

Lidové
tance
z Čech,
Moravy
a Slezska

V.

Horácko

LIDOVÉ TANCE Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA

Díl V.

MORAVSKÉ HORÁCKO

POPISY TANCŮ

ke stejnojmenné videokazetě

Zpracovala:

Zdenka Jelínková

Ústav lidové kultury

Strážnice

1997

Redakční rada:

Prof. Zdenka Jelínková

Mgr. Jan Miroslav Krist

PhDr. Hannah Laudová, CSc.

PhDr. Karel Pavlišťík, CSc.

Lidový tanec na Moravském Horácku a Podhorácku

Moravské Horácko se rozprostírá podél hranice česko-moravské přibližně od Svitav až po hranice rakouské. Jak název napovídá, jde o území, ležící v moravské části Českomoravské vrchoviny. Jejimi nejvyššími vrcholy jsou Devět skal na Žďársku (836 m) a Javořice na Telečsku (837 m). Jeho protějškem je České Horácko (zvané též Vysočina - tance z této oblasti jsou zachyceny ve III. dílu programu Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska, nazvaném Východní Čechy). K němu patří Chrudimsko. Hlinecko, Nasavrcko, Poličsko, Havlíčskobrodsko a Humpolecko s Pelhřimovskem. Počátecko s Žirovnickem a Kunžackem již sousedí s Jarošovskem nad Nežárkou a Jindřichohradeckem.

Moravské Horácko má rovněž více okrsků, které se v mnoha případech úzce přiklánějí svým charakterem k sousedním okrskům českým, jak lze pozorovat zvláště na lidové písni, hudbě a tanci. (Srov. Telečsko, Třeštsko a Dačicko. dříve moravské, později novým správním zřízením odtržené od Jihomoravského kraje a přičleněné ke kraji Jihočeskému.) Např. lze hledat úzké vazby v severní části Horácka mezi Žďárskem, Novoměstskem. Jimramovskem a Bystřickem nad Pernštejnem na jedné straně a Poličskem. Hlineckem. Chrudimskem a Nasavrckem na straně druhé.

Výraznou podoblastí Horácka je na hranici moravsko-české Jihlavsko, označované obecně názvem "kraj skřipáků". Jde o oblast v minulosti se smíšeným českým a německým obyvatelstvem. Ani v tomto případě nekončí "skřipácká" oblast na hranici moravskočeské, ale přesahuje na české území ke Štokám a Havlíčkovu Brodu.

Dalšími výraznými podoblastmi Horácka na Moravě je Velkomeziříčsko s Velkobíteškem. Nedvědicem s Tišnovskem a Třebíčsko s Moravskobudějovickem, Hrotovickem a Náměšťskem nad Oslavou. U posledních uvedených částí Moravského Horácka se v literatuře setkáváme s označením "Podhorácko", které Tišnovskem přechází v oblast Brněnska a Náměšťskem k Moravskokrumlovsku a Rosicko-Oslavansku. Spojkou mezi Moravskobudějovickem. Znojemskem a Dačickem je na jihu Jemnicko.

Oblast Moravského Horácka s Podhoráckem je tedy velmi rozsáhlá a jak lze předpokládat, není ani z dialektologického, ani

z národopisného hlediska oblastí jednolitou. Odráží se to v projevech lidové kultury (lidový kroj, architektura) a nejvíce v lidovém tanci a hudbě. Přesto některá nejbližší území Horácka vytvářejí zhusta větší celky, úžeji spřízněné folklorními projevy a někdy i dalšími jevy. Tak je tomu např. na Žďársku. Novoměstsku. Jimramovsku. v severní části Bystřicka nad Pernštejnem a na sousedním Poličsku. Podobně na Telečsku, Dačicku a Jemnicku se silnými vlivy jihočeskými. Zde je nutno podtrhnout rozšíření kola jako charakteristického útvaru pro zpěvně taneční projev především žen. ale i mužů - jednotlivě nebo smíšeně. V neposlední řadě je to i velké rozšíření dudácké muziky, typické právě pro oblasti tance "do kola", "do kolečka", která byla ještě v prvním dvacetiletí tohoto století domovem v mnoha obcích Telečska a Dačicka, stejně jako příbuzný písňový repertoár k tanci "v kole".

Další větší příbuzný celek vytváří Třebíčsko s Velkobíteškem a Náměštskem, zatímco Rosicko s Oslavanskem a Ivančickem, Moravskokrumlovskem a Moravskobudějovickem tvoří celek jiný, spřízněný folklorními projevy, zvyky a krojem s celým bývalým českým osídlením v Podpálaví a na Znojemsku (Přímětice, Plaveč, Hluboké Mašůvky aj.). Takto podobně lze sledovat Tišnovsko s Nedvědicem. Kunštátskem a územími, blízcími se již Boskovické brázdě.

Skřipácká oblast na Jihlavsku se může pochlubit jednak osobitými tanečně-folklorními projevy vč. hudby, v nichž se na jedné straně promítají prvky česko-německé (forma kola s hudebním doprovodem skřipáckým, zhusta s melodikou jako při kolečkových dudáckých písních jihočeských), na druhé straně pak, pokud jde o tance figurální a o taneční hry, potvrzují návaznost Jihlavska na okolní moravsko-horácké regiony.

S výjimkou tance v kole, ať už za hudebního doprovodu nebo pouze zpěvu tančících, který se rozšířil ve specifikovaných formách po celé jihozápadní Moravě až k Brnu a dále k hranicím Slováků a Hané, se tančí po celém Horácku tance blízké tancům českým, popř. hanáckým.

Horácko patří co do počtu tanců k jedné z nejbohatších oblastí. Ba možno říci, že co do počtu zaznamenaných a zveřejněných tanců z české i moravské strany Horácko daleko převyšuje ostatní oblasti České republiky. Uveďme si jen částečný číselný přehled záznamu tanců:

K. V. Adámek (Hlinecko - České Horácko)	121	tanců
Čeněk Holas (V. VI. Chrudimsko. Poličsko - Č. Hor.)	98	"
(Novoměstsko - M. Horácko)	11	"
Jos. Zemánek (Hlinecko, Nasavrcko - Č. Horácko)	85	"
F. Bartoš - L. Janáček (M. Horácko)	92	"
Z. Jelínková (celé M. a zčásti Č. Horácko - z 240 obcí)	asi 2.000	"

2.407 tanců

Z toho je 304 tanců z Českého Horácka a 2.103 z Moravského Horácka. Na Moravě k tomu ještě nutno přičíst několik desítek záznamů tanců z Telečska od Jos. Smetany, z Velkomeziříčska od J. J. Pavelky, Frant. Kyselkové z různých částí Horácka J. F. Svobody z Velkomeziříčska, z Podhorácka Vratislava Bělíka, v Čechách z Humpolecka od J. Mančala, z Pelhřimovska od Fr. Kotouna a dále od četných dalších autorů, ať už byly tyto materiály publikovány nebo jsou deponovány v archivech. Celkový počet zapsaných tanců jak na české, tak na moravské straně Českomoravské vrchoviny lze odhadnout nejméně na 2.500 záznamů hudebních i pohybových, podle odhadu asi tak z poloviny publikovaných časopisecky, v samostatných publikacích a skriptech.

Hudebním i pohybovým charakterem náleží horácké tance k tancům typu českého - západního. Jsou to tance, které vycházejí ze stejného společného základu jako většina českých tanců. Jsou vázány na jediné hudební téma (na taneční kompozici instrumentální nebo písňovou, obohacenou často různými hudebními dohrávkami), jemuž odpovídá příslušná pevná pohybová skladba. Jsou označovány souhrnně pojmem "tance figurální" (jednotlivé pohybové figury jsou pevně vázány na hudební motivy). Pohybová náplň horáckých figurálních tanců je velmi pestrá: od běžně známých českých a moravských tanečních kroků přes celou škálu dalších pohybových prvků a gest často charakterizačního nebo ilustrativního rázu. Tance jak z Českého, tak z Moravského Horácka, zvláště v okruhu zemské hranice, jsou rodově úzce spřízněny - na obou stranách se objevují tytéž nápěvové a pohybové druhy a tytéž taneční rody. U horáckých tanců je pozoruhodná nesmírná variabilita pohybová i nápěvová a množství základních tanečních druhů. Na Moravě z počtu více

jak 2.100 zapsaných horáckých tanců bylo identifikováno na 300-400 základních tanečních druhů. Variačním procesem základních pohybových, nápěvových i choreografických forem, často ve spojení s jinými druhy nebo typy tanců a s choreografickým rozvedením základních forem, bylo vytvořeno více než 1.000 variantů základních tanečních druhů. Zbývající z počtu zapsaných tanců jsou buď totožné se základními druhy nebo jde pouze o menší odchylky v textech tanečních písní nebo o varianty melodické nežli pohybově-skladebné. Ruku v ruce s variabilitou pohybovou a nápěvovou jde i variabilita názvů jednotlivých tanců. Některé jsou nazývány podle obsahu taneční písně (např. severohorácké mateníky slepice, medvěd, rak. zelí, salát, nebo tance Matěj, jelen, jetelíček, rosa, hulán, husar, groš, manžestr, přeslica, motovidlo, kolovrat, vrták, písmeny, tesař, sedlák, babka, kalamajka, sekera, slanina, rej dovák, rej dovacky). Jiné odvozují název od obsahu (švec, furiant, řezník, kalcovská) nebo od pohybového charakteru (obkročák, courák, dupák, šlapák, špacír, loudavá) atp.

Z množství zapsaných druhů jsou však vždy některé, které se výrazně váží pouze k určitému subregionu. Např. mateníky k severnímu Bystřicku, Novoměstsku, Jimramovsku a Žďársku, kde navazují na Poličsko, jedno z nejbohatších nalezišť mateníků - tj. tanců se střídavým taktem - v Čechách.

K Jihlavsku pak patří především tušování, doplněné o taneční pohyb, kola zpěvná, bajryše, sousedské-lendlery, galop a tzv. "hačó" a skřipácká muzika. K Telečsku, Dačicku atp. patří taneční kola nápěvového typu jihočeského, některé druhy tanců figurálních a tanečních her atp. V těchto případech lze hovořit vedle obecně horáckých rysů např. co do základního tanečního stylu o regionálně úžeji vymezených variantách nebo o specifických místních nebo subregionálních druzích a typech.

Vedle tanců figurálních (dvojicových, trojicových i řadových a v křížovém postavení - křížáků) byly důležitou součástí tanečních zábav i taneční hry (honivá hra Káča, kruhové hry typu Elišky - Červené, bílé růžičky) a hry obratnosti (pastéřská—slouhovská či pometlová, chlapecká hra pometlová-ocas ve vázaném zástupu, hra typu mlýnského kola nebo zábavy typu "ševce", holínkové či žabského). K nim se řadila ve všech částech Horácka i zpěvná kola o přestávce u muziky, spojená u chlapců a mužů se zpíváním "na pivo", s pijáckými písněmi a tuši. Dívčí

kola pak byla spojována s rejevíty hrami (hadem, spirálou atp.). Oblíbeny byly též hry s napodobivými pohyby a hry pantomimické (na muzikanty, Kdo nedělá to, co já).

K tancům společensko zábavného rázu patřily tance kolové. Dříve to byl tajč, lendler, štajeryš, bajeryš-baborák, kvapík, třaslák, později polka hladká, pohupovaná, skočná a valčík. Oblíbena byla i mazurka "potřísavá" a mazurka "skákavá". První se tančila v kolovém držení zavřeném stále dokola s přeskakováním z nohy na nohu. Druhá v držení polotevřeném s výdupem vnější nohou na první dobu a s dvěma poskoky na druhou a třetí dobu na vnitřní noze. Přitom se vnější noha odmrští vpřed (druhá doba) a opět přitáhne k noze poskočné (třetí doba).

Zvláštní oddíl tanců tvoří tance obřadní. Nejvíce jich bylo spojeno se svatbou. Byl to především tanec žen v kole kolem nevěsty před čepením i po čepení. Na Velkomeziříčsku se tomuto tanci říkalo "koleno" podle zvláštního čepce, zvaného "koleno" rovněž. Sem patří i tanec staré svarbí se ženami nebo družiček s koláčem - "cimbálem" nebo s buchtami (Já mám buchtu makovou) nebo s "mládětem" - buchtou ve tvaru dítěte. Závěrem svatby následoval po slavnostním tanci ženicha s nevěstou rozpustilý honivý tanec "kot", tančený ženami s nevěstou.

V Panské Lhotě na Jihlavsku se nazýval "babský hačó". "hačour" nebo "kaňour". Ženy běhaly s nevěstou ve vázaném řetězu, v čele se starou svarbí, v místnosti i venku po různých prostorových křivkách (vlnovkách, zamotávaly se do spirály a zase ji rozmotávaly) nebo podlézaly pod rukama držících se žen atp., aby prý nevěsta zapomněla cestu domů. Na Náměšťsku a Moravskokrumlovsku se taneční formou "šlapal klobouk", položený na stole, za zpěvu a hry hudebníků. Po celém Horácku nikdy o svatbě nechyběl tanec Sívá holubičko, kdes byla. Do této starobylé vrstvy tanců patřil i menuet - minet, z něhož zůstaly na Moravě jen hudební záznamy (viz. Guberniální sbírka a oddíl Tance ve sbírce F. Bartoše - L. Janáčka Národní písně moravské z r. 1901). Druhým tancem je rovněž v obou vzpomenutých sbírkách uváděna "hanácká" (viz také sbírky tanců Z. Jelínkové z Velkomeziříčska, Nedvědice, Bystřicka nad Perštejnem a z Teletěska, Třešťska a Dačicka).

Z dalších tanců obřadního zaměření nutno jmenovat tanec žen na lnisku při trhaní lnu kolem věnečku ze lnu - "tancovat na Majdalenku", doplněném různým válením po rozloženém lnu,

"aby se len uležel", a s hrami "tlouct kozla a dudka" atp. Věneček ze lnu (spletený copánek z posledních vláken lnu a stočený do věnečku) se nechával na poli jako obětina, až jej hospodář při orání zaoral. Pro příští úrodu lnu také tančily ženy střídavě s hospodářem kolem věnečku (obvykle obkročákem), až se dvojice svalila na zem.

Se lnem souvisí i masopustní tanec "na dlouhej len" s vyskakováním žen a dlouhým tančením. Sem patří konečně i tanec masopustních maškar s hospodyní při obchůzce vesnicí, zvláště medvěda-slaměného, a tanec Turků před domem se šavlemi a šátečky v rukou (severní Horácko - Novoměstsko, Jimramovsko, Bystřicko a české Hlinecko).

S výročními zvyky souvisí i tanec pod májí v květnu na prvního máje při slavnosti májek, dále při jarní dívčí slavnosti "věnečku", pořádané dívkami pro chlapce, při "kytičce", slavnosti na oplátku děvčatům, při tanci o slavnosti při vybírání a čištění studní (Hlinecko, severní Žďársko, Jimramovsko a Poličsko) a při zasazování májek před domy děvčat a s "vytloukáním důlků" (Světnov na Žďársku).

Z posvícenských tanců kromě tance katů kolem berana, odsouzeného ke stětí, nutno jmenovat ještě tanec při slavnostním dražení májek ze Želetavy a Dačicka. V Želetavě byl tento obřad spojen se zaplétáním červených a bílých stuh, visících dolů z máje, dívkami a chlapci jdoucími procházkou volným tempem protisměrně jako při řetězu. Sem patří i slavnostní ceremoniál při zavádění stárek a všech děvčat ve Vémyslicích a Rouchovanech a konečně "zasadování" dívek na celém Podhorácku. Všechno toto "vobcházení", zavádění i "zasadování" připomíná hanáckoslovácké zavádky a má přímý vztah i k podobným jevům na Brněnsku.

Z obřadních tanců starého původu nutno jmenovat z Tišnovska z obcí Kozárov, Malhostovice a několika dalších letnicovou dívčí obchůzku králek - "grálek" se zpěvy, tanci a obřadními gesty. Prvně na ně upozornila před Národopisnou výstavou československou v Praze na přípravné výstavce tišnovská sběratelka Lucie Bakešová.

Zábavy se konaly dříve několikrát do roka: o masopustu, po velikonocích, v květnu, o posvícení a o svatbě. Poslední muzika v roce byla "kateřinská". Avšak mnohem více bylo neoficiálních příležitostí k tanci. Např. tančilo se při "doděrku", dříve při

dokončení přástvy a při tzv. "rozchodníku" - zábavě služek před odchodem ze služby nebo na zimní dovolenou (Sulkovec), při dožínkách. vaření povidlů a při "tředlovské" zábavě žen na ukončení tření lnu (Žďársko, Sázava a okolí).

K oficiálním muzikám hrávala najatá hudba (štrajch, dechovka, dříve "staré muziky", jako na Telečsku dudácká, na Jihlavsku skřipácká, na pomezí Moravy a Čech na Poličsku i dvoje housle, klarinet a cimbál nebo harfa a cimbál - v Hlásnici u Svojanova, odkud je i zpráva o posledním dudákovi z r. 1820). Ve Fryšavě byl zaznamenán cimbál ještě v r. 1827. Na Hlinecku hrávala hudba v sestavě dvoje housle, klarinet, flétna a basa. "Bystráci" z Bystřice nad Pernštejnem hráli kdysi v Korouhvi na dvoje housle, dvě valdhorny (lesní rohy) a na cimbál. Při domácích muzikách hrávala jen taková "vrzna": v Bystřici n. P. hrávala třeba i v hospodě pouze harfenice. V Daňkovicích ozembouch a housle, případně varhánky. Ve Svatce v hospodě se skládala improvizovaná hudba z dvojích houslí, harmoniky, někdy i ozembouchu, hřebínků a varhánek.

Některé zábavy byly spojeny s vydražováním obřadních předmětů - darů chlapců a dívek svým protějškům. V Želetavě a na Jemnicku, Dačicku a Telečsku se dražily májky. V Pavlově na Velkomeziříčsku darovala děvčata večer o masopustní zábavě svým chlapcům nebo tanečnickům vysoké proplétané věnce z těsta, které pak chlapci večer v hospodě vydražovali. Věnce byly ozdobeny pentlemi a rozmarýnem.

Pěkné zvyky měli o masopustu v Mostišti u Velkého Meziříčí. O ostatcích smažila děvčata chlapcům, chodícím po obchůzce vesnicí (říkalo se jim "holubáři"), za čepice těstové voničky. Na špejle se spirálovitě navinuly na okraji nastříhané proužky koblihového těsta, usmažilo se to jako masopustní "šiška" - kobliha a přizdobilo myrtou. Večer v úterý byla pak děvčata zaváděna stárky ke stolu, kde dostávala napít vína a pak s ní stárek zatančil. Děvčata skládala přitom svůj poplatek na muziku. Na Škaredou středu pak chodili chlapci po děvčatech "po věnečku". Každé děvče upeklo čtyři "věnce" menší a menší, spojilo je nad sebou špejlemi, do středu dalo láhev a tento "vysoký" věnec ozdobilo nahoře myrtou a cukrovím.

Tradice ostatkových obchůzek byla velmi živá zvláště na severním Horácku. Na Dačicku a Jemnicku se konávaly kromě obchůzek i masopustní zábavy. Bývalo zvykem, že i děti měly svůj

"malý" masopust a "malou muziku", při které hrával pan učitel na housle nebo přišel jim zahrát dudák.

S milostnými koledami na Telečsku (Býšovec aj.) byla spojena i společná obchůzka děvčat na Štěpána po chlapcích. Před obydlím jednotlivých chlapců se postavila do půlkruhu, držíce v rukou jablko se dvěma pruty opentleného rozmarýnu, a zazpívala některou z milostných koled. Večer se pak konala v hostinci za doprovodu dudáka nebo houslisty a dudáka dívčí kolední taneční zábava za přítomnosti všech chlapců, jimž dívky koledovaly.

Nejstarší doklad o lidovém tanci na Horácku je z Velkomeziříčska na rokokovém vyobrazení tančících vesničanů v zámeckém parku za přítomnosti panstva. Na meziokenní stěně jídelny velkomeziříčského zámku je zobrazena skupina vesničanů v krojích ve velkém kruhovém útvaru, v jehož středu jsou zobrazeny čtyři tančící páry (jeden pár spadl na zem) v poskočném tanci, snad na způsob hulána, za doprovodu dudáka. Další muž se blíží v poskočce k tanečnici. Jde o malbu ze série nástěnných maleb zobrazujících velkomeziříčský zámek a život v něm, jejichž původ sahá zřejmě do druhé poloviny 18. století (viz článek Z. Jelínkové v Českém lidu 48, 1961, s. 35n - Zpráva o nejstarším zjištěném vyobrazení horáckých tanců).

Taneční repertoár se v průběhu let na vesnicích měnil vlivem různých okolností. Tak tomu bylo i na Horácku. Podle Guberniální sbírky z r. 1819 byl do dvacátých let 19. století zřejmě ukončen vývoj starších forem, které ovládaly širší území Čech a Moravy vč. Slezska. Na Horácku k nim patří především zmíněné již menuety-minety (jeden zaznamenal na píseň Vorala, vorala... omylem pod názvem "směsek" i Jos. Zemánek z Chrudimska vč. popisu do všech detailů správného lidového menuetu). Menuetům-minetům jsou co do vláčnosti a trojdobého taktu podobné i horácké a brněnské "hanácké", zvané též "do kola", jejichž původ je na Hané. Od nich vede přímá cesta k dalším horáckým a středomoravským tancům "vláčité", "loudavé", "šoupavé", "válenejm minetům" (valčíkům na jedné noze), "viklavé", "sousedské" a "sousedskejm valčíkům", "tajčům" a na ně navazujícím "lendlerům", "štajryšům", "tyrolům", "bajryšům-pajryšům" z třicátých let 19. století. K nim se přidružují některé starší lidové tance jako třídobý hulán (Telečsko, Novoměstsko), kalamajky (tamtéž) aj. Právě některé z posledních uvedených forem nahradily formy starší. Tak sousedská, viklavá, tajč či bajeryš nahradily na

Jihlavsku původní menuet (srv. záznamy svatebních tanců z Vilance z r. 1819). Vedle tanců volných v taktu 3/4 se tančily četné živé, dynamické tance 2/4 (viz Guberniální sbírka). K nejznámějším patří "skočná", "maděra", "kalamajka", "hulán", "kozácká-kozarada-uherská-maďar". V mnoha případech jde o módní taneční druhy, které nabyly obecné platnosti téměř po celém Horácku.

Ve třicátých letech minulého století se začal i na vesnicích měnit taneční repertoár pod vlivem nově se formujícího tance společenského (valčík, polka v četných vertikálních odrůdách). Jejich kroky postupně vnikly i do dalších, nově vznikajících tanců, nebo transformovaných tanců starších.

Horácký tanec tedy představuje nejen velké bohatství druhů a žánrů, ale i početné doklady o jeho historickém rozvrstvení přibližně od druhé poloviny 18. století (srv. F. Bartoš - L. Janáček, Národní písně moravské, Praha 1901. oddíl Tance. I. Horácké č. 1668 - Menuetto z r. 1750 z Doubravníka, záznam z guberniálních sběrů). Podobně bychom mohli sledovat proměny tanců z Vilance z oblasti skřipácké, kde sice jednotlivé části taneční suity zůstaly zachovány, hlavně v taktovém členění, ale některé starší druhy a formy tanců byly nahrazeny mladšími.

Perlou mezi horáckými tanci jsou "mateníky". nazývané na severním Horácku i na Poličsku "směšky" nebo "přes nohu".

V horáckém tanci je uchována široká škála dynamická od tanců volných, lyrických k živým, veselým až po tance skočné. Mnohé kroky jsou v průběhu tance gradovány a zvýrazňovány přídupy (viz tušování na Jihlavsku). Stejně obsáhlá je i stupnice intenzity, napětí i vertikálního stupňování při jednotlivých tanečních krocích ať už v přímém směru (chůze, poskok, krok přeměnný) nebo v otáčkách (obkročáky hladké, potřásané, pohupované, dvojnátřesené, trojnátřesené, poskočné, skočné atd.).

Při výběru tanců na videokazetu bylo dbáno, aby z každého subregionu byly zachyceny charakteristické druhy. Rovněž byly ukázkově vybrány tance, spojené se zvyky a obřady výročními i rodinnými. Nebyly opomenuty ani taneční hry a různé tance a hry obratnosti.

Tance v této brožuře jsou opatřeny stejným názvem a alfabetickočíselným označením jako na videokazetě. V závorce pod názvem tance je uveden čas jeho umístění na videokazetě od začátku programu v pořadí hodina, minuta, vteřina. Letopočty.

uvedené v závorce za jmény interpretů, označují rok jejich narození, příp. úmrtí.

U jednotlivých popisů používáme podobně jako u dalších moravských svazků programu značky CH = chlapec, muž (CHCH = chlapci, muži), D = dívka, žena (DD = dívky, ženy). Pořadí taktů označujeme arabskými číslicemi (1. takt, 2. takt ad.), doby (čtvrté noty) v taktu označujeme malými písmeny (pro 2/4 - a, b, pro 3/4 - a, b, c). je-li potřeba popis dále členit, označujeme osminové noty malým písmenem doby a arabskou číslicí (a1, a2...b1 ad.) s výjimkou 3/8 taktu, kde je označujeme jen malými písmeny (a, b, c). U složitějších popisů užíváme i slovních termínů (1. doba. 1. osmina atp.).

Děkuji všem jednotlivcům i kolektivům, kteří se na vytvoření videokazety jakkoliv podíleli, za ochotnou spolupráci.

Zdenka Jelínková

A. JIŽNÍ HORÁCKO - PODHORÁCKO
(MORAVSKOKRUMLOVSKO, NÁMĚŠŤSKO)

(0:02.54)

A. 1 KOLA Z BŘEZNÍKU

(0:02.56)

$\text{♩} = 116$

Tám - hle je ló - ka še - ro - ká,
ru - ste na ní trá - va, ru - ste na ní trá - va,
tám - hle je ló - ka še - ro - ká,
ru - ste na ní trá - va ve - so - ká.
Te - če vo - da sho - ra, čis - tá je ja - ko já,
to - čí se do - ko - la vo - ko - lo
ja - vo - ra ja - vo - ra.

$\text{♩} = 116-120$

Te seš hol-ka mi-lá mo-je, te seš hol-ka
 mi-lá mo-je, te seš má, já so tvůj.
 Tan-cuj, hol-ka, dám ti vdol-ka, tancuj, hol-ka, dám ti dva,
 na-ša má-ma vče-ra pek-la, já sem jí ho ho-krad-la.

$\text{♩} = 116-120$

Ža-la trá-vo na me-zi, tra-la-la-la,
 my-sli-ve-ček tam bě-ží, jest-li te mně
 trá-ve ne-dáš, já ti do ní po-lo-žím. po-lo-žím.

Vona mu trávě dala, tralalala,
 von se jo dal za ňadra,
 to máš trávě pro dvě kráve,
 vod večera do rána.

$\text{♩} = 116-120$

Mu-zi-kan-ti, fri-ško, ne-dě-lá-te tě-žko,
vod ne-dě-le do ne-dě-le pi-je-te pi-ve-čko,
vod ne-dě-le do ne-dě-le pi-je-te pi-ve-čko.

A1/5

$\text{♩} = 116-120$

Na ko-pe-čko sto-jí mlén,
na ko-pe-čko sto-jí mlén,
ra-de, ma-re, ga-re, sta-re, ča-ra-maj.
Ra-do daj, ra-do daj, du-pe, cu-pe an, cvaj, draj.

V tom mléně je mlenářka,
v tom mléně je mlenářka,
rade, mare, gare, stare, čaramaj.
Rado daj, rado daj, dupe, cupe an, cvaj, draj.

$\text{♩} = 116$

Dež sem jel do Br - na pro hrách, pro hrách,
 scí - pl mně na ces - tě va - lach, va - lach.

Debech mu béval dal voves, voves,
 mohl bét valášek podnes, podnes.

Ale že sem mo dal žito, žito,
 teď je mně valáška líto, líto.

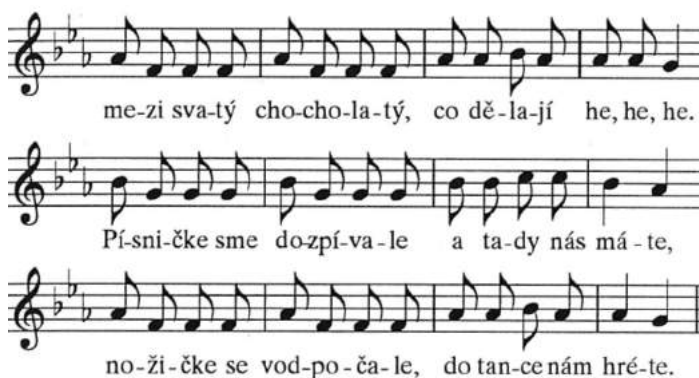
$\text{♩} = 116-120$

Šel za-hrad-ník do za-hra-de s mo-ty-kó, s mo-ty-kó,
 ve-ko-pal tam roz-ma-ry-no ve-li-kó, ve-li-kó.

Nebela to rozmaryna, bel to křen, bel to křen,
 vehodil ho zahradníček z vokna ven, z vokna ven.

$\text{♩} = 116-120$

Mo-ze-kan-ti, ve ste sva-tí, ve pří-de-te do ne-be,

Kola v Březníku se tančila podobně jako i jinde na Horácku většinou o přestávce u muziky. Kolo bývalo buď mužské, ženské nebo smíšené. Ženská kola z Březníku se tančovala také o hodech pod májí. Po skončeném tanečním kousku se ženy seřadily na konci taneční místnosti, utvořily řetěz a uchopily se za ruce v připažení.

A.1/1 Ženské kolo kroky přísunnými a obyčejnými

Při první písni (Támle je lóka šeroká) a její I. části nastupují ženy do kruhu přísunnými kroky, doprovázenými kmihi spojených paží.

V lichých taktech vykročí ženy pravou nohou šikmo vpravo vpřed (a), spojené paže švihnou vpřed. Na b) přikročí levá noha k noze výkročné a paže dokončí kmih vpřed. Krok je ukončen mírným limitem podřepmo.

V sudých taktech zakročí levou nohou přímo vzad. Noha dokročí přes přední část chodidla na patu, koleno napjato (a). Spojené paže švihnou spodním obloukem vzad. Na b) přikročí pravá noha k noze levé (došlápne zlehka na přední část chodidla). Mírný podřep. Paže dokončují švih vzad.

Těmito kroky postupují ženy za zpěvu písňe nejprve v řadě, postupně zatáčejí mírně do kruhu. V závěru vytvoří vázaný kruh čelem do středu.

II. část - Teče voda shora

- 1.-8. takt: D se točí v kruhu obyčejnými drobnými krůčky, křepče našlapovanými na přední část chodidla, dva v taktu, vykročí pravá noha. Do konce 8. taktu uzavřou kolo.
9. -16. takt: V první době 9. taktu se nakročením na pravou nohu otočí všechny o 180° doleva a od druhé doby taktu postupují až do konce 15. taktu protisměrně. V první době 16. taktu ukončí přídupem pravé nohy otáčení kola a současně se natočí obličejem do středu. Na druhou dobu výdrž.

A. 1/2 Ženské kolo cvalovými kroky

I. část - Te seš, holka

Tančí ženy v knihu čelem do středu, držení za ruce v mírném odpažení.

- 1.-6. takt: Kruh se otáčí vpravo stranou drobnými cvalovými krůčky, dva v taktu, vykračuje pravá noha vpravo stranou. V 6. taktu zastaví ženy otáčení kola přídupem pravou nohou (celou plochou chodidla).

7. - 12. t. = 1. - 6. t., ale doleva a levou nohou.

Cvalové krůčky jsou drobné, lehce naskakované po přední části chodidel.

//. část - Tancuj holka

Po skončení cvalu v předcházející části se ženy pustí a otočí se o 180° doprava (zády do středu), ruce opřeny o boky.

- 1.-4. takt: Ženy postupují po obvodu velkého kruhu houpavými přísunnými kroky, v každém taktu dva. Vykračuje vnitřní noha. Kroky jsou doprovázeny úklony doprava (levý bok se mírně vysune doprava). Při druhé osmině přikročí pravá noha k noze levé a současně se levý bok vrací do výchozí polohy (do stoje vzpřímeného).
5. - 8. t.: Na začátku se rozdělí kruh na dvě půlky, ženy vytvoří dva kroužky, až do 1. doby 8. taktu postupují tímto způsobem. Při druhé době 8. taktu se na levé noze otočí o 180° doleva (čelem do středu kroužků), druhá noha rychle přikročí.

A. 1/3 Kolo přísunnými kroky a kroky cvalovými

Žala trávo na mezi

1. - 7. takt: Ženy se uchopí v kroužcích za ruce v mírném odpažení. V tomto postoji se otáčejí přísunnými kroky vpravo

stranou, v lichých taktech vykračuje pravá noha šikmo vpravo vpřed, druhá noha přikračuje k noze výkročné. Krok je doprovázen hmitem spojených paží do středu kroužků. V sudých taktech zakročí levou nohou vzad, švih pažemi vzad, pravá noha přikročí s mírným hmitem podřepmo k noze levé (viz A. 1/1 -I. část).

8. - 11. takt: Ženy se uchopí navzájem za ramena, paže napjaty v upažení. V tomto držení se otáčejí cvalovými krůčky (dva v taktu) doprava. Ve druhé době 11. taktu přidupnou pravou nohou k levé a tím zastaví cval.

12. - 15. takt: Totéž doleva, vykročí levá noha. V poslední době 15. taktu přidupem levé nohy opět cval zastaví.

Druhá sloka jako první sloka.

A. 1/4 Kolo s výskoky snožmo

Muzikanti friško

Držení jako v předcházejícím kole (za ramena v upažení). Kolo se otáčí výskoky odrazem snožmo. dva v taktu. Kolo se otáčí až do konce 12. taktu doprava. Při výskocích obě nohy mírně ohýbají zánožmo. Mohou se zpívat i další sloky, při nichž se směr otáčení střídá, ale pro velkou náročnost se obvykle přechází do dalšího kola s poněkud lehčími kroky.

A. 1/5 Kolo ráznou chůzí a cvalovými kroky

Na kopečko stojí mlén

1. sloka

Na začátku písně se přechytnou do držení za ruce v mírném odpažení a ráznější chůzí zatáčejí postupně z jednotlivých kroužků do velkého kola vpravo stranou. Vykročí pravá noha (v každém taktu dva kroky). Změna útvaru ze dvou kroužků do jednoho velkého je rychlá a hbitá. Po několika taktech chůze ve velkém kruhu se kolo velké začne štěpit na tři menší kroužky. Ženy přirozeným citem vycítí, které z nich mají zavádět jednotlivé kroužky. Do konce 4. taktu se vytvoří ze dvou kroužků velký kruh, v dalších 4 taktech přejdou z velkého kola, které takřka nestačí ani uzavřít, do 3 malých kroužků.

9. -12. takt: Ženy v malých kroužcích čelem do středu se uchopí navzájem za ramena a otáčejí se cvalovými krůčky (dva v taktu) vpravo kolem, vykročí pravá noha. Ve 2. době posledního taktu ukončí přidupem pravé nohy.

13. - 16. t.: Kroužky se otáčejí cvalovými kroky doleva, vykročí levá noha.
17. t. - a: Ženy přidupem levou nohou ukončí víření cvałem.
b: Výdrž ve stoji, čelem do středu, držení za ramena.
2. sloka = 1. sloce, ale ženy tančí celý tanec ve třech kroužcích.

A. 1/6 Kolo vyšlapávaným valčíkovým krokem a kroky cvalovými střídavě čelem a zády do kruhu, proloženými v závěru třemi podupy

Dež sem jel do Brna a Šel zahradník do zahrade

1. část - takt 3/4

1. - 4. takt: Ženy v jednotlivých kroužcích se pustí z původního držení za ramena a uchopí se za ruce v odpažení. Čtyřmi vyšlapávanými valčíkovými kroky (spíše sousedské), vykročí pravá noha, všechny tři kroužky se rozpojí a vedoucí kroužků rozvine každý kroužek nejprve do řetězu. Směr otáčení - proti hodinovým ručičkám - vpravo.
5. - 8. takt: Jednotlivé řetězy se spojují do velkého kruhu a v dalších 4 taktech postupují vyšlapávanými kroky valčíkové sousedské vpravo po kruhu. V tomto velkém kruhu postupují stále stejným směrem až do konce 3. sloky první části písně.

2. část - takt 2/4

1. - 3. takt: Ženy v postavení čelem do středu, držení za ruce v mírném odpažení. postupují 7 cvalovými kroužky vpravo kolem, vykročí pravá noha (dva v taktu).
8. takt - a: Ženy se pustí a nakročením na pravou nohu se otočí doprava o 180° zády do kruhu.
b: Levá noha přikročí k noze pravé. Ženy se uchopí do základního držení.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt, vykračuje levá noha proti hodinovým ručičkám. V 8. t. a) se pak kruh pustí a ženy nakročením na levou nohu se švihem otočí o 180° doleva opět čelem do středu.
b: Pravá noha přikročí k noze levé. Ženy se uchopí do základního držení.
9. - 11. takt: V základním držení v mírném odpažení, v postavení čelem do středu, se ženy otáčejí cvalovými kroužky vpravo kolem, vykročí pravá noha.

12. takt: 3 podupy (P,L,P) provedenými na místě se otáčení zastaví.
13. - 16. takt = 9. - 11. t. (ženy se otáčejí vpravo, opět čelem do středu) a tančí tentokrát cval až do konce písně.

A. 1/7 Kolo výskoky snožmo s otáčením kola vpravo a cval

Mozekanti ve ste svatí

1. sloka

1.-8. takt: Ženy v postavení čelem do středu, držení navzájem za ramena v upažení. Kruh se otáčí doprava výskoky z odrazu snožmo s ohýbáním nohou zánožmo. dva v taktu.

2. sloka

Ženy rozvíjejí postupně kolo cvałem z uzavřeného kruhu do řady jako na počátku kol, držení navzájem za ramena v upažení. Vykračuje pravá noha. Kolo vede tatáž "kolovodička" jako na počátku tance.

Pozn. ke skladbě a prostorovému členění.

Kola se mohla zpívat v libovolném pořadí na písně 2/4 a 3/4 taktu. Tyto písně bývají většinou do určité míry zafixovány pro jednotlivé druhy kol. Na některé písně se tančí obyčejnou chůzí, která může být různě odstupňována podle charakteru a tempa písně (volná chůze, rychlá chůze, rázná chůze). Často bývá chůze kombinována se změnou směru otáčení kola a též i se změnou tanečního kroku např. obyčejný krok se mění v krok cvalový. Někdy místo cvalových kroků se alespoň v některé sloce otáčí kolo fyzicky náročnějším "skákovým" krokem s odrážením snožmo od země a s ohýbáním nohou zánožmo. Ve 3/4 taktu se otáčí kolo buď přisunně anebo krokem vyšlapávaného valčíku nebo sousedské (1. krok nejdelší, 2. krok kratší, 3. krok nejkratší). Délka kroku tím vyjadřuje i určitý akcent tanečního kroku.

Kola se tančivala v postavení čelem i zády do středu - změna se provedla hladce a s určitým tanečním fortelem. Při tančení kol se objevovaly i prostorové obměny: velké kolo se mění plynule a ukázněně v menší kroužky (2. 3, 4). které pak po určité době opět splývají malebně do jednoho velkého kola. Začátek i závěr kol vyplývá z řadového útvaru, kterým se zatačí postupně kolo do uzavřeného kruhu. Stejně pak v závěru se pak kolo rozvíjí do otevřeného řadu.

Tančí Hana Bábuňková /1956/, Marie Filová /1945/, Dana Hájková /1941/, Blanka Chadimová /1950/, Jarmila Koubková /1948/, Helena Kudláčková /1938/, Jiřina Nováčková /1943/. Marie Polednová /1940/, Jaromíra Rybaříková /1946/ a Anděla Smutná /1946/ z Březníku.

A.2 ČÍ JE DĚVČE Z BŘEZNÍKU (0:10.18)

$\text{♩} = 126$

Čí je, čí je, čí je děv-če v tý čer-ve-ný ka-ca-baj-ce,

čí je, čí je, čí je děv-če, to je děv-če mý. A

mý, a mý, a mý, a mý, a mý, a

mý, a mý, a mý, a mý, a mý.

Vo-na do-brý ka-fe va-ří, vo-na do-bře ho-spo-da-ří,

vo-na do-brý ka-fe va-ří, vo-na do-bře jí.

Čí je, čí je, čí je chlapec,
ten má nohe jako vrabec,
Čí je, čí je, čí je chlapec,
to je chlapec můj.
A můj....

Von rád dobrý kafe pije
a rohlíčky přikusuje,
von rád dobrý kafe pije
a rohlíčky jí.

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě v rozptylu po celé taneční ploše. Drží se za obě ruce dole.

1. - 8. takt: Řezanka na místě, střídavě pravou a levou nohou vpřed.

1. takt - a: Odrazem ze stoje snožmo řezankový poskok pravou nohou dovnitř před nohu levou s natočením o 45° doleva, nohy jsou na celých chodidlech.

b: Odrazem řezankový poskok levou nohou dovnitř s obratem o 90° doprava.

2. - 7. takt = 1. takt s tím rozdílem, že ve všech dalších taktech se v první době provádí řezanka pravou nohou dovnitř s otočením o 90°.

8. takt - a: Odrazem z řezankového poskoku levou nohou dovnitř a výskokem stoj spojný čelem k sobě.

b: Výdrž ve stoji.

9. takt - a: CH i D tlesknou pravou dlaní shora do levé před obličejem a s přenesením rukou spojených po potlesku, každý ke svému levému rameni (levá ruka pokrčena v lokti, dlaně vytočena vzhůru, prsty vpřed; pravá ruka vložena volně do levé dlaně, hřbet nahoru),

b: Výdrž.

10. takt - a: Totéž levou dlaní do pravé, s přenesením rukou k pravému rameni.

b: Výdrž.

11. takt - a = 9. takt a.

b = 10. takt a.

12. takt = 9. takt.

13. - 16. takt = 9. - 12. takt. ale začíná se naopak.

Poznámka: Příprava k potlesku začíná vlastně již v závěru předcházejícího taktu. Při potlescích se dvojice vždycky mírně natočí ve směru potlesku.

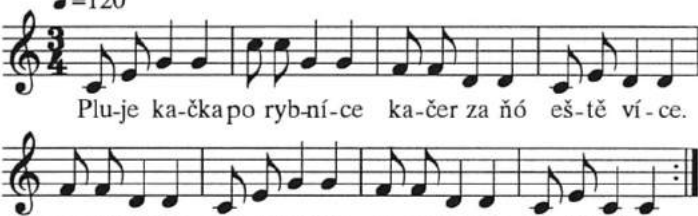
17. - 20. takt: Dvojice se zatočí na místě kolem společné osy závěsem za pravé lokty osmi běhovými krůčky, oba vykračují pravou nohou. V závěru 20. taktu se dvojice pouští a přetáčí se posledními dvěma kroky levými boky k sobě
- 21.-24. takt = 17. - 20. takt., ale závěsem za levé lokty, dvojice vykračuje nyní vnější (opět pravou nohou).

Tančí Petr Bábuňek /1955/ a Hana Bábuňková /1956/ z Březníku. hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy ve složení Miloslav Brtník st. /1928/ prim. Soňa Bláhová /1966/ a Danuše Brtníková /1954/ 1. housle. Jan Fiala /1944/ a Anna Kubínová /1960/ 2. housle, František Kredl /1933/ 3. housle, Jindřich Mišák /1929/ a Jan Pech /1944/ violy a Jan Brtník /1980/ kontrabas.

A.3 PLUJE KAČKA PO RYBNÍCE Z BŘEZNÍKU

(0:11.14)

$\text{♩} = 120$

Plu-je ka-čka po ryb-ní-ce ka-čer za ňó eš-tě ví-ce.

počkej kačka, bo-de-pračka a popračce ko-lí-bač-ka.

Tra la la la, la la, la la. L a la la la la la la la.

Tra la la la. la la. la la. L a la la la la la la la.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. D obě ruce v bok.

- 1.-4. takt: D se otáčí před CH čtyřmi valčíkovými kroky doprava, vykračuje pravá noha. CH postupuje za ní čtyřmi valčíkovými kroky, na začátku mírně akcentovanými, vykračuje pravá noha. Při každém valčíkovém kroku tleská CH pravou dlaní do levé.
5. takt: Dvojice se zastaví čelem proti sobě a uchopí se ve vzpažení za pravé ruce. Na začátku taktu CH dupne pravou nohou a D se podtáčí pod spojenými pravicemi jedním valčíkovým krokem o 360° doprava. V první době taktu se otočí asi o 180° na levé noze doleva a ve druhé a třetí době se dotočí přešlápnutím na pravou a levou nohu opět čelem k CH.
6. takt: CH jako v 5. taktu. D rovněž jako v 5. t., ale na pravé noze doprava.

7. - 8. takt = 5. - 6. takt.

Tančí a hrají jako v A.2.

A.4 ŘEZNICKÁ Z BŘEZNÍKU

$\text{♩} = 116$ (0:11.56)

Ve řez-ní-ci, ře-me-sní-ci, ve se do-bře má-te,
dež ve ne-co ku-pu-je-te hol-ke na-mló-vá-te.
Zač to-ho vo-la, dá-te do-slo-va
zač ho dá-te, že nic ne-ří-ká-te,
zač ho dá-te, dá-te do-slo-va.

Tančí dvojice smíšené po knihu čelem proti sobě. CH levým bokem do středu. Drží se za obě ruce vpředu křížem, pravé nahoře.

1. - 4. takt: Dvojice postupuje živou polkou vpřed po kruhu, D couvá. CH i D vykračuje pravou nohou. Spojené paže křížují při jednotlivých krocích. V prvním taktu CH napřáhne pravou ruku k pravému boku D. D svoji pravici pokrčí. Křižování paží se provádí v polkovém rytmu (v každém taktu 2 hmity, v každé době jeden).
5. - 8. takt: Totéž, ale nyní couvá CH a D postupuje vpřed. Vykračuje opět pravá noha.
9. takt: Dvojice se zastaví. CH uchopí zespod levicí pravou ruku D otočenou dlaní vzhůru. V prvních třech osminách ji třikrát energicky plácne pravicí do její nastavené pravice. Ve 4. osmině výdrž.
10. takt = 9. takt, ale naopak - nyní tleská D pravicí do jeho pravice.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt.
13. - 16. takt = 9. - 12. takt.
17. - 24. takt: Dvojice postupuje živou chůzí vpřed po kruhu, D couvá (2 kroky v taktu. CH i D vykračují pravou nohou). Při každém kroku tleskne jednou CH i D do svých dlaní před obličejem (ruce sepyaty jako v motlitbě). Ve druhé době si tlesknou oba navzájem do dlaní, hřbety otočeny k tělu. Ve 24. taktu v první době krokem pravou nohou s mírným přidupnutím na místě se zastaví a tlesknou každý do svých dlaní, ve druhé době výdrž.
25. - 32. takt = 17. - 24. takt, ale nyní se vrací dvojice zpět (CH ustupuje). Oba vykročí (nebo by měli vykročit) pravou nohou.

Tančí a hrají jako v A.2.

A.5 VOBCHÁZENÍ STÁRKŮ A ZAVÁDĚNÍ O HODECH VE VĚMYSLICÍCH (0:13.06)

Zvaní starosty

Stárek: Pane starosto, paní starostová, přišli jsme vás pozvat na naše hody. Velice by nás potěšilo, kdybyste nás odpoledne pod májí navštívil s naším rozmarýnem. (Nabízí z podnosu rozmarýn, další stárek na to nabízí sklenky s vínem.)

Další stárek: Smím sloužit naším vínem?

Starosta: Děkuji, tak na vaše zdraví! Ať jsou pěkné hody! (Nabízí stárkům sklenky s vínem.) Chaso, posлуžte si. (Odchází nabídnout víno muzikantům.)

Starostová: Vemte si koláč.

K hodovému ceremoniálu reprezentačního rázu patřilo v první hodový den po vykonání slavnostní obchůzky obcí a po pozvání místních hodnostářů, hlavně pana starosty a jeho ženy, příchod stárků a stárek k májí za doprovodu hudby s trojím obcházením máje.

Hudba hraje pochod

Čtyři stárci v řadě (první stárek vlevo na kraji, vedle něho druhý, třetí a čtvrtý) pochodují k májí. První stárek nese v pravé ruce větší prut rozmarýny, druhý stárek drží v pravé ruce malý podnos se dvěma pohárky na víno. třetí a čtvrtý stárek drží v pravé ruce bílou stužkou ovázanou "juchačku" s vínem. O několik kroků za stárky postupují v řadě stárky ve stejném uspořádání jako stárci. První stárka na kraji vlevo drží v pravé ruce keříček rozmarýny s uvázanou bílou stužkou a s ozdobným bílým šátkem - dárek stárkovi, druhá, třetí a čtvrtá stárka drží v pravé ruce obrácené hřbetem vzhůru prut rozmarýny, levá ruka je položena dlaní na hřbet pravé ruky. Takto obejdou třikrát pochodem kolem máje. Krůčky jsou drobné, křepké. Při obcházení dbají stárci i stárky, aby byli stále v jedné linii. Takže první stárek je poblíž první stárky a obě čtveřice postupují stále paralelně.

Po trojím obejití máje hudba ukončí. Stárci a stárky pak mlčky obcházejí ještě jednou nebo spíše jen docházejí na svá stanoviště předem určená v rámci tanečního prostoru pod májí. Je to jakoby na obvodu velkého kruhu.

Stárky se seřadí tak, že první stárka se otočí na místě, kde má stát, dvěma nebo čtyřmi krůčky čelem do středu kruhu k máji. Druhá, třetí a čtvrtá stárka popojdou dále na obvod kruhu a natočí se rovněž čelem do středu k máji. Stárci zatím čekají až stárky zaujmou místa, stále při tom postupují vpřed ke svým stárkám a přiřadí se každý ke své stárce: čtvrtý ke čtvrté, pak třetí, druhý a konečně první jako poslední. Dvojice stárků jsou natočeny čelem k máji.

Po příchodu stárků a stárek k máji začíná první akt slavnostního ceremoniálu: slavnostní uvedení stárek do tance a sólo pro stárky a stárkové. Stárky se ihned po příchodu stárků do nich zavěsí levýma rukama. Slavnostní oblečení (stárky s věnečky na hlavách, stárci v dlouhých soukených kabátech a širších kloboucích s bílou vlající stuhou, bílé rukavičky a bílé motýlky) a vážné obřadné chování takto vystrojených představitelů chasy působí neobyčejně silně na vytvoření slavnostní atmosféry při zahájení hodů.

Hudba zahraje slavnostní valčík

Sólo zahajují stárkovské páry procházkou (volnou promenádou, v každém trojdobém taktu jeden krok, vykračují levou nohou). První stárek s první stárkou zahajují promenádu.

První čtyři takty hrané melodie stojí na místě. Od 5. taktu až do konce 16. taktu pokračují po knihu volným krokem (viz nahoře) až asi do poloviny kruhu. Stárka nese v pravé ruce keříček rozmarýnu, od které dolů visí cípy malebně složeného vyšívaného šátku.

Dalších 16 taktů postupuje první stárkovský pár stále vpřed a k němu se připojí ze svého místa druhý. V dalších osmi taktech postupuje s nimi třetí pár a konečně čtvrtý pár se připojí a postupuje s nimi dále v následných osmi taktech.

Všechny čtyři stárkovské páry postupují přesně čtvrt kruhu jeden za druhým. Jakmile se dostal první stárek se svou stárkou ke svému původnímu místu, uchopí se k tanci a tančí obřadním valčíkem po kruhu, keřík rozmarýnu a šátek drží oba dva společně ve spojených vnějších pažích. Takto tančí sami dalšího čtvrt kruhu, zatímco další tři páry za nimi s patřičnými odstupy postupují promenádou. Podobně se připojuje od místa, kde začínal tančit první stárek, druhý a třetí stárkovský pár k valčíku. S odstupem vždy o čtvrt kola tančí před třetím párem první dva

páry a to tak, že prokládají valčíkové otáčky valčíkovými pohupy rovně vpřed (stárka couvavě). Jakmile třetí pár obtančil již čtvrt kola (asi po osmi taktech valčíku), začíná z místa jako předcházející stárkovské páry tančit čtvrtý pár.

Po obtančení všech kolem hudba tanec ukončí. Tanec všech čtyř stárkovských párů včetně úvodní promenády trval po dobu 84 taktů. Pak muzika mlčí a stárkovské páry v čele s prvním stárkem, stárky zavěšeny levicí do pravice svých partnerů, postupují vpřed vážně po kruhu stejnoměrným volným tempem za klapotu podpatků. První stárek s první stárkou zůstanou jako první stát na svém původním stanovišti čelem k máji. Za nimi se zastavuje po několika okamžicích pár druhý, pak třetí a čtvrtý, všichni natočení čelem do středu.

Toto byl první tanec slavnostního sóla stárkovských párů. Po chvilce oddechu zahraje hudba nápěv k "drndavé" polce.

První stárkovský pár opět chvíli posečká na svém místě, pak promenádou, tentokrát ve dvoučtvrtním taktu (v každém taktu jeden krok), postoupí asi čtvrt kola dopředu a pak se uchopí ke kolovému tanci a začíná tančit natřásavou polku (drndavou) se třemi nářesy a závěrečným odpérováním nahoru. Mezitím postupuje z místa, kde stál první stárek, promenádou druhý stárkovský pár. Od první čtvrti kola pak začnou tančit drndavou dokola. První stárkovský pár postoupil již o čtvrt kola dále. Jakmile zahájil třásákové otáčky druhý pár, první pár postupuje natřásavými kroky rovně vpřed (D couvá). A když se začne otáčet první stárkovský pár, druhý pár postupuje za nimi s natřásáním rovně vpřed. V tu dobu již začíná přicházet procházkou třetí stárkovský pár, jakmile postoupí k první čtvrti kruhu, začínají tančit dokola atd. Poslední se posléze připojí po počáteční procházce k drndavé i čtvrtý pár. Pak až do konce melodie střídají čtyři takty natřásání drndavými kroky vpřed a čtyři kroky otáčení. Jakmile obtančili takto dokola, muzika ustane hrát a páry jenom za klapotu podpatků obcházejí jednou kolem až se stárek zastaví na obvyklém místě čelem k máji a k němu se připojí druhý, třetí a čtvrtý pár. Po chvilce odpočinku následuje další díl slavnostního zahajovacího hodového ceremoniálu.

Nyní následuje slavnostní "vobcházení" stárků kolem máje. Stárci se seřadí opět od prvního až ke čtvrtému do řady, zavěsí se

navzájem za lokty, čtvrtý do třetího, třetí do druhého, druhý do prvního. Jakmile hudba zahraje pochodový nápěv, začnou stárce poskakovat kroky poskočnými kolem máje. Vykročí levou nohou (v každém taktu dva poskočné kroky). Stárce za hlasitého juchání a výskání i přítomné ostatní chasy, "řadníků", obskácí takto třikrát kolem máje, pak hudba přestane hrát.

Po dokončení vobcházení požádá první stárek ostatní děvčata, aby se postavila vedle stárkových. Je to příprava k další části slavnostního zahájení hodů - k zavádění tanečnic tanečníkům.

Děvčata přijdou a seřadí se u stárků od nejstarší po nejmladší. Vedle na opačné straně se seřadí zatím ostatní chlapci - řadníci po třech za sebe a navzájem se do sebe zavěsí. V první trojici třetího tvoří první stárek vlevo, který přitom drží v levé ruce keříček rozmarýnu se šátkem od své stárky. Nyní za zvuku pochodu přivádí první stárek poskočnými kroky jako při vobcházení stárků chasu k máji a za hlasitého výskání s ní obskakuje až do konce hry hudby mnohokrát kolem máje. Po skončení hry promenádou obchází chasa vedena stárkem ještě jednou kolem máje za klapotu podpatků a v závěru této procházky stojí řadníci proti stárkám a děvčatům v půlkruhu seřazení od nejstaršího po nejmladšího.

Nyní zahraje hudba opět slavnostní melodii v trojdobém taktu. Stárce seřazení opět v řadě od prvního po čtvrtého jako při vobcházení (první uvnitř drží v levé ruce rozmarýnu se šátkem). Jakmile hudba začne hrát první stárek postoupí v 16 taktech volnou procházkovou chůzí (v taktu jeden krok) k první stárce, která stojí na kraji. Stárka se do něho zavěsí a dvojice postupuje v dalších 16 taktech procházkou vpřed po kruhu (vykračuje levá noha). S odstupem čtvrt kola postupuje procházkou za nimi druhý, třetí a čtvrtý stárkový pár. Jakmile se klaní své stárce poslední stárkový pár, první stárek se stárkou začíná tančit valčík. Ostatní procházkou postupují za nimi. Asi po čtvrt kruhu se přidává valčíkem druhý stárek, třetí a čtvrtý pak podobně vždy po čtvrt kruhu, až tančí všechny čtyři páry. Jeden stárek po druhém pak ukončí tanec tak, že přivede svoji stárku jednotlivým řadníkům, od nejstaršího počínaje. Zatímco řadníci se stárkami začínají tančit, stárce se vrací k děvčatům a každý přivádí pomalou procházkou po kruhu postupně všechna děvčata k jednotlivým tanečníkům odstupňovaně podle stáří. Mezitím se

připojují do procházky jednotlivé stárky s řadníky (první až čtvrtá). Jakmile jsou postupně všechna děvčata zavedena stárky pomalou procházkou jednotlivým chlapcům, začnou od první stárky postupně všichni tančit valčík. Mezi valčíkovými otáčkami vždycky jednotlivé dvojice po určité době se nadnášejí valčíkově na jedné a drahé noze vpřed po kruhu (D couvavě). Když valčík skončí, zavěsí se dívky do svých tanečníků a vytvoří všichni kruh čelem do středu (každá dívka stojí po pravici svého tanečníka), stárce i stárky drží přitom po celou dobu rozmarýn v pravé ruce. Po určité chvíli slavnostního hodového kolečka zahraje hudba drndavou. Jednotlivé dvojice tančí drndavou podobně jako tomu bylo při sólovém kolečku stárků a stárce. Začínají opět procházkou volným krokem (jeden ve dvoučtvrtečním taktu) a posléze přecházejí do "drndavé", kde střídají třasákové otáčky s přímým potřásáním dvojic vpřed (D couvavě). Pak opět stojí v kruhu a nakonec tančí ještě další drah polky (hladkou, živou polku).

Tančí členové souboru Podhorák z Vémyslic, stárkovské páry /v pořadí/ Jiří Knotek /1965/ a Magda Pelajová /1972/, Pavel Pelaj /1973/ a Hana Čeperová /1975/, Radek Hrdina /1974/ a Lenka Baštová /1976/, Roman Hrdina /1977/ a Hana Sušklebová /1978/, dále Zdeněk Čepera /1973/, Pavel Jakša /1973/, Arnošt Krška /1970/, Čestmír Maša /1973/, Ladislav Procházka /1977/, Milana Čechová /1977/, Ivona Dřevojanová /1975/, Kateřina Mašová /1974/, Jana Plachá /1978/, Magda Preisingerová /1973/, starosta a starostová Jan Průdek /1947/ a Zdeňka Vališová /1934/ - vedoucí souboru, hraje dechová hudba Vertexanka z Moravského Krumlova ve složení Josef Kristián /1930/ klarinet a kapelník, Aleš Kudláček /1976/ a Jiří Lang /1946/ klarinety B, Josef Coufal /1961/, Josef Vorel /1936/ a Bohuš Vyžrálek /1927/ křídlovky, Florián Vyžrálek a /1967/ tenor, Jiří Tesař /1944/ baryton, Stanislav Doubek /1934/ a František Illek /1934/ trubky Es, Dušan Houdek /1972/ trubka B, Milouš Pojer /1923/ a Pavel Zavadil /1962/ trombony, Josef Štádler /1925/ kontrabas, Stanislav Galatík /1954/ buben a Jiří Vařura /1923/ bicí.

B. STŘEDNÍ HORÁCKO
(BYSTRICKO, NEDVĚDICKO, TIŠNOVSKO,
TŘEBÍČSKO, VELKOBÍTEŠSKO, VELKOMEZIŘÍČSKO)
 (0:25.31)

B.1 GROŠ Z ROJETÍNA
 (0:25.35)

$\text{♩} = 116-120$

Tu-hle máš, má pa-nen-ko, tu-hle máš groš.

Cos do-sta-la mu-síš sko-vat a já mu-sím ma-ší-ro-vat,

tu-hle máš, má pa-nen-ko, tu-hle máš groš.

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném, CH zády do středu.

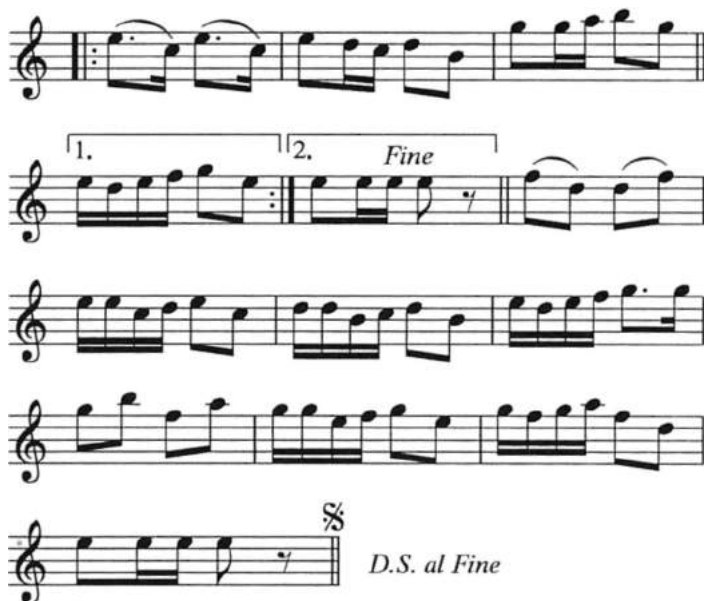
1. - 3. takt: Dvojicetančí polku. CH vykročí levou. D pravou nohou.
4. takt - a: CH zastaví víření přidupem levé, D pravé nohy.
b: Výdrž.
4. - 6. takt = 1. - 3. takt.
7. - 10. takt: Polka.
11. - 13. takt = 1. - 3. takt.
14. takt = 4. takt.

Tančí a hrají členové souboru Dóbrava z Doubravníku Milan Adam /1953/ a Michaela Litterová /1957/, Ján Cigán /1956/ a Hana Cigánová /1957/, Jaromír Čech /1943/ a Vlasta Čechová /1935/, Vladimír Jirčík /1936/ - vedoucí souboru a Miroslava Jirčíková /1942/, Vladimír Procházka /1947/ a Miroslava Procházková /1949/, Břetislav Sedláček /1947/ a Marie Sedláčková /1947/, Pavel Sedláček /1970/ a Jitka Sedláčková /1971/, muzika ve složení Jiří Kala /1936/ prim, Věra Podušková /1980/ 2. housle, Jaroslav Roček /1938/ a

Jaroslav Životský /1945/ housle-kontry, Václav Odra /1963/ a Miroslav Životský /1977/ klarinety a Jaroslav Halouzka /1954/ kontrabas, zpívají Růžena Čechová /1945/, Marie Pešková /1941/ a Jana Životská /1943/.

B.2 KRAJCPOLKA Z ROJETÍNA
(0:26.31)

Tančí dvojice smíšené po knihu levým bokem do středu. D po pravici CH. Držení za ruce vpředu křížem, pravé nahoře.

1. takt - a: Ve stoji na vnitřní noze se dotknou vnější nohou šikmo zevnitř špičkou země (D pravou šikmo vpravo, CH levou šikmo vlevo).

b: Ve stoji na vnitřní noze se CH i D dotknou země vnější nohou přednožmo dovnitř (D pravou, CH levou).

2. takt: CH 3 krůčky lehce houpavými postoupí nepatrně vpřed, vykročí vnější noha (levá). D přechází 3 krůčky předem na druhou stranu CH. CH jí při tomto přecházení pomáhá rukama.

3. - 4. takt = 1. - 2. takt. ale na opačnou stranu a opačnými nohama.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Poznámka: Některé dvojice vykračovaly při tanci stejnou nohou. Začínaly v prvním taktu ve stoji na levé noze, pravá opřena o zem přednožmo zevnitř atd.

Tančí a hrají jako v B. 1.

B.3 PŘESLICA ZE ZLATKOVA
(0:28.06)

(A) $\text{♩} = 70$

Le - pší plat-li - ca, ne - žli mēd-li - ca,

(B) $\text{♩} = 120$

le-pší je ten vo-hra-bečník, než-li je ta ři - ti-ca,

než-li je ta ři - ti-ca. Když já na ní zač-nu příst,

zač-ne se to vše-cko tříst, ram-ca-rá-ra, ram-ca-rá-ra,

ram-ca-rá-ra ra-ra-ra, ram-ca-rá-ra, ram-ca-rá-ra,

ram-ca-rá-ra ra-ra-ra, ram-ca-rá-ra ra-ra-ra.

Tančí dvojice smíšené, CH zády do středu, D čelem. CH uchopí D oběma rukama kolem těla asi ve výši lopatek. D mu položí obě ruce ze stran na ramena.

1. takt - a: CH nakročí levou nohou vlevo stranou, D pravou vpravo stranou (našlápnou na celé chodidlo) s mírným úkrokem ve směru nohy výkročné.

b: Druhá noha přikročí k noze výkročné (došlápně celým chodidlem na zem). Současně se trup napřímí.

2. - 4. takt = 1. takt. Dvojice postupují mírně vpřed po kruhu.

5. - 12. takt: Dvojice postoupí 16 cvalovými krůčky vpřed po kruhu. CH vykračuje levou. D pravou nohou. Cvalové krůčky jsou prováděny jen s malým nadnášením do výponu po přední části chodidel.
13. takt: Ve stoji na místě dvojice třikrát zadupe v prvních třech osminách taktu. CH začíná levou, D pravou nohou. Ve 4. osmině výdrž.
14. takt: Totéž opačnými nohama.
15. - 16. takt= 13. - 14. takt.
17. - 24. takt: Dvojice tančí dupavou polku po kruhu, CH vykročí levou. D pravou nohou. Na začátku polkového kroku oba dva přidupnou výkročnou nohou celou plochou chodidla na zem. Ve 3. osmině taktu opět přidupnou výkročnou nohou, ale poněkud méně intenzívně.

Takto tančí dupavou polku až do konce.

Tančí a hrají jako v B. 1.

B.4 TKALCOVSKÁ ZE ZLATKOVA

(0:29.30)

$\text{♩} = 116-120$

Slou-ži-la sem u tkal-ce, ne-ní to-mu dá-vno,

mě-la sem se na-u-čit, jak se dě-lá plá-tno,

plá-tno.

Jednu nohu natáhnu a druhá se skrčí,
osnova se roztáhne,
člunek se tam strčí.

Tančí dvojice smíšené po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném, CH zády do středu.

1.-8. takt: Mírně pohupovaná polka. CH vykročí levou, D pravou nohou.

9. takt: Dvojice bokem do středu (CH levým, D pravým) se uchopí za ruce vpředu křížem, pravé nahoře. V tomto postoji provedou jeden řezankový krok pravou nohou vpřed s mezipřehupem, současně CH napřáhne pravici k pravému boku D, D svoji pravou ruku pokrčí.

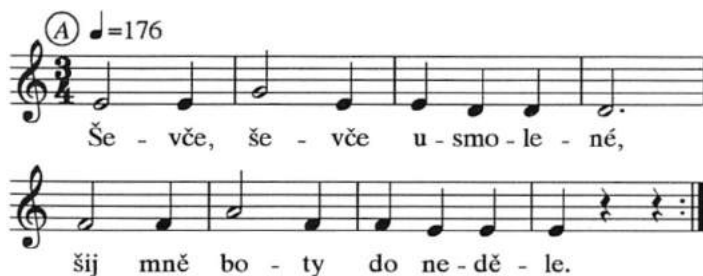
10. takt = 9. takt. ale řezanka se provede levýma nohama vpřed rovněž s mezipřehupem, CH pokrčí pravou ruku, D pravici natáhne. Levé ruce u obou tanečníků se pohybují protisměrně (paže při řezance "křížují").

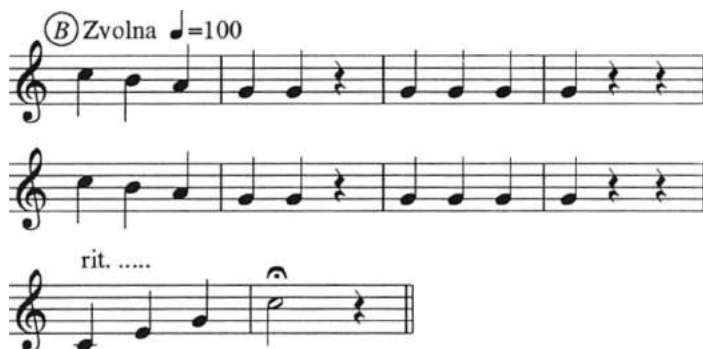
Řezanka se tančí až do konce tance a jsou při ní obě nohy na celých chodidlech stejnoměrně zatíženy.

Tančí a hrají jako v B. 1.

B.5 ŠVEC Z PIVONIC

(0:30.43)

Tančí dvojice smíšené po knihu čelem proti sobě, CH zády do středu, D čelem, držení ke kolovému tanci zavřené, nebo CH levým a D pravým bokem do středu.

- 1.-16. takt: Dvojice tančí vpřed po kruhu valčík. CH vykračuje levou. D pravou nohou. Valčík ukončí CH pravým, D levým bokem do středu.
17. takt: CH i D čelem proti sobě klek na pravé koleno, levá noha opřena chodidlem o zem. Levá ruka sevřena v pěst u obou opřena o pokrčené koleno. CH i D třikrát uhodí pravou pěstí na levou (v každé době jeden úder).
18. takt - a, b: ještě dva údery toutéž pěstí,
c: Výdrž.
19. takt: CH mírným nadnesením přeskočí na levé koleno, pravá noha opřena o zem. Opře pravou pěst o pokrčené pravé koleno a třikrát na ni levou pěstí zatluče. D nepřeskakuje, pouze vymění pěstí, takže tluče také levou pěstí na pravou pěst.
20. takt - a.b: CH i D ještě dva údery levou pěstí na pravou,
c: Výdrž.
21. - 22. takt = 17. - 18. takt.
23. - 24. takt = 19.-20. takt.
25. takt: CH i D ve stejné poloze zamotají zvolna třikrát ohnutými předloktími dovnitř, pravé nad levým (pohyb začíná pravou rukou směrem od těla).
26. takt: Dvojice zvolna vstává a roztahuje ruce stranou do pokrčení upažmo.

Tančí a hrají jako v B. 1.

(0:3 1.57)

|: Šla židovka kolem lesa,
štípla ju do nosa vosa. :|
|: Žid se smál, až prskal. :|

1.-8. takt: Polka vpřed po kruhu s otáčením doprava. CH vykročí levou. D pravou nohou. Posledním polkovým krokem se dvojice zastaví v postavení jako na počátku tance.

9. takt: CH i D v postavení čelem proti sobě ustoupí dvěma krůčky nazad (CH levou, pravou; D pravou, levou.) Současně oba založí ruce v bok.

10. takt: Dvojice se sobě navzájem pokloní (na konci taktu vzpřim).

11. takt: Dvojice se otočí dvěma krůčky o 180° , CH doleva (levá, pravá noha), D doprava (pravá, levá noha).

12. takt: CH a D se pokloní zády k sobě (rozverní tanečnici ždouchali hýžděmi do tanečnic).

13. takt: CH i D se zpětně otočí dvěma kroky o 180° , CH doprava (pravá, levá noha), D doleva (levá, pravá noha).

14. takt = 10 takt.

15. takt = 11. takt.

16. takt = 12. takt.

Tanec se opakuje několikrát po sobě. Na začátku dalšího opakování se rychle dvojice otočí zpět čelem k sobě a uchopí se k polce.

Tančí a hrají jako v B. 1.

B. 7 OTČENÁŠ ZE ZLATKOVA

(0:33.34)

Zdráva, zdráva, zdráva jsem, zdráva jsem,
když tě vidím, ráda jsem.

Tančí CH a D ve dvou soustředných kruzích, CH uvnitř zády do středu. D vně čelem proti CH.

1.-7. takt: CH postupují polkovými kroky ve směru hodinových ručiček, D proti směru hodinových ručiček 7 polkovými kroky. Na začátku 1. taktu při prvním polkovém kroku se CH i D otočí o půl kola vpravo a vykročí pravou nohou vpřed. Posledním polkovým krokem se CH i D otočí o 180° doleva.

8. - 14. takt: Při opakování nápěvu z 1. - 7. taktu se za zpěvu písně vracejí CH i D sedmi polkovými kroky zpět na svá místa. Posledním krokem se otočí čelem k sobě.
15. - 30. takt: Polka vpřed po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném. CH vykročí obvykle levou, D pravou nohou.

Tančí a hrají jako v B. 1.

B. 8 FRANTA JEDE OD BRNA Z DOUBRAVNÍKU
(0:34.52)

$\text{♩} = 120$

Franta jede
od Brna

1. 2.

Celé se stále opakuje:

Franta jede od Brna -
přeje babě hósera -
baba křičí: zastavit -
a hósera zaplatit -
naučte se tancovat -
a né poskakovat -
jináč nebudeme hrát.

Je to druh žertovné polky s předzpěvováním satirických veršů.

Tančí libovolný počet tanečních párů. Jeden z mužů vždy na začátku jednotlivých částí tance zvýšeným hlasem přednese verš satirické písně. Začíná textem: "Frantajede od Brna".

Na to hudba zahraje předejru v délce tří taktů, jednotlivé taneční dvojice rozestaveny po kruhu v držení ke kolovému tanci polootevřeném (CH uvnitř), vnější paže spojeny nebo CH levicí volně gestikuluje, postoupí vpřed šesti různými kroky, vykročí vnější nohou.

Na to naváže hudba polku v délce osmi taktů. Jednotlivé dvojice v kolovém držení zavřeném tančí po kruhu lehce houpavou polku poněkud delšího kroku, CH vykročí levou, D pravou nohou. Pak se všichni tančící zastaví a vedoucí tanečník přednese druhý verš říkání. Takto se to opakuje až do konce satirického veršování. Před závěrem odpovídá tanečníkům jeden z muzikantů, škádlí je, že neumí tančit, a že jim proto nebudou hrát.

Původně se tančival celý tento tanec v kruhu. Postupně začali tanečníci při chůzi vpřed v úvodní předešle muzikantů měnit útvar. Tak např. vytvořili dva menší kroužky, procházeli proti sobě atp. Základní útvar však je jeden velký společný kruh.

Tančí a hrají členové souboru Dóbrava z Doubravníku Jan Cigán /1956/ a Hana Cigánová /1957/, Jaromír Čech /1943/ a Vlasta Čechová /1935/, Vladimír Jirčík /1936/ a Miroslava Jirčíková /1942/, Vladimír Procházka /1947/ a Miroslava Procházková /1949/, Břetislav Sedláček /1947/ a Marie Sedláčková /1947/, Pavel Sedláček /1970/ a Jitka Sedláčková /1971/, muzika jako v B. 1.

B. 9 TI BORAČTÍ FORMANIZ BORAČE

(0:36.29)

$\text{♩} = 132$

Ti bo - ra - čtí for - ma - ni, ma - jí ko - ně

ze - dra - ný, z cho - mó - tu jim trá - va le - ze,

1. pod - ko - vy jim cva - ka - jí, 2. cva - ka - jí.

Ti boračtí formani mají koně zedraný,
|: do kopečka hezky zčerstva
a z kopečka pomaly. :|

V Doubravníku i v sousední Borači byly živé formanské tradice. Řada formanských písní se zpívala při chození v kole nebo při kolových tancích (polce, obkročáku, obkročáku poskočném atp.). Doubravničtí tanečníci si o masopustu a podobných veselých zábavách vytvořili tanec na základě osnovy dané textem taneční písně "Ti boračtí formani".

Po předzpěvu 1. sloky zatančí tanečníci tanec, kde ve dvou taktech poskakují v polootevřeném držení čtyřmi kroky poskočnými vpřed po kruhu (D vykročí pravou, CH levou nohou). V dalších dvou taktech v kolovém držení zavřeném tančí obkročák poskočný (v taktu dva kroky s otáčením doprava). Tyto dvě figury tančí až do konce přehrávky nápěvu. Po předzpěvu druhé sloky se dvě a dvě dvojice spojí a vytvoří "trojky" (CH uprostřed, po obou stranách jedno D). CH drží DD rukama kolem pasu, ony založí vnější ruce v bok. Za nimi je "forman s bičem v ruce". Na přehrátí nápěvu poskakuje "trojka i forman" kroky poskočnými vpřed. Někdy vede forman trojku na "opraticích" (tkanicích nebo stuhách), které drží DD v zabočených rukách. Forman občas praskne bičem, který drží v pravé ruce a celý výjev je podmalován zvoněním zvonečků, který někdo z tančících drží v ruce. Při další přehrávce se trojky otáčejí na místě a dále pak postupují dupavými krůčky vpřed (čtyři v taktu). Forman je popoháněn poskočnými kroky a praskáním biče.

Tančí a hrají jako v B.8.

B.10 OSTATKOVÉ TANCE (ČÍM DÁL, DRNDAVÁ
POLKA, MAZURKA) Z ROUCHOVAN
(0:37.57)

Čím dál - ostatková volenka děvčat

Čím dál, čím dál, kou-pí-me si cim-bál,
čím dál, čím dál, kou-pí-me si bas.

Při ostatkové zábavě se tančívala v Rouchovanech dívčí volenka, kterou začínali CHCH předzpěvem taneční písně v půlkruhu před muzikou. Děvčata se postaví kus za nimi, rovněž do půlkruhu, a sledují je při zpěvu a každá si vybírá "toho svého". Tanečníci při zpěvu v mírném stoji rozkročném přenášejí váhu těla střídavě na levou a pravou nohu s potlesky do dlaní:

1. takt a: CH přenesou váhu těla na levou nohu s malým zapérováním v koleně, druhá noha zůstává na místě, současně si tlesknou po levé straně hlavy do dlaní (pravá dlaň do levé).

b: Ruce výdrž, pravá noha odlehčena patou od země se vytočí mírně patou doleva k chodidlu levé nohy.

2. takt = 1. takt. ale na opačnou nohu a opačnou stranu, potlesk u pravé strany hlavy (levou dlaní do pravé).

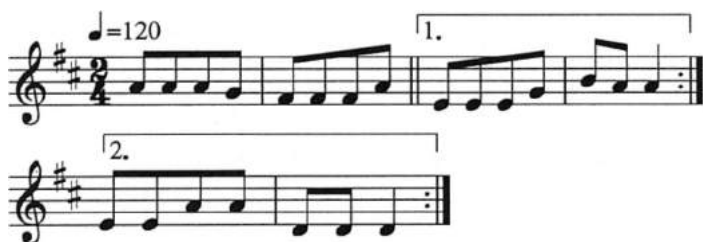
Poznámka: ruce při potlesku se přenášejí na druhou stranu ve výši obličeje.

Dívky na svých místech ruce v bok. přenášejí také mírně váhu těla shodně s chlapci. Ke konci písně mohou chlapci zatleskat anebo pokračují v potlescích jako v prvním a druhém taktu až do konce písně. Ke konci písně přiběhnou za nimi děvčata a každá se postaví za zvoleného partnera tak, aby na ni neviděl. Buď ho uchopí zezadu na bocích anebo mu položí ruce na ramena.

Hudba přehrává předzpívaný nápěv k tanci poprvé. Chlapci pokračují v pohybech jako při zpěvu i s potlesky a snaží se při tom podívat se přes rameno, která dívka si je vybrala k tanci. Dívky se žertovně skrývají tak, že uhýbají do stran přenášením váhy těla, s krouživým pohybem v kyčlích. Ty, které drží chlapce v pase, při uhýbavých pohybech do stran mírně podřepují.

Hudba opakuje nápěv k tanci podruhé. Nyní začínají postupně jednotlivé páry tančit valčík. První CH položením své levé ruky na pravou ruku D položenou na jeho pravém rameni ji uchopí za ruku a předvede ji před sebe. otočí se čelem k ní a uchopí se k tanci. CH obejmě D pravou rukou kolem těla. D mu položí levici na jeho pravé rámě. CH levicí uchopí pravou ruku D a takto spojené ruce si založí k levému boku (jeho levá ruka je ostře ohnuta v lokti). V tomto postoji začíná první tanečník tančit valčík vpřed po kruhu, za ním asi po dvou taktech začíná tančit druhý tanečník, pak podobně třetí a postupně všichni ostatní. Každý nejprve předvede D před sebe jako první CH. Tímto valčíkem zatočí všichni do kruhu.

Natřásavá polka "drndavá" z Rouchovan

Na valčík navazuje ihned "drndavá". Dvojice se uchopí k tanci obvyklým způsobem (CH zády do středu).

Drndavá se tančí tak, že při prvních dvou krocích v první době taktu se dvojice mírně natřásají. Ve druhé době se nadnesou až mírně nadskočí na výkročné noze. V sudých taktech totéž opačnou nohou.

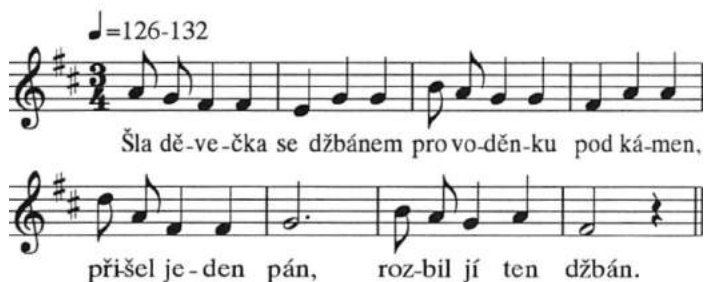
Poznámka: Často se zpívala před drndavou píseň Já mám děvče od Náměště nebo hudebníci zahráli instrumentální třásákový nápěv.

Drndavá byla oblíbeným tancem. Tančivala ji někdy i samotná děvčata a to nejen ve dvojicích (držela se obvykle v objetí). Někdy se tančivala drndavá dokonce ve trojici, tři D nebo jeden CH a dvě D utvořili těsný kroužek čelem do středu a uchopili se navzájem vzadu křížem. V tomto postoji se otáčeli prudce dokola a to tak, že vykročovali všichni pravou nohou, kterou nakročili téměř na místě před špicí levé nohy nebo nepatrně zkřížmo (liché takty). V sudých taktech vykročila levá noha vlevo stranou.

Drndavá ve trojici vypadala velmi pěkně, zvláště tančila-li samotná děvčata. Kroužek se točil jako vřeteno kolem společné osy doleva a současně postupoval mírně vpřed po kruhu.

Poznámka: Drndavá při ostatkové volence končila tak, že tančící se rozdělili na dvě poloviny: jedna polovina zůstala na jednom konci sálu, druhá proti nim na opačném konci. Z tohoto postavení se pak vyvinul třetí tanec volenky - mazurka.

Mazurka z Rouchovan

Tančí dvojice smíšené ve dvou řadách proti sobě, vzdálených asi šest až osm kroků od sebe. Dvojice jsou natočeny čelem do středu taneční místnosti. D po pravici CH. Držení jako ke kolovému tanci - polootevřené (obličeje odvrácené od sebe).

Tanečníci předzpívají první sloku taneční písně ve stoji na svých místech. Hudba opakuje nářev k tanci poprvé.

1.-6. takt: Po předzpěvu taneční písně dvojice postupují na protější stranu šesti kroky mazurky vydupávané.

V každém taktu na a) vydupnou vpřed plochou celého chodidla vnější nohou (CH levou, D pravou). Noha výkročná povolí v koleně (je to vlastně výpad vnější nohou vpřed). Druhá (vnitřní) noha se mírným švihem vzad odlepí od země. Na b) přeskok na vnitřní nohu - vnitřní noha CH i D doskočí celým chodidlem na místo, kde stála v první době noha vnější, která se při přeskoku vnitřní nohy odmrští vpřed do přednožení dolů. Na c) poskok na vnitřní noze na místě; vnější noha se přitáhne špicí k holeni nohy vnitřní. Takto se tančí po celou dobu. Dvojice z jednotlivých řad se přitom přibližují k sobě a průstupem s výhybem doprava pokračují

v mazurkových poskocích na protější místo. Řady si vymění místa.

7. - 8. takt: Na protějších místech šesti krůčky (vykročí vnější noha) se otočí všechny dvojice na místě o 180° doleva.

Při dalším opakování nápěvu se podobně vracejí na svá místa. Takto tančí tak dlouho, až hudba ukončí tanec. Obvykle tak učiní, když jsou opět všichni na svých stranách. Výskáním se ukončí ostatková volenka děvčat.

Podle Vratislava Bělíka se podobně tančilo v blízkých Dolních Dubňanech, kde si "zpívají chasníci před muzikanty ostatkovou píseň Čím dál, čím dál, koupíme si cimbál, přičemž si děvčata pro ně chodí na volenku na tři kolečka.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Miloš Mládek /1947/ a Jana Mládková /1945/, Petr Mládek /1971/ a Jana Malenová /1962/, Milan Noha /1941/ a Jaroslava Nohová /1943/, Jaroslav Novotný /1950/ a Jaromíra Oravcová /1959/, Lubomír Strnad /1937/ a Jana Strnadová /1940/, muzika ve složení Jan Havran /1917/ prim. Radovan Vejvoda /1973/ housle-terc, Evžen Biskup /1964/, Radka Brátková /1970/ a Iveta Molnářová /1972/ housle-kontry, Rostislav Štveráček /1974/ klarinet a Leopold Hrdý /1969/ kontrabas.

B. 11 BALZAMÍNA Z VELKOMEZIŘÍČSKA

(0:39.43)

(A) Zvolna ♩=90

Kam ty je - deš, můj Je - ní - čku? Je-du o -

(B) Svižně ♩=132

rat za vo - di - čku.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Dvojice se uchopí za obě ruce v předpažení dolů.

1. takt - a. b: Jeden přísunný krok podle CH vlevo stranou. CH vykročí levou. D pravou nohou. Kmih spojenými pažemi na a) podle CH doleva, na b) doprava.

c: Krok podle CH vlevo stranou, CH levou, D pravou. Kmih spojenými pažemi podle CH doleva.

2. takt - a: Přisun druhé nohy (CH pravé, D levé) do stoje spojného. Spojené paže z mírného pokrčení předpažmo (ruce asi ve výši pasu) rozpaží poníž, současně se vzájemnou poklonou CH i D.

b: Výdrž.

c: Vzpřim, paže se spustí do předpažení dolů.

3. - 4. takt = 1. - 2. takt. ale opačně.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt.

9. - 11. takt: Dvojice se uchopí ke kolovému tanci, držení polootevřené. Spojené paže jsou napjaty vpřed ve směru tance po kruhu. Tři mazurkové kroky vpřed, CH levou, D pravou nohou. (Popis kroku mazurky vydupávané viz u mazurky z Rouchovan v ostatkových tancích B. 10.)

12. takt: Jedním mazurkovým krokem na místě se otočí dvojice o 180° vlevo (CH couvá).

13. - 15. takt = 9. - 11. takt, ale zpět po kruhu.

16. takt = 12. takt do původního postavení.

9. - 16. takt se ještě jednou opakuje.

V posledním taktu v závěru se dvojice zpravidla otáčí třemi obyčejnými kroky na místě o 180°.

Tančí a hrají jako v B. 10.

B.12 HULÁN Z VELKOMEZIRÍČSKA

(0:42.47)

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě. CH zády do středu, držení ke kolovému tanci zavřené. Spojené paže jsou napjaty ve směru tance po kružnici.

1.-8. takt: Dvojice tančí těžký obkročák poskočný vpřed po kruhu, v každém taktu dva kroky. CH vykročí levou, D pravou nohou. Nohy došlapují tvrdě (s přídupem) celou plochou chodidla na zem. Dvojice se mírně uklání stranou ve směru nohy výkročné. Druhá noha zůstává napjata a poněkud mírně unoží. Spojené paže při prvním kroku v taktu současně se sklonem těla tančících se sníží k zemi a při druhém kroku, kdy se dvojice uklání opačným směrem, se pozvednou do výše.

9. - 24. takt: Dvojice tančí starodávný valčík - tajč s nadnášením na jedné noze obkročákovým způsobem a s ohýbáním druhé nohy zánožmo - v každém taktu jeden krok. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Petr Mládek /1971/ a Jana Malenová /1962/, Jaroslav Novotný /1950/ a Jaromíra Oravcová /1959/, Lubomír Strnad /1937/ a Jana Strnadová /1940/, muzika jako v B.10.

B. 13 KOHÓTEK Z KOZÁROVA

(0:43.52)

Tančí čtyři D v postavení do kříže čelem do středu, ruce v bok.

1. - 2. takt: Tři krátké houpavé přísunné kroky do středu, vykročí pravá noha (na 1a,b až 2a). Na 2b pravá noha ještě jeden výkrok vpřed, ale bez přísunu (levá noha se opírá vzadu přední částí chodidla o zem).
3. takt: Dva delší odskoky nazad levou.
 - a1: Odskok levou nazad.
 - a2: Pravá noha rychle přikročí k noze levé (vše je provedeno na přední části chodidla).
 - b1,2: Druhý odskok levou nohou nazad, ale nedokončený:
 - b1: Odskok levou nohou vzad.
 - b2: Výdrž ve stoji na levé noze, pravá zůstává vpředu opřena přední částí chodidla o zem.
4. - 5. takt: Dvěma polkovými kroky mírně houpavými se otočí všechny čtyři D jednou o 360° doprava, vpravo stranou a současně postoupí o čtvrt kruhu doprava (na sousední místo). Na začátku 4. taktu vykročí všechny pravou nohou vpravo stranou.
6. - 10. takt = 1. - 5. takt. Všechny čtyři D postoupí o dalšího čtvrt kruhu doprava (jsou všechny na protějším místě).
11. - 12. takt: První a třetí D si vymění místa čtyřmi cvalovými kroky bočně vpravo stranou (vrátí se na svá původní místa).

Navzájem se míjejí natočeny obličejem k sobě. 2. a 4. D stojí na místě.

13. - 14. takt: Všechny čtyři D postoupí dvěma pokovými kroky s otočením o 360° doprava o jedno místo vpravo, vykročí pravá noha (jako v taktu 4.-5.).
15. - 16. takt = 11. - 12. takt, ale nyní si vyměňují místa 4 cvalovými krůčky druhá a čtvrtá D. První a třetí D stojí na místě.
17. - 18. takt = 13. - 14. takt, vykročí pravá noha. Všechny čtyři D se vracejí na svá místa.

Poznámka: Tento tanec byl zařazen mezi "králenké" tance. Dříve se však tančival u tanečních zábav buďto pouze v dívčím obsazení, anebo dva CH a dvě D.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Jana Mládková /1945/, Jaroslava Nohová /1943/, Jaromíra Oravcová /1959/ a Jana Strnadová /1940/, muzika jako v B.10.

B.14 KŘÍŽÁK Z VELKOMEZIŘÍČSKA (0:44.51)

Tančí čtyři páry v křížovém postavení (jako při besedě), jsou odpočítány od prvního do čtvrtého proti směru hodinových ručiček. Držení dvojice jako ke kolovému tanci, polootevřené, spojené paže napjatý dovnitř kruhu.

- 1.-4. takt: První a třetí pár si vymění místo 8 cvalovými krůčky vpřed, CH vykročí pravou. D levou nohou. Chodidlo výkročné nohy je vytočeno mírně zevnitř. Posledními dvěma cvalovými krůčky se otočí jednotlivé dvojice na protějším místě čelem vzad (doleva - CH couvá). Dvojice při výměně místa si vyhý-

bají uprostřed doprava (CH se míjejí zády). Druhý a čtvrtý pár stojí na místě.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt. Nyní si však vymění místa cvalovými krůčky druhý a čtvrtý pár. 1. a 3. pár výdrž ve stoji na místě.
9. - 16. takt: Ve stejném držení se natočí všechny 4 dvojice o 90° vpravo (CH zády, D čelem do knihu). V tomto postavení a držení obíhají cvalovými krůčky (2 v taktu) po kruhu jednou kolem.

Celý tanec se opakuje. Teprve po druhém opakování tance se vracejí dvojice na svá původní místa. Tanec křížák měl různé názvy: křížek, rožák atd.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Miloš Mládek /1947/ a Jana Mládková /1945/, Petr Mládek /1971/ a Jana Malenová /1962/, Milan Noha /1941/ a Jaroslava Nohová /1943/, muzika jako v B. 10.

B. 15 MANŽESTR Z VELKOMEZIRÍČSKA

(0:45.32)

Tančí dvojice smíšené po kruhu. CH zády do středu, D čelem. Držení ke kolovému tanci zavřené. Spojené vnější paže jsou mírně napjaty do směru tance po kružnici.

1.-4. takt: Čtyři přísunné kroky vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže doprovázejí každý přísunný krok kmihem zdola nahoru a zpět (každý pohyb paží na jednu dobu taktu).

5. - 7. takt: 6 cvalových kroků (2 v taktu) zpět po kruhu. Vykračuje opačná noha. Spojené paže výdrž.

8. takt - a: Ještě jeden cvalový krok zpět po kruhu.

b: Výdrž ve stoji snožmo.

9. - 16. takt = 1.-8. takt.

17. - 24. takt: Mírně houpavá polka poněkud delšího kroku vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Tančí a hrají jako v B. 10.

B.16 MARJÁNKA, MAZURKA Z VELKOMEZIŘÍČSKA
(0:46.31)

♩=126-132

Ma-ri-ján-ko, mé dí-tě, vy se mně lí-bí-te,

Ma-ri-ján-ko, mé dí-tě, já vás mám rád.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v rozptylu po taneční ploše čelem k hudbě. D po pravici CH. Uchopí se za obě ruce vzadu křížem, spojenými pažemi se opírají pevně o boky, aby se při tanci neroztrhli.

1.-7. takt: Dvojice se otáčí na místě kolem společné osy 7 mazurkovými kroky vpravo kolem, vykročí pravou nohou, D couvá, CH postupuje vpřed. Mazurkový krok je svým charakterem přizpůsoben rotaci dvojice kolem společné osy.

1. takt - a: CH i D vykročí pravou nohou (CH vpřed, D vzad) a našlápnu shora s mírným důrazem celým chodidlem na zem.

b: Příklad levou nohou k noze pravé. Pravá noha se odlepí v pokrčení přednožmo od země (chodidlo vodorovně se zemí).

c: Poskok na místě s otočením asi o čtvrt kruhu doprava na levé noze. pravá noha pokrčena přednožmo.

V každém taktu se otočí dvojice o půl kola vpravo.

8. takt: Obrat o 180° třemi kroky na místě, začíná pravá (CH vlevo, D vpravo - zevnitř).

Poznámka: Při obratu se dvojice stále drží za ruce zkřížmo vzadu. Po dokončení obratu stojí CH po pravici D (vyměnili si místa).

9. - 15. takt = 1. - 7. takt. ale dvojice se otáčí kolem společné osy vlevo a při mazurkovém kroku vykračují oba levou nohou.

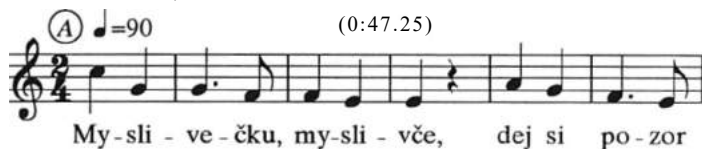
16. takt: Obrat o 180° třemi kroky na místě zevnitř (CH vpravo, D vlevo). Začíná levá noha.

Poznámka: Při obratu se dvojice stále drží za ruce zkřížmo vzadu.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Miloš Mládek /1947/ a Jana Mládková /1945/, Petr Mládek /1971/ a Jana Malenová /1962/, Milan Noha /1941/ a Jaroslava Nohová /1943/, Jaroslav Novotný /1950/ a Jaromíra Oravcová, muzika jako v B.10.

B. 17 MYSLIVEČEK Z VELKOMEZIŘÍČSKA

(0:47.25)

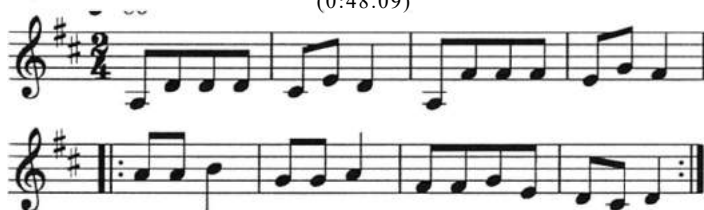
Tančí trojice: CH levým bokem do středu, čelem proti němu dvě D pravým bokem do středu. Obě D se drží za vnitřní ruce. vnější v bok, CH má ruce v bok.

1. takt: CH postoupí jedním polkovým krokem vpřed, vykročí pravá noha. Současně tleskne pravou dlaní do levé ve výši prsou. DD ustoupí stejným krokem vzad, vykročí vnějšíma nohama. Natočí se při tom zády k sobě. Spojené paže kmih vpřed.
2. takt: CH jeden polkový krok vpřed levou nohou, potlesk do dlaní. DD ustoupí dalším polkovým krokem vzad. Nyní vykročí vnitřníma nohama a natočí se k sobě tváří. Spojené vnitřní paže spodním obloukem kmih vzad.
3. - 4. takt, 5. - 6. takt. 7. - 8. takt = 1. - 2. takt.
9. - 10. takt: Trojice se zastaví, DD se pustí. CH se zavěsí s pravou D za pravé lokty a zatočí se s ní na místě 4 běhovými skoky jednou kolem. Vykročí oba pravou nohou. Lichá D se otáčí sama na místě 4 běhovými krůčky doleva o 360° , vykročí levou nohou.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale nyní se zatočí CH s levou D závěsem za levé lokty. Pravá D se otáčí 4 běhovými krůčky vpravo. Vykročí pravá noha.
- 13.- 16. takt = 9.- 12. takt.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/, Jana Malenová /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Petr Mládek /1971/, Jana Mládková /1945/ a Jaroslava Nohová /1943/, Jaroslav Novotný /1950/, Jaromíra Oravcová /1959/ a Jana Strnadová /1940/, muzika jako v B. 10.

B. 18 PATERKA Z VELKOMEZIŘÍČSKA

(0:48.09)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Oba ruce v bok.

1.-2. takt: CH i D čtyři lehké přísunné kroky vpravo stranou (od sebe). Vykročí oba pravou nohou.

3.-4. takt = 1.-2. takt. ale vlevo stranou (k sobě). Vykročí levou nohou.

5. takt: Dva přísunné kroky vpravo stranou.

6. takt: Dva přísunné kroky vlevo stranou.

7. takt: CH i D se otočí na místě o 360° vpravo 4 drobnými krůčky, vykročí pravá.

8. takt: CH i D 3 podupy na místě čelem proti sobě, P. L. P.

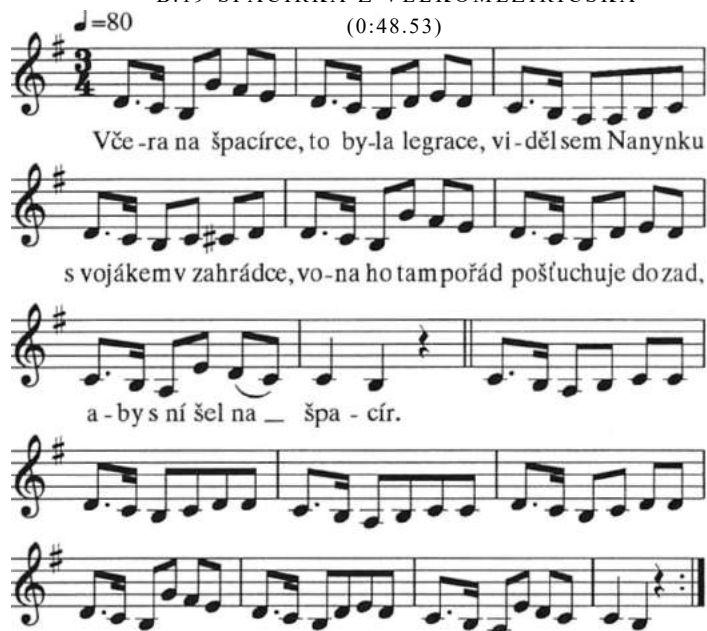
9. - 12. takt = 5. - 8. takt.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z. Třebíče Miloš Mládek /1947/ a Jana Mládková /1945/, Milan Noha /1941/ a Jaroslava Nohová /1943/, Jaroslav Novotný /1950/ a Jaromíra Oravcová /1959/, Lubomír Strnad /1937/ a Jana Strnadová /1940/, muzika jako v B. 10.

B.19 ŠPACÍRKA Z VELKOMEZIRÍČSKA

(0:48.53)

$\text{♩} = 80$

Vče-ra na špacírce, to by-la legrace, vi-děl sem Nanyнку
s vojákem v zahrádce, vo-na ho tam pořád pošťuchuje dozad,
a-by s ní šel na _ špa - cír.

Tančí dvojice smíšené po knihu levým bokem do středu, D po pravici CH. Držení za vnitřní ruce v připažení, vnější v bok.

Píseň se hraje poprvé ve volném tempu. Tanečníci a tanečnice zpívají. Po celou první přehrávku postupují vpřed krokem s přenášením váhy těla vpřed a vzad.

1. takt - a: Krok vnějšíma nohama vpřed (CH levou, D pravou); noha výkročná došlápne na celé chodidlo přes přední část chodidla. Kmih spojenými pažemi vpřed. Vnitřní noha odlepena patou od země.

b: Přenesení váhy těla zpět na vnitřní nohu, kmih spojenými pažemi vzad.

c: Přenesení váhy těla opět na vnější nohu, kmih spojenými pažemi vpřed.

2. takt = 1. takt. ale opačnou (vnitřní) nohou.

Pohyby taktů 1. - 2. se opakují až do konce první části.

Po druhé se hraje nářev v rychlém tempu a dvojice tančí po celý tanec rychlou, hladkou (kvapíkovou) polku - 3 polkové otáčky ve 2 taktech. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Poznámka: Přenášení váhy těl z nohy na nohu je provázáno mírným nadnesením těžiště a kývavým pohybem těla vpřed a vzad. Rychlá kvapíková polka se tančí kratším krokem.

Tančí a hrají jako v B. 10.

B.20 TEČE VODA PROTI VODĚ, MAZURKA Z TŘEBÍČSKA

♩=126-132 (0:50.01)

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo v rozptylu po taneční ploše čelem proti sobě (CH zády do středu). Držení ke kolovému tanci zavřeně.

- 1.-4. takt: 4 mazurkové kroky s otáčením doprava, každým krokem o 180° a současně s mírným postupem vpřed po kruhu. CH vykročí levou. D pravou nohou.
1. takt - a: CH přidupne levou, D pravou nohou shora na zem, D vytočeno pravé chodidlo mírně špičkou zevnitř, CH levé chodidlo špičkou dovnitř.
 b: Krok druhou nohou s přidupem k noze výkročné (druhá noha došlápne celým chodidlem shora na zem).
 c: CH i D poskok odrazem z celého chodidla CH na pravé, D na levé noze. Každým mazurkovým krokem se otočí dvojice o 180° doprava s mírným postupem dopředu.
5. - 6. takt: Dva kolébavé přísunné kroky podle CH vlevo stranou. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže při každém kroku kmih zdola nahoru a zpět.
7. - 8. takt = 5. - 6. takt, ale opačně a opačnou nohou. Kmih spojenými pažemi při každém kroku dolů a nahoru.
9. - 12. takt: Valčík s otáčením doprava. CH vykročí levou, D pravou nohou.

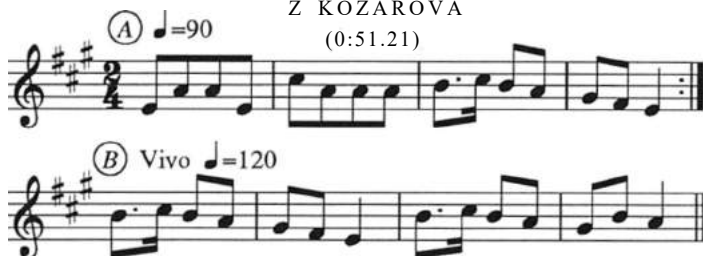
Tančí-li dvojice v rozptylu, mohou se orientovat i bočně na střed taneční místnosti.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Arnošt Fabík /1962/ a Ladislava Ondráková /1957/, Petr Mládek /1971/ a Jana Malenová /1962/. Milan Noha /1941/ a Jaroslava Nohová /1943/, Jaroslav Novotný /1950/ a Jaromíra Oravcová /1959/. muzika jako v B. 10.

B. 21 U SEDLÁKA DOBŘE SLOUŽIT - SEDLÁK

Z KOZÁROVA

(0:51.21)

Tančí dvě D čelem proti sobě (jednotlivé dvojice D vytvoří dvě řady), D se uchopí za pravé ruce, levé ruce v bok.

1. takt: Dva přísunné kroky vlevo stranou, druhý nedokončen. Vykročí levá.
2. takt: Dva poskoky na levé noze vpravo stranou (opět do postavení čelem proti sobě) se dvěma kalamajkovými příklepy pravou nohou k levé.
3. - 4. takt: DD se pustí, ruce v bok. Výměna míst dvěma polkovými kroky (prvním krokem pravou rovně vpřed, druhým s otočením o 360° doprava). Dvojice skončí na protějším místě čelem proti sobě.
5. - 8. takt: = 1.-4. takt. Dvojice se vracejí na svá původní místa.
9. - 10. takt: Zátočka 4 běhovými kroky za pravé lokty o půl kola doprava, vykročí pravá noha.
11. - 12. takt: = 9. - 10. takt. ale za levé lokty. Vykročí opět pravá noha. Dvojice se vracejí na svá místa.

Tanec je zařazen do kozárovských královniček. Původně se však tančil u muziky a obvykle jej tančil CH a D.

Některé tanečnice si někdy tanec zjednodušily a nedodržovaly vždy přesně výkročnou nohu.

Tančí a hrají členové souboru Třebíččan z Třebíče Jana Malenová /1962/, Jana Mládková /1945/, Jaroslava Nohová /1943/, Ladislava Ondráková /1957/, Jaromíra Oravcová /1959/ a Jana Strnadová /1940/, muzika jako v B.10.

B. 22 MENUETTO (MINET) ZE ZÁPADNÍ MORAVY A ČESKOMORAVSKÉHO POMEZÍ

$\text{♩} = 100$ (0:52.03)

Vo-ra-la, vo-ra-la, s čer-nej-ma - vo-la-ma,
kyš, kyš, kyš, pa-ne vo - le, kyš, kyš, kyš,
pa-ne vo - le s ro-ha-ma, s ro-ha-ma.

Tančí dvojice smíšené, čelem proti sobě, tančí-li více dvojic, pak vytvoří dvě řady. Vjedné ženy, ve druhé muži. Muži drží cípy svého kabátu rozpažmo, tanečnice uchopí oběma rukama cípy fěrtochu.

1. takt - a: CH lehký houpavý úkrok pravou nohou vpravo stranou a šoupavý sun levou po přední části chodidla až před pravé chodidlo, kde se dotkne země špicí.
b, c: Dva mírné pohupy na pravé noze, levá se současně dvakrát mírně pohupuje v přednožení dolů dovnitř. Vždy v každé době směrem dolů a nahoru. D totéž rovně doprava (D a CHjdou od sebe).
2. takt = 1. takt, ale opačnou nohou (levou) doleva; pravá se sune přední částí chodidla po zemi a dvakrát hmitá přednožmo dolů.
3. - 4. takt: Každý se otočí sám dvěma kroky vyšlapávaného valčíku - sousedské s nadnesením do výponu ve 2. době (b) na místě o 360° vpravo. Na c) vždy poklesne dolů.
5. takt = 1. takt.
6. takt = 2 takt.
7. takt = 1. takt, ale s poklonou vpravo.
8. takt = 2. takt, ale s poklonou vlevo.
9. - 10. takt = 3. a 4. takt (obrat dvěma kroky vyšlapávaného valčíku - sousedské o 360° napravo).

Tanec se tančival hlavně o svatbách a jeho nositelem byla především starší generace.

Tančí a hrají členové souboru Dóbrava z Doubravníku ženicha a nevěstu Pavel /1970/ a Jitka /1971/ Sedláčkovi, starosvaty Břetislav /1947/ a Marie /1947/ Sedláčkovi, muzika jako v B.1.

C. SEVERNÍ HORÁCKO
(JIMRAMOVSKO, NOVOMĚSTSKO, OLEŠNICKO,
ŽĎÁRSKO)
 (0:53.56)

C. 1 HULÁN Z UBUŠÍNA
 (0:54.00)

Tančí dvojice smíšené po kruhu, levým bokem po kruhu, D po pravici CH. Držení za ruce vpředu křížem, pravá ruka nahoře.

Variant I.

1. -2. takt: Čtyři poskočné kroky vpřed, vykročí vnější noha. Při posledním poskoku na 2. t. b) obrat o 180° vzad, D vlevo, CH vpravo.
 - 3.-4. takt = 1.-2. takt, ale opačným směrem a opačnou nohou.
- Pohyby taktu 1. - 4. se opakují celý tanec.

Variant II.

Držení a postavení dvojice jako v I. variantu.

1. - 2. takt: Čtyři poskočné kroky vpřed, začíná vnější noha.
 - 3.-4. takt: CH poskakuje 4 poskočnými kroky téměř na místě a převádí D pohybem zkřížených paží ve vodorovné rovině ke svému levému boku. D přechází 4 poskočnými kroky (vykročí pravou nohou) na levou stranu CH s přetočením o 360° vlevo.
 - 5.-8. takt = 1.-4. takt. ale nyní převádí CH D na opačnou stranu.
- Takto až do konce tance.

Tančí členové souboru Rožínska z Dolní Rožínky Jiří Caha /1973/ a Dana Sedláková /1975/, Jiří Mrňous /1973/ a Hana Doležalová /1974/, Pavel Palatický /1973/ a Lenka Musilová /1977/, Pavel Špaček /1973/ a Jana Tomášková /1976/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 2 MOTOVIDLO, SMĚSEK Z OLEŠNICE

(0:55.43)

Šla dív-ka pro pi-vo, má no-hy na kři-vo,
pan - to-fle kla - py klap a no-hy
ta - ky tak, ja - ko mo - to - vi - dlo.

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, CH zády do středu, držení ke kolovému tanci zavřeně.

1. takt: Valčík (CH vykročí levou. D pravou nohou).
2. -3. takt: Obkročák houpavý (v každém taktu jeden krok).
4. takt: Valčík.
5. -6. takt: Obkročák houpavý, jeden krok v taktu.
7. - 10. takt: Valčík.
- 11.-13. takt: Obkročák houpavý (jeden krok v taktu).

Tančí členové souboru Rožínska z Dolní Rožínky Jiří Caha /1973/ a Dana Sedláková /1975/, Jiří Mrňous /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Palatický /1973/ a Jitka Sedláková /1976/, Pavel Špaček /1973/ a Simona Špačková /1973/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 3 OBKROČÁK Z OLEŠNICE

(0:58.14)

$\text{♩} = 150$

Kam deš, Hon-zo, kam deš, Jan - ku, do sta - laj - ně
 na ko - řal - ku, kam deš, Hon - zo,
 kam deš, Jan - ku, do sta - laj - ně pít.

Tančí dvojice smíšené, čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřeně. Po celý tanec se tančí obkročák houpavý (dva kroky v taktu). CH vykročí levou, D pravou nohou. Tempo tance se postupně zrychluje.

Tančí členové souboru Rožíňka z Dolní Rožíňky Pavel Palatický /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Špaček /1973/ a Simona Špačková /1973/, Dana Sedláková /1975/ a Petr Musil /1976 - ze souboru Pramínek z Jihlavy/, Jitka Sedláková /1976/ a Dušan Šebesta /1975 - rovněž z Pramínku/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 4 PÁSLA NANYNKA PÁVA, SMĚSEK Z BLATIN

(0:59.22)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřeně.

$\text{♩} = 192$

Pá - sla Na - nyn - ka pá - va
me - zi ho - ra - ma sa - ma,

pá - sla hu - sič - ky u čis - tý vo - dič - ky,

če - ka - la na svý - ho pá - na.

- 1.-8. takt: Mírně houpavý obkročák (v taktu jeden krok) s otáčením ke každému kroku pouze o čtvrt kola. CH vykročí levou, D pravou nohou.
9. - 12. takt: Houpavý obkročák s větším zhoupnutím a s natřesením v třetí době taktu.
Otočení při každém kroku o půl kola.
13. - 16. takt: Obkročák mírně poskočný, otočení při každém kroku o čtvrt kola. Tanečníci se mohou mírně uklánět při každém kroku ve směru nohy výkročné.
- Jde o obkročák s gradací tanečního kroku i tanečního ruchu.

Tančí členové souboru Rožíňka z Dolní Rožíňky Jiří Mrňous /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Špaček /1973/ a Jitka Sedláková /1976/, Dana Sedláková /1975/ a Dušan Šebesta /1975 - ze souboru Pramínek z Jihlavy/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 5 SIVÁ HOLUBIČKO Z BLATIN

(1:01.29)

$\text{♩} = 76$

Si-vá ho-lu-bič-ko, kdes by-la, si-vá ho-lu-bič-ko,
 kdes by-la? Že jsi svo-je po-pe-la-vé pe-ří,
 že jsi svo-je po-pe-la-vé pe-ří ztra-ti-la?

|: Ztratila sem já ho na poli :|
 |: a to tobě, můj zlatý synečku, :|
 navzdory.

Tančí dvojice smíšené po kruhu, čelem proti sobě, CH zády do kruhu. Držení za pravé ruce v mírném odpažení, levé ruce v bok.

1. - 2. takt: Zátočka 6 kroky o 360° doprava. Vykročí pravá noha. Místo posledního kroku stoj spojný, přisunem levé nohy k noze pravé do postavení čelem proti sobě, ruce v bok, vzájemná poklona a ihned vzpřim. Zátočka se provádí houpavými kroky s našlapováním přes přední část chodidla.
3. - 4. takt = 1. - 2. takt, ale za levé ruce a na opačnou stranu.
5. takt - a: Dvojice ve stojí čelem proti sobě, držení za pravé ruce, levé v bok, stoj na levé noze přednožmo pravou dovnitř (pravá noha se zlehka dotýká země přední částí chodidla).
 b: Přednožmo pravou zevnitř
 c: Přinožením pravé stoj spojný.
 Při dotecích pravé nohy levá (stojná) noha mírně péroje.
6. takt = 1. takt, ale opačnými nohama.
7. - 8. takt = 5. - 6. takt.
9. takt - a: Obrat na pravé noze o 360° vpravo.
 b: Přisunem levé stoj spojný, vzájemná poklona.
 c: Vzpřim.

10. - 14. takt = 5. - 9. takt.

Tančí členové souboru Rožíňka z Dolní Rožíňky Jiří Caha /1973/ a Dana Sedláková /1975/, Jiří Mrňous /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Palatický /1973/ a Lenka Musilová /1977/, Pavel Špaček 1973/ a Simona Špačková /1973/, Hana Doležalová /1974/ a Petr Musil /1976 - ze souboru Pramínek z Jihlavy Jitka Sedláková /1976/ a Dušan Šebesta /1975 - rovněž z Pramínku/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 6 SLEPICE, SMĚSEK Z UNČÍNA

(1:03.38)

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 176. The lyrics are written below the notes. The score consists of four lines of music. The first line has a 3/4 time signature. The second line has a 3/4 time signature. The third line has a 3/4 time signature. The fourth line has a 3/4 time signature. The lyrics are: Chy - til sem sle - pi - ci v no - ci na u - li - ci, žá - dne j ne - ví — ja - ká by - la, žá - dný - mu se ne - lí - bi - la, la, la la. The first ending is marked with a '1.' and the second ending is marked with a '2.'.

Chy - til sem sle - pi - ci v no - ci na u - li - ci,
žá - dne j ne - ví — ja - ká by - la,
žá - dný - mu se ne - lí - bi - la, la, la
la.

Byla-li strakatá
nebo kropenatá,
|: žádněj neví jaká byla,
žádnýmu se nelíbila :|

Tančí dvojice smíšené po knihu čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřené.

Ve 3/4 taktu se tančí valčík, ve 2/4 taktu obkročák poskočný (jeden krok v taktu). Jde o typický mateník se střídáním taktů a kroků. CH vykročí na začátku levou, D pravou nohou.

Tančí členové souboru Rožínka z Dolní Rožínky Jiří Caha /1973/ a Jana Tomášková /1976/, Jiří Mrňous /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Palatický /1973/ a Lenka Musilová /1977/, Pavel Špaček /1973/ a Simona Špačková /1973/, Hana Doležalová /1974/ a Petr Musil /1976 - ze souboru Pramíněk z Jihlavy/, Jitka Sedláková /1976/ a Dušan Šebesta /1975 - rovněž z Pramínku/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 7 ŠOTYŠ Z BLATIN

(1:04.59)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřeně.

1. takt: Dva lehké přísunné kroky měkce shora našlapované. druhý nedokončen, podle CH vlevo stranou. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže při každém kroku mírný kmih nahoru a dolů.
2. takt = 1. takt, ale naopak a opačnou nohou. Spojené paže při každém kroku mírný kmih nahoru a dolů.
3. - 4. takt: Dvojice se otočí 8 šlapákovými kroky po přední části chodidel dvakrát kolem. CH vykračuje levou, D pravou nohou.

Pohyby taktu 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Tančí členové souboru Rožíňka z Dolní Rožíňky Jiří Caha /1973/ a Lenka Musilová /1977/, Jiří Mrňous /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Pavel Palatický /1973/ a Jana Tomášková /1976/, Pavel Špaček /1973/ a Simona Špačková /1973/, Hana Doležalová /1974/ a Petr Musil /1976 - ze souboru Pramínek z Jihlavy/, Jitka Sedláková /1976/ a Dušan Šebesta /1975 - rovněž z Pramínku/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 8 TESAŘSKÁ Z UBUŠÍNA

(1:05.51)

$\text{♩} = 116$

Když sem byl te - sa - řem, no - sí - val sem

se - ke - řičku za pa - sem. Se - ke - ři - čka že - lez - ná

a to - půr - ko dře - vě - ný, cho - dí - val sem

te - sa - řit, dě - lat sta - ve - ní.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu, držení ke kolovému tanci zavřeně.

- 1.-2. takt: Dva přísunné kroky podle CH vlevo stranou. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže komíhají zdola nahoru.
- 3.-4. takt = 1. a 2. takt. ale zpět a opačnou nohou. Kmihy paží shora dolů při každém kroku.
5. - 8. takt: 7 cvalových kroků vpřed po kruhu. Poslední krok se provede v posledním taktu a) a na b) výdrž. Nebo v 8. taktu jeden krok přísunný. Spojené napjaté paže výdrž.
9. - 16. takt = 1. - 8. takt.
17. - 32. takt: Polka vpřed po kruhu, držení ke kolovému tanci zavřeně. CH vykročí levou. D pravou nohou.

Tančí členové souboru Rožínka z Dolní Rožínky Jiří Caha /1973/ a Jana Tomášková /1976/, Pavel Palatický /1973/ a Bohumila Doležalová /1972/, Dana Sedláková /1975/ a Petr Musil /1976/ - ze souboru Pramínek z Jihlavy/, Jitka Sedláková /1976/ a Dušan Šebesta /1975/ - rovněž z Pramínku/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2.

C. 9 VYLETĚLA HOLUBIČKA ZE SNĚŽNÉHO (1:07.38)

$\text{♩} = 120$

Vy-le-tě-la ho-lu-bička ze ská-ly, ze ská-ly,
ly, pro-bu-di-la mo-dré o-či ze spa-ní,
pro-bu-di-la mo-dré o-či ze spa-ní.

Kdyby byly modré oči |: nespaly, :|
|: byly by tu holubičku dostaly. :|

Nebyla to holubička, |: byl to pták, :|
|: když mě nechceš, má panenko, nechej tak. :|

Tančí dvojice smíšené po kruhu, levým bokem do středu, držení za obě ruce vpředu křížem, pravé nahoře.

1. - 4. takt: 4 poskočné kroky, začíná vnější noha. Druhá noha mírně pokrčena přednožmo, chodidlo mírně vodorovně se zemí.

5. - 6. takt: Obrat o 180° dovnitř (dvojice se stále drží) dvěma poskočnými kroky, začíná vnější noha.

7. - 8. takt: Dva poskočné kroky vpřed, začíná vnější noha.

9. - 10. takt = 5. - 6. takt.

11. - 14. takt = 7. - 10. takt. ale opačnou nohou.

Ve druhé sloce se tančí stejně. V závěru se dostane dvojice opět do původního postavení.

Tančí a hrají jako v C. 1.

C. 10 MINET Z VELKOMEZIŘÍČSKA (1:08.29)

Minet z Velkomeziříčska patří k tancům, které byly zaznamenány při guberniálních sběrech kolem roku 1819. Patří do skupiny starých tanců trojdobých jako lidové "hanácké", "vláčitě" a zlidovělé menuety a minety. Jsou to vesměs tance starší

vrstvy, které dnes už vymizely (menuet) a které vytvářely určitý dobový typ. Byly závislé na celkovém dobovém vkusu a dobových kulturních proudech. Navzájem se mezi sebou ovlivňovaly. Tanečně vytvořily několik skupin, z nichž nejmladší je vláčná sousedská vyšlapávaného trojdobého kroku. Takto se pravděpodobně tančil i minet z Velkomeziříčska, z něhož zůstala zachována jenom melodie. Nápěv upomíná na některé písně kjihočeskému tanci Do kolečka, který se tančil v kole i v párech. Mnohé z těchto písní a nápěvů se udržely např. na Jihlavsku při tzv. "tušování", které bylo spojeno s tancem "v kole". Nebo při "kolech", známých po celé západní Moravě a tančených o přestávce u muziky nebo venku kolem máje.

Na dudy hraje Josef Hora /1932/ ze souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou.

C. 11 JEŠTĚ MĚ NEMÁŠ
SMĚSEK Z FRYŠAVY A SNĚŽNÉHO
(1:08.52)

$\text{♩} = 176$

Je - ště mě ne - máš, ho - paj, šu - paj,

už na mě dud - láš, ho - paj, šup.

Až mě bu - deš mít, ho - paj, šu - paj.

tak mě bu - deš bít, ho - paj, šup.

Když jsem šel z ho-dů, ho-paj, šu-paj, poz-dvih jsem

no-hu, ho-paj, šup. Vi-děl jsem vej-ra,

ho-paj, šu-paj, da-li mně sej-ra, ho-paj, šup.

$\text{♩} = 176$

Jin-dři -šku, brou-čku, ho-paj, šu-paj,

pod' na klou - zač - ku, ho-paj, šup.

Klou-zač -ka klou-že, ho-paj, šu-paj,

z blá-ta do lou - že, ho-paj, šup.

Tančí dvojice smíšené, čelem proti sobě, CH zády do středu v držení ke kolovému tanci zavřeném. V tanci se střídá v trojdo-

bém taktu valčík, ve dvoudobém obkročák poskočný, v každém taktu jeden krok. Takto až do konce tance.

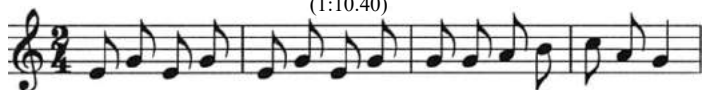
Obkročák poskočný začíná na a) v každém taktu ráznějším krokem (CH levou D pravou nohou) s odrazem od země a na b) se zpětným dopadem na nohu výkročnou (druhá noha pokrčena přínožmo). Po dopadu na nohu výkročnou ještě celé tělo mírně zapěruje. V lichých taktech vykračuje CH levou a D pravou nohou, v sudých taktech opačnou nohou.

Podle tohoto vzorce se tančila řada mateníků (na Žďársku, Novoměstsku, Jimramovsku) - směšků. Často na tentýž nápěv se zpívaly různé texty, podle nichž pak byly jednotlivé tance nazývány, jako např. Honzíčku, broučku, pojď na klouzačku, hopaj šupaj (Když sem šel z hodů nebo Jeníčku, broučku ...).

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1976/ a Eva Ceralová /1963/, Stanislav Jozífek /1971/ a Jana Rosecká /1964/, Zdeněk Koukola /1975/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/ a Lenka Grubauerová /1976/, Petr Štěpán /1971/ a Jana Smetanová /1961/, Michal Topinka /1973/ a Saša Macháčková /1976/, muzika ve složení Gabriela Málková /1977/ prim, Simona Krbková /1964/ housle-kontr, Marek Mrkos /1976/ klarinet a Josef Hora /1932/ kontrabas.

C. 12 HAJ HUSIČKY Z NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ

(1:10.40)

Haj, hu-sič - ky, ze pše-nič - ky, haj, hu-sič - ky, ze ži-ta,

le-pší je ta ma-lá hol-ka, než-li je ta ve-li-ká.

La - la, la - la - la, la - la - la, la - la - la,

Tančí trojice, CH a dvě D, levým bokem do středu, CH uprostřed. D jsou zavěšeny vnitřními rukama do CH, vnější ruce v bok.

1. - 8. takt: Trojice postupuje krátkými poskočnými kroky (dva v taktu) vpřed po kruhu. Vykročí pravá noha. Druhá noha vždy mírně pokrčena přinožmo.
9. - 10. takt: Trojice se pustí. CH se zavěsí s pravou D za pravé lokty a otočí se s ní 4 skočnými kroky jednou kolem. Vykročí pravá noha. Levá D. ruce v bok. poskakuje sama na místě čelem k páru, vykračuje také pravou nohou.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale nyní se zatáčí CH s levou D závěsem za levé lokty.
- Pravá D poskakuje na místě čelem k točící se dvojici.
13. - 16. takt = 9. - 12. takt.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Stanislav Jozífek /1971/, Lenka Grubauerová /1976/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/, Jana Rosecká /1964/ a Jana Smetanová /1961/, Petr Štěpán /1971/, Eva Ceralová /1963/ a Saša Macháčková /1976/, muzika jako v C. 11.

C. 13. HAJ HUSIČKY ZE SLAVKOVIC

(1:11.37)

Píseň jako v C. 12

Tančí trojice po kruhu, CH levým bokem do středu ruce v bok. dvě D čelem proti němu pravým bokem do středu. Drží se za vnitřní ruce v připažení, vnější ruce v bok.

- 1.-8. takt: Trojice postupuje kroky poskočnými (dva v taktu) vpřed po kruhu, D couvají. CH vykračuje pravou nohou, DD rovněž pravou nohou.

9. - 10. takt: Následují zátočky CH s D, která je po jeho pravé ruce, závěsem za pravé lokty a otočí se 4 poskočnými kroky jednou kolem. Lichá D, ruce v bok, pokračuje sama.

11. -12. takt: Zatáčí se s druhou D po jeho levé ruce. za levé lokty atd.

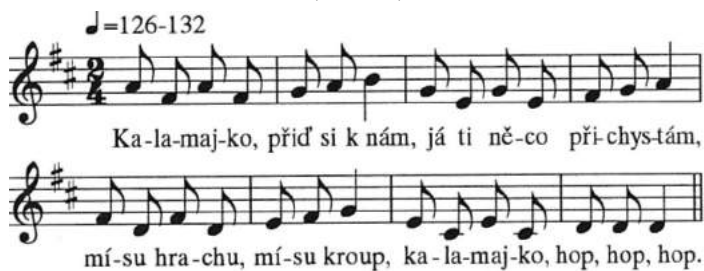
Takto pokračuje tanec až do konce.

Tančí a hrají jako v C. 12.

C. 14 KALAMAJKA I Z KRÁSNÉHO

(1:12.35)

$\text{♩} = 126-132$

Ka-la-maj-ko, příd si k nám, já ti ně-co při-chys-tám,
mí-su hra-chu, mí-su kroup, ka-la-maj-ko, hop, hop, hop.

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH. Drží se za vnitřní ruce v připázení, vnější ruce v bok.

1. takt: Tři malé, dupavé kroky, CH s půlobratem vlevo, vykročí levou nohou, D s půlobratem vpravo, vykročí pravou nohou. Kroky jsou provedeny v rytmu polkového kroku. Po skončení 1. taktu je natočena dvojice zády k sobě a spojené vnitřní paže jsou upaženy dolů.

2. takt: CH dva nízké poskoky na levé noze, D na pravé s mírným pohybem stranou po kruhu proti hodinovým ručičkám. Druhá noha (u D levá, u CH pravá) při každém poskoku přiklepne v mírném pokrčení v koleně vnitřní stranou chodidla ke kotníku nohy poskakující.

3. takt = 1. takt, ale opačným směrem a s celým obratem čelem k sobě. Spojené paže spodním obloukem mírně upaží podle CH vpravo dolů.

4. takt = 2. takt, ale opačnou nohou (CH přiklepává levou, D pravou nohou).

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1976/ a Eva Ceralová /1963/, Stanislav Jozífek /1971/ a Saša Macháčková /1976/, Zdeněk Koukola /1975/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/ a Jana Rosecká /1964/, Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, muzikajako v C.11.

C. 15 KALAMAJKA II Z KRÁSNÉHO

(1:13.10)

Píseň jako v C. 14

Tančí se stejně jako C. 14, ale ve trojici, CH uprostřed mezi dvěma D. Drží se za vnitřní ruce, vnější v bok. Na počátku tance jsou všichni levým bokem do středu. Obě D tančí stejně jako D v C. 14. CH rovněž stejně jako v C. 14. tj. vykročí levou nohou v 1. taktu a otáčí se doleva čelem k D po levé ruce, zatímco obě D začínají pravou nohou a otáčejí se doprava. D po pravici CH se k němu v 1. taktu natáčí zády. D po jeho levici čelem. Dále všechny pohyby stejně jako v C. 14.

Uplatnění pohybů a obrátů z dvojicového obsazení v tanci trojice dává tanci zvláštní půvab žertovné hry CH střídavě s pravou a levou D.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1966/, Eva Ceralová /1963/ a Lenka Grubauerová /1976/, Zdeněk Koukola /1975/, Saša Macháčková /1976/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/, Jana Rosecká /1964/ a Jana Smetanová /1961/, muzikajako v C.11.

C. 16 KALAMAJKA III Z KRÁSNÉHO

(1:13.44)

Píseň jako v C.14

Další trojicový variant kalamajky z Krásného se liší od trojicového variantu C. 15 pohyby volné nohy v sudých taktech. Volná noha nepřiklepává k noze poskočné, ale například v 2. taktu a), kdy při poskoku CH na levé noze na místě pravá noha vymrští v koleně přednožmo zevnitř dolů. Obě D totéž opačnou nohou.

Tančí a hrají jako v C.15.

C. 17 KŘIŽÁK Z BLATIN
(1:14.18)

$\text{♩} = 120$

(A)

1.

2.

(B)

1.

2.

Tuš

Tančí čtyři dvojice v postavení do kříže, D po pravici CH. CH i D v každé dvojici mají připraveny ruce v potlesku před tělem.

Figura A

- 1.-8. takt: První a třetí dvojice postupují proti sobě drobnými vypérovanými krůčky po přední části chodidel (v každém taktu dva, vykročí vnější noha), tleskajíce současně pravou dlaní do levé. Procházejí na protější místo volným průstupem: vyhnou si navzájem doprava, takže D jsou na kraji a CH uprostřed. Na protějším místě v 7. - 8. taktu se otočí o 180° čtyřmi krůčky doleva (CH couvá). Skončí opět čelem proti sobě. Druhá a čtvrtá dvojice na svých místech přešlapuje ve stejném rytmu za doprovodu potlesků.
9. - 16. takt = 1. - 8. takt, nyní však první a třetí dvojice stojí na místě, přešlapuje a tleská a místa si vyměňují dvojice druhá a čtvrtá.
17. - 18. takt: První a třetí dvojice jdou opět k sobě jako v taktech 1.-8.
19. - 20. tak: Při setkání uprostřed se uchopí se svým protějškem ve volném objetí pravými boky u sebe a osmi krůčky se otočí jednou kolem.
21. - 22. takt: První a třetí dvojice se pustí a pokračují v původním uspořádání (D po pravici CH) na protější místo, kde se otočí opět o 180° doleva.
23. - 24. takt: Dvojice se na protějším místě čtyřmi krůčky otáčejí o 180° doleva.

- Od taktu 21. - 22., kdy první a třetí dvojice po společné zátočce uprostřed odchází dále k protějším místu, vychází druhá a čtvrtá dvojice čtyřmi drobnými krůčky do středu kruhu.
23. - 24. takt: Druhá a čtvrtá dvojice se otáčí uvnitř se svým protějškem ve volném objetí pravými boky u sebe jednou kolem a první a třetí dvojice se zatím otáčí na protějším místě doleva opět čelem do středu.
25. - 32. takt = 17. - 24. takt. Dvojice první a třetí a druhá a čtvrtá se vrací na svá místa stejným způsobem se společnou otáčkou dvojic uprostřed.

Figura B

Nápěv figury *A* se opakuje.

1. - 8. takt: Všechny dvojice se uchopí za vnitřní paže v připazení. První a třetí dvojice postupuje k sobě drobnými krůčky a uprostřed při setkání utvoří první dvojice bránu, kterou podchází druhá dvojice. Přejdou až na protější místo, kde se opět otočí o 180° doleva. Druhá a čtvrtá dvojice zatím stojí na svých místech.
9. - 16. takt: Totéž dvojice druhá a čtvrtá. Bránu tvoří dvojice druhá.
17. - 32. takt = 1. - 16. takt, ale nyní se dvojice vrací na svá místa a bránu dělá druhá opačná dvojice.

Následuje *tušovací část*. Prvnímu tanečníkovi přinesl šenkýř tuplák s pivem, tanečník jej uchopí oběma rukama asi ve výši obličeje.

33. - 42. takt: První tanečník s pivem obchází krůčky uvnitř kruhu ve směru hodinových ručiček. Ostatní dvojice se spojí do řetězu včetně tanečnice z prvního páru a točí se protisměrně drobnými krůčky.
43. - 52. takt: Tanečník s pivem i kruh se otočí protisměrně a otáčejí se opačným směrem.

Po skončení této části jsou opět všichni na svých místech. Hudba zahraje tuš, první tanečník si připije, ostatní stojí ve vázaném kruhu čelem do středu. První tanečník předá pivo své tanečnici, která vstoupí do středu knihu, který se mezitím opět uzavřel a opakuje se celá tušovací část. Dívka s pivem uprostřed kola se otáčí na místě nejprve kolem vlastní osy vpravo. Kolo se točí protisměrně. Při repetici této části v dalších osmi taktech se

otáčí doleva a kruh se vrací zpět. Následuje tuš, při kterém všichni stojí a D si připíjí. D z prvního páru předá pivo sousednímu tanečníkovi z druhého páru atd. Tato část se opakuje až si všichni připíjí a tanec tím skončí.

S výjimkou prvního tanečníka se všichni ostatní tanečníci a tanečnice při tuši otáčejí uprostřed kruhu na místě kolem vlastní osy.

Při pohybu kola doprava vykračuje pravá noha a při změně směru opět pravá noha, která na začátku osmicovitě překříží před nohu levou.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1966/ a Jana Rosecká /1964/, Stanislav Jozífek /1971/ a Saša Macháčková /1976/, Zdeněk Koukola /1975/ a Hana Vašková /1975/, Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, pivo nosí Petr Štěpán /1971/, muzika jako v C.11.

C. 18 LATOVÁK, SMĚSEK Z UBUŠÍNA A KARASÍNA (1:17.09)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřené. V tanci se střídá v trojdobém taktu valčík, ve dvoudobém obkročák poskočný, v každém taktu jeden krok. Takto až do konce tance. Technika kroků jako u C.11. Na začátku tance vykročí CH levou, D pravou nohou.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Stanislav Jozífek /1971/ a Eva Ceralová /1963/, Marek Niederle /1973/ a Jana Rosecká /1964/, Petr Štěpán /1971/ a Lenka Grubauerová /1976/, Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, muzika jako v C.11.

C.19 MAZURKA I Z NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ (1:17.54)

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH. Držení za ruce vzadu křížem.

- 1.-3. takt: Tři mazurkové kroky mazurky vydupávané vpřed, začíná pravá noha.
 4. takt: CH tři kroky skoro na místě (P-L-P noha), levicí pustí D a pravicí ji převádí zprava doleva ke svému levému boku. D přebíhá třemi kroky (P-L-P) s přetočením o 360° doleva na levou stranu CH. Po přeběhnutí ihned se CH s ní uchopí za ruce vzadu křížem, pravá vespod.
 5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale opačnou (levou) nohou. V osmém taktu převádí CH D zprava doleva do původního postavení.
- Pohyby taktů 1. - 8. se opakují po celý tanec.

Poznámka: Popis kroku mazurky vydupávané viz u mazurky z Rouchovan (B.10).

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou
 Jiří Faldík /1966/ a Eva Ceralová /1963/, Stanislav Jozífek
 /1971/ a Saša Macháčková /1976/, Zdeněk Koukola /1975/ a
 Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/ a Jana Rosecká
 /1964/, Petr Štěpán /1971/ a Lenka Grubauerová /1976/,
 Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, muzika
 jako v C.11.

C.20 MAZURKA II Z NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ (1:18.54)

Píseň jako v C.19

Tančí dvojice smíšené po kruhu v držení polootevřeném, CH
 uvnitř, D vně. Vnější paže napjaty ve směru tance.

- 1.-3. takt: 3 mazurkové kroky vpřed, vykročí vnější noha.
4. takt: Obrat třemi kroky skoro na místě o 180° doleva (CH
 couvá). Vykračuje opět vnější noha.
5. - 7. takt = 1. - 3. takt. ale opačnou nohou. Dvojice postupuje
 stejným směrem po kruhu (proti směru hodinových ručiček).
 Při mazurkových krocích se natočí mírně hlavou přes rameno.
8. takt: Třemi kroky skoro na místě zpětný obrat o 180° doprava
 (D couvá). Vykračuje stejná noha jako při mazurkových
 krocích v 5. - 7. taktu.

Pohyby taktů 1. - 8. se opakují po celý tanec. Popis kroku
 mazurky vydupávané viz u mazurky z Rouchovan (B.10) nebo.

Tančí a hrají jako v C.19.

C. 21 PLÁCAVÁ ZE ŽĎÁRSKA (1:19.54)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřené.

1. - 8. takt: Polka vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou. Na konci 8. taktu se dvojice zastaví (CH zády do středu) a pustí se.
9. takt - a: CH i D s mírným podřepem plácnou oběma rukama na nohy těsně nad koleny.
b: Vzpřim a každý potlesk do vlastních dlaní.
10. takt - a: CH i D si navzájem plácnou do pravých dlaní (prsty vzhůru).
b: Výdrž.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale v 12. taktu si plácnou do levých dlaní.
13. takt = 9. takt.
14. takt - a: Oba si plácnou navzájem pravými dlaněmi (prsty vzhůru).
b: Oba si plácnou navzájem levými dlaněmi (prsty vzhůru).
15. takt = 9. takt.
16. takt - a: Oba si plácnou navzájem oběma dlaněmi (prsty vzhůru).
b: Výdrž.

Tančí a hrají jako v C. 19.

C.22 PŘIŠEL K NÁM SYNEČEK, SMĚSEK Z FRYŠAVY
(1:20.34)

$\text{♩} = 176-184$

Při-šel k nám sy-ne-ček z No - vý vsi,
při-nes nám (no-vin-ku) ja - kou - si.
no-vi-nu
Že mo-je mi-lá chyt-la je - le - na
za fou - sy.

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, CH zády do středu, v držení ke kolovému tanci zavřeném. V tanci se střídá v trojdobém taktu valčík, ve dvoudobém obkročák houpavý, v každém taktu jeden krok. Takto až do konce tance.

Poznámka: Poslední obkročákový krok v každé skupině obkročáků houpavých je proveden s malou výdrží.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1966/ a Saša Macháčková /1976/, Stanislav Jozí-fek /1971/ a Jana Rosecká /1964/, Zdeněk Koukola /1975/ a Eva Ceralová /1963/, Marek Niederle /1973/ a Lenka Grubauerová /1976/, Petr Štěpán /1971/ a Jana Smetanová /1961/, Michal Topinka /1973/ a Hana Vašková /1975/, muzika jako v C. 11.

C.23 RÁČEK Z BLATIN

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zady do středu. Držení ke kolovému tanci zavřeně.

1.-4. takt: 4 krátké kolébavé přísunné kroky vpřed. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže komíhají při každém kroku nahoru a dolu.

5. - 8. takt: 7 cvalových kroků vpřed. Spojené paže napjaty. V poslední době 8. taktu výdrž ve stoji snožmo.

9. - 16. takt = 1. -8. takt, ale zpět po kruhu a opačnou nohou. Spojené paže komíhají při přísunných krocích při každém kroku shora dolů a zpět.

17. - 30. takt: Dvojice tančí polku vpřed po kruhu. Spojené paže v klidu.

Poznámka: Podobně se tančí jinde zeman.

Tančí a hrají jako v C.19.

C.24 SEDLÁK, SMĚSEK Z BLATIN

(1:22.53)

Tančí dvojice smíšené, čelem proti sobě. CH zády do středu v držení ke kolovému tanci zavřeném. V tanci se střídá obkročák poskočný (dva kroky v taktu) s valčíkem. Celý tanec je ukončen v posledních 2 taktech čtyřmi podupy na místě.

- 1.-4. takt: Obkročák poskočný (2 kroky v taktu). CH vykročí levou, D pravou nohou. Starší tanečníci zpočátku místo obkročáku poskočného tančili obkročák pohupovaný s nátresem (2 kroky v taktu).
5. - 8. takt: Valčík.
9. - 12. takt: Obkročák poskočný (2 kroky v taktu).
13. takt: Dvojice se zastaví. CH zády do středu, D čelem. 3 podupy na místě (CH začíná levou, D pravou nohou).
14. takt - a: Ještě jeden podup.
b,c: Výdrž ve stoji.

Tančí a hrají jako v C. 19.

C.25 VRTÁK, SMĚSEK Z FRYŠAVY A TŘÍ STUDNÍ (1:24.14)

Tančí dvojice smíšené, čelem proti sobě, CH zády do středu, v držení ke kolovému tanci zavřeném. V tanci se střídá obkročák poskočný (1 krok v taktu) a polka.

1.-8. takt: Obkročák poskočný, CH vykročí levou, D pravou nohou. V každém taktu 1 krok.

9. - 12. takt: Hladká polka.

Starší tanečníci tančívají někdy místo polky valčík na polku.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1966/ a Jana Rosecká /1964/, Stanislav Jozífek /1971/ a Saša Macháčková /1976/, Zdeněk Koukola /1975/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/ a Eva Ceralová /1963/, Petr Štěpán /1971/ a Lenka Grubauerová /1976/, Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, muzika jako v C.11.

C.26 VYLETĚLA HOLUBIČKA Z UBUŠÍNA

$\text{♩} = 116$

(1:24.59)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za obě ruce spojené šátky.

1. - 6. takt: Dvojice postupuje vpřed (D couvá) přísunnými střídnostrannými kroky s komíháním pažemi do středu kruhu a zevnitř, v každém taktu jeden přísunný krok. CH vykročí levou nohou vpřed, D pravou vzad, kmih spojenými pažemi dovnitř. V sudých taktech naopak.
7. - 10. takt: Dvojice se podtáčí na místě pod pažemi se šátky osmi kroky dvakrát dovnitř o 360° (CH vykročí levou, D pravou nohou). Osmým krokem se dvojice zastaví v původním postavení.
11. - 14. takt: Totéž zevnitř opačnou nohou.

Tančí a hrají členové souboru Studánka ze Žďáru nad Sázavou Jiří Faldík /1966/ a Eva Ceralová /1963/, Stanislav Jozífek /1971/ a Saša Macháčková /1976/, Zdeněk Koukola /1975/ a Hana Vašková /1975/, Marek Niederle /1973/ a Lenka Grubauerová /1976/, Petr Štěpán /1971/ a Jana Rosecká /1964/, Michal Topinka /1973/ a Jana Smetanová /1961/, muzika jako v C. 11.

C.27 HOLÍNKOVÁ Z POČÍTEK

(1:25.40)

Chlapecká pohybově zrytmizovaná hra obratnosti.

U muziky chlapi občas předváděli různé bravurní kousky a hry. Patří k nim i holínková. Je to vlastně protějšek valašského krpcového.

Dva CH si sednou proti sobě v určité vzdálenosti na zem. Každý drží v pravé ruce holínku. Na začátku zaklepou oba holínkou na zem ("odstartují" vlastní hru) a pak střídavě jeden a druhý si lehne na záda a nohama švihne za hlavu. Druhý se předkloní a snaží se ho holínkou uhodit na hýždě. Pak si ihned sám lehne na záda a první činí totéž. Takto se střídají, pokud je to baví. Snahou chlapce ležícího na zádech je, aby švihnutím nohou za hlavu uhnul úderu svého protějšku.

Hrají Petr Bakalík /1978/ a Michal Kružík /1978/ ze souboru Pramínek z Jihlavy.

C.28 HVĚZDA - HODINY - KOLO MLÝNSKÉ Z POČÍTEK
(1:26.07)

Chlapci v sudem počtu (nejlépe 8) utvoří kruh čelem do středu a uchopí se za napjaté paže. Hudba hraje buďto nějaký "mlýnářský" nápěv nebo kteroukoliv polkovou melodii. Pokud je text písně znám, chlapci mohou píseň předzpívat při pohybu v kruhu vpravo nebo vlevo stranou. Pokud hraje pouze hudba, střídají se pravidelně po určitých taktových úsecích (4 - 8 taktů) figury:

I. Obíhání drobnými krůčky v kruhu (2 krůčky v taktu), vykročí pravá noha (kruh se točí doprava).

II. Tvoření loukotí "mlýnského kola" (každý druhý se spustí do svisu ležmo, nohy nataženy chodidly k sobě). První jimi v této poloze otáčejí.

V další části nápěvu se pak ležící postaví a znovu následuje I. figura. Pak tvoří loukotě kola první atd.

Taneční úryvky s pohybem v kole s tvořením "loukoti" se pravidelně střídají. Ležící napomáhají otáčení kola klepáním patami o zem. Někdy se otáčejí jenom jedním směrem, jindy se při každé změně ve tvoření kola střídá i směr otáčení.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Bakalík /1978/, Miloslav Brtník ml. /1951/, Štěpán Kačer /1979/, Daniel Kittler /1976/, Michal Kružík /1978/, Petr Musil /1976/, Radek Růžička /1975/ a Dušan Šebesta /1975/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A.2., ale bez J. Mišáka.

C.29 NA ŠEVCE Z POČÍTEK

(1:26.47)

$\text{♩} = 70$

Roz-lo-bil se švec, pro-mi-zer-nou věc.

že ho ble-chy kou - sa - ly, ne-měl na ně

po - sa - dy, u - dě - lal si klec.

K oblíbeným žertovným hrám u tanečních zábav nebo na zimních besedách v chalupách patřila i hra na ševce. Hráli ji tři obratní mladíci nebo i starší muži. Jeden seděl na verpánku a "ševcoval". Po každé straně stál další, který držel v ruce (pravý CH v pravé, levý CH v levé) vařečku. Prostřední "švec" napodoboval šití a opravování boty. píchání dratví do podešve a vytahování dratve stranou. Při tom vždy v nestřeženém okamžiku se snažil uhodit pěsti jednoho nebo druhého ze stojících CH do stehna. Ti dávali na něj pozor a hbitým úderem vařečkou se jej snažili v tomto okamžiku zasáhnout. Kdo byl obratnější, rychlejší a pohotovější, ten byl ve výhodě.

Někdy se tato hra předváděla bez hudebního a textového doprovodu - jenom jako mimicko pohybová hra. Jindy ji doprovázeli okolostojící popěvkem Rozlobil se švec. Pak byla přesně zrytmizována a jednotlivé její části se vázaly k textu zpívané písně.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Musil /1976/, Radek Růžička /1975/ a Dušan Šebesta /1975/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v A. 2.

D. ZÁPADNÍ HORÁCKO
(DAČICKO, JEMNICKO, JIHLAVSKO,
TELEČSKO, TŘEŠŤSKO)

(1:27.47)

D.1 KOLA ZE SUMRAKOVA

(1:27.53)

$\text{♩} = 176$

Ko-lem Su-mra-ko - va stro-my jsou a - trá - da,
 Po-ne-sou o - vo - ce ky-se-lý a - drá - da,
 stro-my jsou a - trá - da, stro-my jsou. ____
 ky-se - lý a - drá - da, ky-se - lý, ____
 Ja-ké-pak o - vo - ce po-ne-sou a - trá - da,
 že sou su-mra-kov - ský ve-se - lí a - trá - da,
 po-ne-sou a - trá - da, po-ne - sou. ____
 ve-se - lí a - drá - da, ve-se - lí. ____
 My sme na svo-bo-dě ja-ko ry-bič - ky ve vo-dě,
 my jsme na svo-bo-dě ja - ko ry - bi - čky.

Kola se tančívávala v Sumrakově o přestávkách u muziky. Tančila je buď jen D v jednom kruhu nebo ve dvou až třech soustředných kruzích, nebo ve vnitřním kruhu tančili CH. kteří se navzájem drželi za plece, a ve vnějším kruhu tančila D (držení za napjaté paže). Podle druhu písně se tančilo různými kroky. Obvykle se začínalo volnějšími písněmi, při kterých se kola otáčela v případě soustředných kruhů protisměrně obvyčejnými kroky (2 v taktu dvoučtvrtečním).

Kolo obyčejnou chůzí

Za zpěvu taneční písně se kola otáčejí protisměrně.

1. - 8. takt: Vnitřní kruh CH se otáčí doprava (vykročí pravou nohou - v taktu 2 kroky). Vnější kruh D (držení o napjatých pažích) se otáčí doleva (vykročí rovněž pravá noha). Při jednotlivých krocích se spojené paže D pohupují na a) dovnitř, na b) zevnitř kruhu.
9. - 16. takt: Kruhy se plynule přetočí opačným směrem (opět vykročí pravá noha).

Takto se postupuje až do konce první písně.

Změna směru kruhu se někdy provádí tak, jak bylo popsáno, jindy až na konci první sloky.

Kolo cvalovými kroky

Postavení jako výše. CH i D jsou natočeni čelem do středu. CH se drží navzájem za plece, D za ruce v mírném odpažení. V tomto postavení a držení se otáčejí kruhy protisměrně cvalovými krůčky (2 v taktu). Začínají-li se CH otáčet doprava, začíná cval pravou nohou a naopak. Směr se střídá podle jednotlivých frází nebo na konci jednotlivých slok. Otáčení cvałem se zastavuje obvykle v posledním taktu písně - a) jedním cvalovým krokem, - b) výdrž ve stoje. V tanečním provedení se však objevuje i jiný způsob

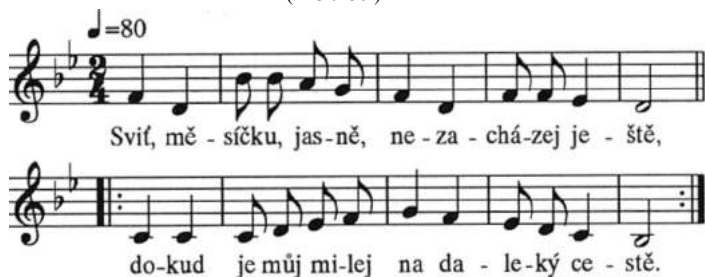
zastavení cvalu: v posledním taktu a) nakročí CH i D na nohu výkročnou a b) přidupnou druhou nohou.

V souborovém provedení se připojuje ke zpěvu tanečníků i hudba.

Tančí a hrají členové souboru Podjavoříčan z Telče Vlastimil Bártů /1969/, Pavel Kříž /1974/, Ivo Návrat /1976/, Jaroslav Novák /1958/, Pavel Novák /1970/, Jaroslav Pavlík /1976/, Libor Sova /1976/, Martin Šíma /1971/, Petra Běhalová /1973/, Renata Běhanová /1977/, Lenka Dubová /1976/, Silvie Jiříšřová /1977/, Pavla Návratová /1974/, Eva Švecová /1973/, Taťána Vacková /1977/ a Lenka Vyhlídalová /1975/, muzika ve složení Lenka Marešová /1977/ prim, Petra Veselá /1980/ 2. housle, Jaroslav Čajka /1970/ a Jana Fridrichová ml. /1969/ 3. housle a Petr Běhal /1948/ kontrabas, zpívají Hana Antoňová /1955/, Jana Fridrichová st. /1945/, Alena Muchinová /1956/, Jana Návratová /1945/, Marie Sedláčková /1947/, Miroslav Veselý /1954/ a Hana Zemanová /1949/.

D.2 ŽENSKÁ SVATEBNÍ KOLA Z TELEČSKA

(1:30.59)

Na daleký cestě, někde za horama,
|: žádněj člověk neví, co je mezi náma. :|

Mezi náma dvěma láska nejstálejší
|: a ta má trvati do smrti nejdelší. :|

Kola se tančívala i o obřadních příležitostech, např. o svatbě.

Kolo volnou chůzí

Ženy (stará "svarbí" a ostatní vdané ženy) utvoří večer při svatební muzice vázaný kruh čelem do středu (držení za paže v mírném odpažení). Za zpěvu svatebních a milostných písní se otáčí kolo volnou chůzí, při jedné sloce vpravo stranou, při další sloce vlevo stranou. V každém taktu 2 kroky. Při otáčení doprava vykročí pravá noha. Při lichých krocích kmih spojených paží dovnitř (a), při sudých krocích kmih spojených paží vzad (b). V posledním taktu dvěma přešlapy na místě pravou a levou nohou se otočí o 180° doleva a v další sloce se otáčí kolo opačným směrem. Opět vykračuje na a) pravá noha atd.

Tančí a hrají členové souboru Podjavořičan z Telče, kolo tančí zpěvačky jako v D.1, ženicha a nevěstu Jaroslav Pavlík /1976/ a Lenka Dubová /1976/, družičky Petra Běhalová /1973/, Linda Mácová /1977/, Monika Mitisková /1972/ a Pavla Návratová /1974/, děti Miroslav Chválek /1982/ a Zuzana Lupačová /1981/, praporec nese Eva Švecová /1973/, sólo pívá Lenka Marešová /1977/, muzika jako v D.1.

D.3 SVATEBNÍ PROCHÁZKOVÝ TANEC Z TELEČSKA A MORAVSKOBUDĚJOVICKA

(1:32.19)

Tančí dvojice smíšené po kruhu, nevěsta se ženichem a družičky se svými mládenci. Jednotlivé páry jsou levým bokem do středu, D po pravici CH. D zavěšeno levicí do pokrčené pravice CH, vnější ruce v bok.

1. pomalá část tance - 3/4 takt, tempo volné.

1. takt - a: CH i D krok pravou nohou vpřed (noha došlápne na celé chodidlo).
b: Krok levou nohou vpřed (noha došlápne na celé chodidlo).
c: Krok pravou nohou vpřed s malým výponem, levá zůstává vzadu.
2. takt - a: Došlap vzad na levou nohu na celé chodidlo.
b: Krok pravou nohou vzad na celé chodidlo.
c: Levá noha přikročí k pravé noze nebo malý krok levou nohou vzad (noha došlápne na celé chodidlo).
3. - 4. takt, 5. - 6. takt. a 7. - 8. takt = 1. - 2. takt. Dvojice vážně postupují vpřed po kruhu.

2. část tance - 2/4 takt, tempo živé.

Následují zátočky CH a D běhovými krůčky střídavě za pravé a levé lokty.

- 1.- 2. takt: Dvojice se pustí, natočí se čelem proti sobě. V závěsu za pravé lokty zátočka 4 běhovými krůčky o půl kola. Vykročí pravá noha.
3. - 4. takt: Zátočka za levé lokty 4 běhovými krůčky o půl kola (zpět na svá místa). Vykročí opět pravá noha.

Tyto čtyři takty se opakují až do konce druhé části.

Poznámka: Přejít ze závěsu za pravé lokty do závěsu za levé lokty nutno provést plynule (dvojice se pouští už při třetím kroku a při čtvrtém kroku zátočky se začíná otáčet k sobě opačnými kroky). Závěs za opačné lokty se pak provede při prvním kroku další zátočky.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy, ženicha a nevěstu Jaroslav Dřevo /1947/ a Lenka Macková /1972/, další Josef Fišar /1972/ a Iveta Urbanová /1964/, Josef Prokeš /1956/ a Martina Vlčková /1973/, muzika ve složení Miloslav Brtník st. /1928/ prim, Soňa Bláhová /1966/ a Danuše Brtníková /1954/ 1. housle, Jan Fiala /1944/ a Anna Kubínová /1960/ 2. housle, František Kredl /1933/ 3. housle, Jindřich Mišák /1929/ a Jan Pech /1944/ violy a Jan Brtník /1980/ kontrabas.

D.4 TANEC SE ZAPLÉTÁNÍM MÁJE ZE ŽELETAVY
(REKONSTRUKCE)
(1:35.11)

$\text{♩} = 136-140$ (I)

Vy na-še
Vy na-še

pa-ne-nky, sta-ví-me vám má-je, a-by-ste vě-dě-ly,
pa-ne-nky, sta-ví-me vám má-je, o-tev-řte o-kén-ka

že vás rá-di má-me, a-by-ste vě-dě-ly, že vás rá-di
po-hlé-dně-te na ně, o-tev-řte o-kén-ka, po-hléd-ně-te

má-me.
na ně.

Zvolna poco a poco rit.

② Lento $\text{♩} = 70$

③ Zvolna $\text{♩} = 69$

Máječko, máječko malovaná,
 máječko, máječko malovaná,
 od jihlavských chlapců okrášlená,
 od jihlavských chlapců okrášlená.

④ Vivo

O první májové neděli se konala v Želetavě slavnost dražení májek s tancem se stuhami kolem velké máje. Děvčata s ozdobenými máječkami ve slavnostním oblečení jdou za doprovodu chlapců a muziky průvodem k místu, kde stojí velká máje. Kolem zapíchnou ke zvláštním kůlům, předem připraveným, každá svoji májku pěkně ozdobenou stuhami, papírovými růžemi, cukrovím zabaleným v papírcích a s bílým šátkem upevněným na vršku, v jehož jednom rožku se skrývá dárek pro chlapce, který si májku vydraží. Chlapci se snaží každý vydražit májku od svého děvčete. Po dražbě přistoupí každý CH k D, jehož májku si vydražil. D mu předá šátek s dárečkem. Dvojice pak začnou tančit rej kolem máje: CH jdou jedním směrem v kruhu kolem máje proti směru hodinových ručiček, D proti nim. Každý z tančících drží v ruku konec jedné stuhy, které visí na máji shora dolů, střídavě červená a bílá. CH drží v ruku červené stuhy, D bílé.

Hudba hraje volný procházkový nápěv (některou 3/4 melodii polonézového rázu nebo nápěvů, které se používají při zavádění

např. ve Vémyslicích). CH a D se při chůzi proplétají jako při České besedě, držice však stále přitom konec své stuhy. Stuhy při tomto proplétání zvedáním a snižováním překládají tak, že se na kmeni máje tvoří červenobílé kostkované pletivo. Tímto zaplétáním se CH i D k máji postupně přibližují. Jakmile jsou všichni těsně u máje, začne hrát hudba valčík a jednotlivé dvojice se začnou vytáčet valčíkem postupně za sebou na obvod kruhu. Tímto tancem jsou postupně všechna děvčata, která se slavnosti zúčastnila, zavedena do tance.

Takto tomu bývalo i na Třebíčsku, v Předíně, Opatově a ještě v dalších obcích. Celou slavnost řídili stárci, kteří prokazovali svými stárkám i ostatním dívkám spolu s dalšími vesnickými chlapci úctu a pozornost podtrženou ještě obřadním chováním a obřadními prvky celého ceremoniálu. Byl to skutečný svátek vesnické horácké chasy.

V podání souboru Vysočan je předvedena zhuštěná forma příchodu k máji, postavení májek na obvod kruhu, tanec se zaplétáním stuh kolem máje, předávání dárků děvčaty chlapcům a nakonec kola, která se při této příležitosti po ukončení hlavního ceremoniálu tančivala:

Vy naše panenky...

Příchod chasy pod máji, obejití máje, vytvoření dvou soustředných kruhů (CH uvnitř ve směru hodinových ručiček, D vně proti hodinovým ručičkám) a rozmístění máječek děvčat v kruhu kolem hlavní máje. V závěru uchopí každý svoji stuhu a dvojice se postaví na obvod kruhu a připraví se k zaplétání.

Zaplétání stuh kolem máje

Hudba hraje volnou 3/4 melodii.

Kola kolem máje ve dvou soustředných kruzích (Máječko, máječko...)

Při této písni se otáčejí oba kruhy protisměrně. Hudba naváže živou dohrávkou. CH se zařadí mezi D a vytvoří jedno velké smíšené kolo. Při této dohrávce se otáčejí cvalovými kroky (2 v taktu), jedním i druhým směrem. Hudba zahraje tuš. Chasa výská. Po tuši se odeberou D každá ke své máječce. CH přijdou ke svým D a s poklonou přijímají od nich stromeček s dárkem zašitým ve vyšívaném šátku. Hudba hraje opět nápěv Máječko, máječko... D se zavěsí do svých CH, kteří drží v levé ruce máječky, a pochodem odcházejí.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Bakalík /1978/, Miloslav Brtník ml. /1951/, Štěpán Kačer /1979/, Daniel Kittler /1976/, Michal Kružík /1978/, Petr Musil /1976/, Radek Růžička /1975/, Dušan Šebesta /1975/, Jitka Berková /1979/, Hana Březinová /1978/, Hana Čermáková /1978/, Magda Kalinová /1977/, Renata Pavlíčková /1974/, Hana Procházková /1977/, Kateřina Šuhajová /1979/ a Marcela Valdezová /1978/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3, zpívají Hana Březinová /1978/ a Magda Doležalová /1975/ z Pramínku, Helena Hovězáková /1937/, Věra Hromádková /1938/ a Lenka Šubová /1944/ z Vysočanu.

D. 5 FURIANT, MATENÍK Z NOVÉ ŘÍŠE
(1:43.12)

$\text{♩} = 176$

Se-dlák, se-dlák, se-dlák, je - ště jed-nou se-dlák,
zlá-mal si ra-dyl-ko, čím pak bu-de o-rat?

Je - ště dnes sil sem čo - čo - vič - ku,
je - ště dnes sil sem o - ves.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě. CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřeně.

1. takt: Tři kroky obkročáku poskočného (CH vykročí levou, D pravou nohou). Kroky jsou provedeny se silným odrazem

z celého chodidla. Druhá noha pokrčuje přednožmo, chodidlo asi 25 cm od země.

2. takt: Dva valčíkové kroky.

3. - 4. takt = 1. - 2. takt.

5. - 8. takt = 1.-4. takt.

9. - 16. takt: Dvojice tančí valčík po kruhu s otáčením doprava (v každém taktu jeden krok).

17. - 24. takt: Totéž, ale s otáčením doleva.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Musil /1976/ a Marcela Valdezová /1978/, Radek Růžička /1975/ a Magda Doležalová /1975/, Dušan Šebesta /1975/ a Magda Kalinová /1977/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3.

D. 6 JÁ ŘEZNÍK, TY ŘEZNÍK Z TELEČSKA

(1:44.22)

$\text{♩} = 100-120$

Já řez-ník, ty řez-ník, vo-ba řez - ní - ci,
pů-jde-me na jar-mark pro ja - lo - vi - ci.

Já budu kupovat, ty budeš smlouvat,
budeme voba dva děvče namlouvat.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Uchopí se za obě ruce vpředu křížem, pravé nahoře.

1. takt: Dvojice postoupí jedním valčíkovým krokem (CH i D vykročí pravou nohou). Dvojice se natočí do středu kruhu. Spojené paže křížují (CH pravici natáhne, D ji skrčí).
2. takt = 1. takt, ale opačnou nohou, dvojice se natočí ven z kruhu. D natáhne pravici. CH ji skrčí.
3. - 4. takt = 1. - 2. takt.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt. ale zpět po kruhu (CH couvá, D postupuje vpřed).
9. - 20. takt: Dvojice se pustí levýma rukama, spojené pravice zvedne nad hlavu. Levice CH i D založí v bok. CH postupuje vpřed valčíkovými kroky, v lichých taktech pravou nohou, v sudých taktech levou nohou. D se podtáčí pod spojenými pravicemi doprava valčíkovými kroky, každým krokem o půl kola. Vykročí pravou nohou.

Hrají a tančí členové souboru Podjavoříčan z Telče Vlastimil Bártů /1969/ a Lenka Vyhlídalová /1975/, Pavel Kříž /1974/ a Eva Kernstocková /1973/, Ivo Návrat /1976/ a Silvie Jiřišťová /1977/, Jaroslav Novák /1958/ a Pavla Návratová /1974/, Jaroslav Pavlík /1976/ a Linda Mácová /1977/, Libor Sova /1976/ a Renata Běhanová /1977/, Martin Šíma /1971/ a Monika Mitisková /1972/, muzika jako v D. 1. ale bez J. Čajky, zpívají Jaroslav Čajka /1970/ a Miroslav Veselý /1954/.

D. 7 MAZURKA ZE SUMRAKOVÁ

♩=126-132

(1:45.31)

Ma-zi-pul-ka se mi lí - bí, já ji vše - ra

tan - či - la, mi-lej se ke mně při-to - čil,

až sem z to - ho ne-moc-ná.

Tu mě bolí, tu mě píchá, tu mě zase ujímá,
pošlete mi pro doktora, ať se na mě podívá.

Tančí dvojice smíšené po kruhu, levým bokem do středu, D po pravici CH. Drží se za ruce vpředu křížem, pravice nahoře.

1. - 3. takt: Tři kroky vydupávané mazurky vpřed, vykračuje vnější noha.
4. takt: CH přešlápne třikrát na místě L,P,L nohou a převádí D vodorovným pohybem překřížených paží ke svému levému boku. D přechází třemi kroky před CH k jeho levému boku a současně se otáčí o 360° doleva.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale vykračuje opačná noha (nyní opět vnější - CH pravou, D levou). V 8. taktu přebíhá D zpět na své původní místo s otočením o 360° doprava.

Pohyby taktů 1. - 8. se opakují po celý tanec.

Popis kroku vydupávané mazurky viz u mazurky z Rouchovan (B.10).

Tančí a hrají členové souboru Podjavoříčan z Telče Vlastimil Bártů /1969/ a Lenka Vyhlídalová /1975/, Pavel Kříž /1974/ a Taťana Vacková /1977/, Jaroslav Novák /1958/ a Pavla Návratová /1974/, Jaroslav Pavlík /1976/ a Linda Mácová /1977/, Libor Sova /1976/ a Monika Mitisková /1972/, Martin Šíma /1971/ a Petra Běhalová /1973/, muzika jako v D. 1, zpívají Hana Antoňová /1955/, Jana Fridrichová st. /1945/, Alena Muchinová /1956/, Jana Návratová /1945/, Marie Sedláčková /1947/ a Hana Zemanová /1949/.

D.8 PODOLÁK Z RŮŽENÉ

(1:46.22)

$\text{♩} = 140-150$

Když sem k vám cho-dí-val přes ty le - sy, ach
bej-va-las, má mi-lá, ve - se-lej - ší, ach

ou - vej, přes ty le - sy, a - le teď
ou - vej, ve-se-lej - ší,

si ho-lka ble - dá, a - le teď si,

ho-lka ble-dá, snad se ti sr-díč-ko vy-spat ne -

dá, ach ou - vej, vy-spat ne - dá.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za pravé ruce ve vzpažení, levé v bok.

CH postupuje po celý tanec valčíkovými kroky rovně vpřed. V lichých taktech vykračuje levou nohou vpřed, v sudých taktech pravou.

D se po celý tanec podtáčí valčíkovými kroky pod spojenými pravicemi, každým krokem se otočí o půl kola. V lichých taktech vykračuje pravou nohou, v sudých levou.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Musil /1976/ a Magda Kalinová /1977/, Radek Růžička /1975/ a Magda Doležalová /1975/, Dušan Šebesta /1975/ a Hana Čermáková /1978/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3.

D. 9 PROPLÍTAVÁ SOUSEDSKÁ Z TELEČSKA

(1:47.48)

Co se - dlá - ci, co dě - lá - te,
 ko - ně má - te, ne - o - rá - te,
 co se - dlá - ci, co dě - lá - te,
 ko - ně má - te a ne - o - rá - te.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za obě ruce v připazení.

1. takt: Dvojice postoupí jedním valčíkovým krokem vpřed, CH vykročí levou nohou šikmo vlevo vpřed, D pravou šikmo vpravo vzad. Kmiň spojenými pažemi dovnitř (podle CH doleva).
2. takt: Jeden valčíkový krok vpřed, CH vykročí pravou nohou šikmo vpravo vpřed, D levou nohou šikmo vlevo vzad. Kmiň spojenými pažemi zevnitř kruhu (podle CH doprava).
3. - 4. takt: Dvojice se kmiňem spojených paží dovnitř podtočí dvěma valčíkovými kroky pod spojenými pažemi. CH vykročí levou nohou vlevo stranou. D pravou nohou vpravo stranou. V závěru 4. taktu spojené paže obloukem zevnitř kruhu připazí.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Bakalík /1978/ a Renata Pavlíčková /1974/, Štěpán Kačer /1979/ a Hana Březinová /1978/, Daniel Kittler /1976/ a Kateřina Šuhajová /1979/, Michal Kružík /1978/ a Jitka Berková /1979/, Radek Růžička /1975/ a Magda Doležalová /1975/, Dušan Šebesta /1975/ a Hana Procházková /1977/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3, zpívají členové obou souborů.

D. 10 ŘEZANKA Z BÝKOVCE

(1:49.00)

$\text{♩} = 140$

Řež, sy-neč-ku, ře-zan-ku, ře-zan-ku, ře-zan-ku,
 ne-kou-kej se na An-ku, na A-ni - čku,
 řež a řež a jen se ne-po - řež.

Jak ona si tancuje, tancuje, tancuje,
 když si boty obuje, obuje si.

Tančí D ve dvou řadách čelem proti sobě vzdálené od sebe asi čtyři velké kroky, ruce v bok.

1. - 4. takt: D v řadách postupují ke svým protějškům osmi drobnými vypérovanými krůčky, našlapovanými zlehka na přední část chodidla, vykročí pravá noha. Posledním krůčkem se zastaví.
5. - 8. takt: D se vrací stejným způsobem osmi krůčky nazad na svá místa. Vykročí opět pravá noha.
9. takt: Všechny D vydup pravou nohou vpřed (noha je mírně v koleně pokrčena jako při výpadu). Levá noha zůstává vzadu opřena o zem, koleno mírně vytočeno zevnitř. Pravým loktem se natočí všechny přímo loktem vpřed, hled přes loket vpřed.
10. takt = 9. takt. ale opačnou nohou (levou), levý loket natočen vpřed.
11. takt: Dvěma krůčky přeběhnou všechny mezerním rozestupem (se svým protějškem se každá mívá pravým ramenem) na protější místo (vykročí pravá noha).
12. takt: D dalšími dvěma kroky se otáčí na protějším místě o 180° vpravo. Řady stojí nyní opět tam, kde původně stály, avšak jednotlivé D si vyměnily se svým protějškem místa.

Druhá sloka se tančí jako první sloky. V závěru se vrací D na svá původní místa. Tanec se tančívá buď o přestávce u taneční zábavy za doprovodu zpěvu nebo venku na louce jako taneční hra. Tančily jej jen D.

Tančí a hrají členové souboru Podjavoříčan z Telče Petra Běhalová /1973/, Renata Běhanová /1977/, Lenka Dubová /1976/, Silvie Jiříšřová /1977/, Eva Kernstocková /1973/, Linda Mácová /1977/, Monika Mitisková /1972/, Pavla Návratová /1974/, Tařana Vacková /1977/ a Lenka Vyhřídlová /1975/, muzika a zpěváci jako v D. 1, navíc zpívá Zuzana Lupařová /1981/.

D. 11 ŠPACÍRKA ZE SUMRAKOVA

(1:49.56)

$\text{♩} = 116, \text{vivo } 144$

Se-dlák o - rá po-dle me-ze, ko - ši - le mu

Vivo

z kal-hot le - ze ven, jen o - rej,

jen o - rej, nic si z to-ho ne - dě - lej.

|: Selka za ním poskakuje,
kořili mu tam zastrkuje jen. :|

|: Jen orej, jen orej,
nic si z toho nedělej. :|

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu. D po pravici CH. Drží se za vnitřní ruce v připažení. Vnější ruce v bok.

1. - 4. takt: Osm špacírkových lehce pohupovaných kroků vpřed. Začíná vnější noha. Při každém kroku kmih spojenými pažemi: při lichých krocích (vnější nohou) vpřed, při sudých krocích (vnitřní nohou) vzad.
5. takt - a: Nakročením na vnitřní nohu půlobrat čelem k sobě (CH doprava, D doleva); vnější noha CH a D přinoží. Vzájemná poklona, ruce v bok.
b: Vzpřim.
6. - 10. takt = 1. - 5. takt.
11. - 18. takt: Hladká polka vpřed po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném. CH vykročí levou. D pravou nohou.

Tančí a hrají členové souboru Podjavoříčan z Telče Vlastimil Bártů /1969/ a Lenka Vyhlídalová /1975/, Pavel Kříž /1974/ a Eva Kernstocková /1973/, Ivo Návrat /1976/ a Silvie Jiříšřová /1977/, Jaroslav Novák /1958/ a Eva Švecová /1973/, Pavel Novák /1970/ a Pavla Návratová /1974/, Jaroslav Pavlík /1976/ a Linda Mácová /1977/, Libor Sova /1976/ a Renata Běhanová /1977/, Martin Šíma /1971/ a Monika Mitisková /1972/, muzika jako v D. 1. ale bez J. Čajky, zpěváci jako v D. 10, navíc zpívá Jaroslav Čajka /1970/.

D. 12 TANCOVALY DVĚ PANENKY - ŠVEC Z VELKÉHO JENÍKOVA

$\text{♩} = \text{140-160}$ (1:50.58)

Tan-co - va - ly dvě pa-nen-ky, tan-co - va - ly
še - vce, jed-na dru-hý po-ví-da-la, že jim to jít
ne-chce, tan-co-va-ly ho, ne-u-mě-ly ho,

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za obě ruce zkřížmo, pravé nahoře.

1. - 4. takt: Dvojice postupuje čtyřmi přeměnnými kroky vpřed po kruhu (D couvá). V lichých taktech vykračuje D pravou nohou vzad, CH levou nohou vpřed. Dvojice se natočí dovnitř kruhu, pravá ruka CH se natáhne a pravá ruka D se pokrčí. V sudých taktech vykročí D levou nohou vzad, CH pravou nohou vpřed. Dvojice se natočí zevnitř kruhu, pravá ruka CH se pokrčí a pravice D se natáhne. Takto tančí stále se zkřížováním spojených paží.
5. - 8. takt: Dvojice se vrací stejným způsobem zpět na svá místa (CH couvá. D postupuje vpřed). Vykračuje stejná noha.
9. takt: Dvojice se pustí. CH klek na pravé koleno. Oba opřou pravou pěst o pokrčené koleno. Na každou dobu taktu jeden úder pravou pěstí na levou (celkem 2 údery).
10. takt - a: Ještě jeden úder.
b: Výdrž.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale s výměnou pěstí (nyní tlučte levá pěst na pravou).
13. - 16. takt = 9. - 12. takt.
17. - 22. takt: CH i D pokrčí ruce ve výši prsou, hřbety vzhůru, ukazováky napjaty vpřed, ostatní prsty sevřeny. V každém taktu na a) napnou pravý ukazováček ke svému protějšku a levou ruku přitáhnou k tělu. Na druhou dobu naopak (napodobují šití).
23. - 24. takt: Oba dva zamotají předloktími ohnutými dovnitř dvakrát kolem (pravé nahoře) a rozhodí ruce stranou.
25. - 32. takt = 17. - 24. takt.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Musil /1976/ a Marcela Valdezová /1978/, Radek Růžička /1975/ a Magda Doležalová /1975/, Dušan Šebesta /1975/ a Magda Kalinová /1977/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3.

D. 13 LIŠČÍ OCAS Z BUDIŠKOVIC

(1:52.07)

Taneční hra CH. Postupně se vytvoří řetěz z CH, kteří se drží navzájem za opasky. Za hry hudby běhají ve spirálách, vlnovkách atd. za prvním, který je vede libovolnými směry. Když se již naběhal dost po taneční místnosti, vyvede je oknem ven, oběhnou chalupu, vrátí se dveřmi zpátky, přelézají různé překážky, běhají po lavicích, přeskakují židle atp.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Petr Bakalík /1978/. Štěpán Kačer /1979/, Daniel Kittler /1976/, Michal Kružík /1978/, Petr Musil /1976/, Radek Růžička /1975/ a Dušan Šebesta /1975/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy ve složení Miloslav Brtník st. /1928/ prim, Jan Fiala /1944/ 2. housle. František Kredl /1933/ 3. housle, Jan Pech /1944/ viola a Jan Brtník /1980/ kontrabas.

D.14 SLOUHA ZE SUMRAKOVA

(1:54.37)

$\text{♩} = 120-136$

Slou-ha spí, nic ne-ví, slou-hu kaž-dej

vy-špe-hu-je, slou-ha spí, nic ne-ví,

slou-hu kaž-dej o-ši-dí, o-ši-dí.

Tanečník s holí v ruce se postaví před muziku a poručí slouhovskou (= pastýřská). Taneční dvojice se postaví kolem něho. Slouha začne zpívat taneční píseň. Dvojice tančí kolem polku. Slouha uprostřed kruhu tančí sám s holí v ruce. V libovolném okamžiku zatluče holí o zem. nebo ji odhodí. Hudba přestane hrát. Taneční páry se rozprchnou a každý CH se snaží uchytit jinou D. Tohoto přebíhání využívá slouha a "ukradne" si některou tanečnici. CH, na kterého D nezbyla, zvedne hůl, natočí se k hudbě a začne zpívat "Slouha spí, nic neví". Páry začnou tančit a hra se opakuje.

Tančí a hrají členové souboru Podjavoříčan z Telče Vlastimil Bártů /1969/, Pavel Kříž /1974/, Ivo Návrat /1976/, Jaroslav Novák /1958/, Pavel Novák /1970/, Jaroslav Pavlík /1976/, Martin Šíma /1971/, Petra Běhalová /1973/, Renata Běhanová /1977/, Silvie Jiříšřová /1977/, Linda Mácová /1977/, Eva Švecová /1973/ a Lenka Vyhlídalová /1975/, muzika jako v D. 11, zpěváci jako v D. 1, navíc zpívá Jaroslav Čajka /1970/.

D. 15 KOLA A TUŠOVÁNÍ Z JIHLAVSKA

(1:55.46)

$\text{♩} = 140$

Cí je to do-me - ček šin-de-lem po - bi - tý,
 šin-de-lem po - bi - tý, šin-de-lem po - bi - tý,
 ne-da - jí mně na - ši do ně-ho cho - di - ti,
 do ně-ho cho - di - ti, ho - paj šup.

Sušila, babička, sušila houby,
 sušila houby, sušila houby,
 dědek se rozlobil, schodil jí je z trouby,
 schodil jí je z trouby, hopaj šup.

$\text{♩} = 116$

Kdo pi-je? Pi-ju já. Kdo pla-tí? Kap-sa má.
 Pi - jou ta - ky ka - ma - rá - di,
 kte - rý ma - jí pi - vo rá - di.

$\text{♩} = 116-120$

Te - če vo - di - čka z hrá - ze do ry - bní - čka,
 te - če vo - di - čka z hrá - ze do - lů.
 To sem já ne - vě - děl, že bu - du po - dve - den,
 že tě, má mi - lá, ne - do - sta - nu.

$\text{♩} = 100$

Žá - dne j ne - ví, ne - u - vě - ří, jak se šev - ci
 my - jou, str - čí hla - vu do ško - pí - čku, na zá - da si
 (pr - del)

Vivo $\text{♩} = 150$

le - jou.

$\text{♩} = 130-150$

Bram-bo-ro-vá po-lív-ka, slun-ce do ní sví-tí,
Roz-tr-ha-ná cha-lu-pa, slun-ce do ní sví-tí,

když tam ne-ní pe-tr-žel, je to ko-zí pi-tí.
vzká-za-la mně má mi-lá, že mě ne-chce mí-ti.

Roz-tr-ha-ná cha-lu-pa z ne-pá-le-nejch ci-hel,

když mě nechceš, má mi-lá, tak si po-lib

$\text{♩} = 90$

My koz-lov-ský for-ma-ni

po-je-de-me do Pra-hy,

muzika $\text{♩} = 120$

ko - ně má - me

1.

zra - so - va - ný a sa - mi sme vo - žra - lí,

2.

muzika $\text{♩} = 130$

a sa - mi sme vo - žra - lí.

1.

2.

Pojedeme, pojedem,
 hospodě se nevyhнем,
 |: až potkáme hezkou holku,
 tak se za ní vohlídнем. :|

Počkej, holka, zastav se,
 dám ti kytku laskavce,
 |: támhle za tou za pasekou,
 támhle v tom černým lese. :|

(A) $\text{♩} = 150-160$

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Kola a tušování byly nezbytnou součástí všech tanečních zábav na Jihlavsku v kraji tzv. "dyndáků" (skřipáků). Ještě před několika lety se udržovalo alespoň ve vzpomínkách ve vesnicích Velký Beranov, Vysoké Studnice, Kozlov, Brádlo, Jeclov atd. Uchovalo se v souvislosti se starobylostí skřipáckou muzikou a vyplňovalo vždy velkou část muziky ať při běžných zábavách nebo o svatbě, ostatecích atp. a bývalo dokonce oblíbenější, nežli vlastní tanec (valčíky, polky, sousedská, hačaupolka, strašák, šotyška, pastýřská, žid, mazurka aj.). Podíleli se na něm jednak muži, jednak ženy, a to jak v samostatných celcích, tak i společně.

Prvním druhem této kolektivní zábavy jsou kola. tančena převážně ženami o přestávce u muziky - tedy bez hudebního doprovodu pouze při zpěvu. Bývala spojena i s určitými rejoinými útvary jako rozvinutí kola do řetězu, který se pohyboval po prostoru ve vlnovce, svinutí do spirály, její zpětné rozvinutí a opět uzavření do kruhu. Nebylo však výjimkou, že se k děvčatům o přestávce mohli připojovat i chlapci nebo ženy a muži. Ke kolům se zpívaly písně různého druhu a obsahu, které se často shodovaly s písněmi zpívanými v druhé formě kolektivní zábavy - k tušo-

vání. V tanečních kolech se objevovaly nejrůznější druhy tanečních kroků (záleželo na druhu písně, na jejím taktovém a rytmickém členění atp.). Tak začínaly např. obyčejnou chůzí podle rychlosti písně pomalou nebo rychlou. Z dalších kroků to byl krok valčíkový, přísunný, cvalový, poskoky jednož nebo snožmo stranou atp. Přestože písňový repertoár u kol nebyl nikterak omezen (kterákoliv píseň se mohla zpívat v kole), nabyly některé písně větší popularity. U těch se pak setkáváme s určitou pohybovou fixací tanečních kroků na jednotlivé části písně (např. při písni Či je to louka široká se tančí v první polovině obyčejnou rychlou chůzí a ve druhé části cvalovými kroky).

Na ženská kola často navazovaly tušovací písně a tuše. Tušování bylo tedy druhou částí kolektivní zábavy mužů i žen (především ženáčů) o přestávce u muziky. Muži se postavili do hloučku před muziku a začali zpívat různé písně. Hudba po odzpívání jednotlivých slok přehrávala přednesený nápěv a muži se začali otáčet dokola dupavým krokem. Ženy utvořily buď samostatný kruh kolem mužů, nebo vedle jejich kruhu, nebo se zařadily do jednoho kola mezi muže, vždy střídavě muž a žena. Nápěv předzpívané písně se opakoval obvykle jedenkrát. Nato se zpívala další sloka písně atd. Při zpěvu písně chodí tanečníci obvykle v kole obyčejným krokem volnějším nebo rychlejším podle charakteru písně a teprve při opakování nápěvu hudbou začnou "cupat" - otáčet se dupavými kroky (viz popis). Někdy se používaly i některé jiné taneční kroky místo cupání, např. cval, výskoky snožmo, s ohýbáním nohou zánožmo atp. Mezi zpěvem a tancem se připíjelo. Hudba zahrála tuš, tanečníci se napili piva a předávali je kolem dalším tanečnicím. Sklenici s pivem drživali někdy tanečníci (muži) v ruce i při tanci. Toto "cupání" a zpívání bylo prokládáno výskáním, typickým pro tento kraj atp. Při tuších se obvykle zazpívaly i pijácké písně jako: Když ses napil, utři bradu..., Když jste hráli Havrdovi..., Kdo pije, piju já..., Ó, skleničko skleněná, skleničko toufarová...

Tušování bylo obvykle uzavřeno párovými tanci tančenými jednotlivými dvojicemi za sebou po kruhu. Patřil k nim pomalý valčík-sousedská, polka a v závěru tanec "hačó", který se skládal z cvalových kroků s obtáčením tanečnice kolem tanečnicka, s jejím převáděním na jednu a druhou stranou atp. Takto se tančovalo i v německých vesnicích Jihlavska, kde mnohdy na tentýž nápěv se zpíval i německý text.

Při tušování a tanci v kolech, které byly s tušováním bezprostředně spojeny, se spojovaly do jednoho silně emotivního celku 3 složky: hudba, zpěv a tanec. Často rozjaření sedláci se dávali na závěr muziky (rozuměj taneční zábavy) doprovázet muzikou a kamarády za hlučného zpěvu, a před každým statkem, kde bydlel některý z nich, si zazpívali a zatušovali. A pak pokračovali ostatní dále.

Popis dívčího kola, tušování a tance hačó:

A) Dívčí kolo (zahájení tuše)

První píseň Čí je to domeček šindelem pobitý... (takt 2/4)

Dívky se spojí za ruce do řetězu a obyčejnou ražnou chůzí (vykročí pravá noha) zatáčejí do kruhu. Při zpěvu komíhají spojenými pažemi vždy při prvním kroku dovnitř a při druhém kroku taktu ven z kruhu. Jakmile se kruh uzavře, uchopí se za ruce i obě krajní dívky. Hudba opakuje jedenkrát předzpívaný nápěv.

Dívky natočeny čelem do středu, spojené paže v mírném odpažení, tančí cvalovými kroky vpravo kolem. Vykračuje pravá noha.

Druhá sloka písně (Sušila babička houby...) se zpívá a tančí stejně včetně muzikantské přehrávky. Dívky doprovázejí cval výskáním.

B) Zahájení tuše muži

Píseň Kdo pije, piju já... (2/4)

Muži seřazeni u šenku, každý s pivem v pravé ruce, se uchopí do řetězu navzájem za plece (pivo přidržují v pravé ruce tak, aby se nerozlilo). Za zpěvu první sloky zatáčejí dupavým krokem v řetězu dokola kolem ženského kola uprostřed taneční místnosti.

Popis mužského tanečního kroku:

1. takt -a: Všichni natočeni čelem do středu vydupnou pravou nohou šikmo vpravo vpřed, noha povolena v koleně, druhá noha pokrčena v koleně se zhoupne i s nohou stojnou vpřed, b: Nyní zakročí rovně vzad levou nohou, noha na celém chodidle, ale bez přidupu, mírně v koleně zapéruje. Pravá noha se odlepí od země a při zpětném pohybu levé nohy se pokrčí zánožmo s kmihem vzad. Těmito kroky se muži postupně zatáčejí dokola, zatímco ženy v kruhu přizpůsobí za jejich zpěvu a tance svůj krok kroku mužskému.

Popis ženského tanečního kroku:

1. takt -a: Krok levou nohou vzad (noha došlápne na celé chodidlo) s nepatrným natočením asi o 45° za levým ramenem (doleva) vzad a zhupem na chodidle nohy výkročné. Druhá noha pokrčena v koleně přitáhne se kmihem vzad ke kotníku nohy stojné a spojené paže kmih vzad.

b: Krok pravou nohou vpřed do kruhu s mírným natočením šikmo vpravo vpřed, levá noha pokrčena v koleně kmihne vpřed. Kmih spojenými pažemi dovnitř.

Takto se opakuje až do konce zpívané první sloky, kdy muži uzavřou kruh kolem žen.

U ženského kroku se může začít i pravou nohou vpřed na 1. takt a) a na b) levou nohou vzad (tedy kroky jsou v opačném poměru, jako je popsáno).

Hudba opakuje předzpívány nápěv jedenkrát.

Muži pokračují - pokud ještě neuzavřeli kruh - v pohybu kolem kola žen.

Ženy mohou změnit směr otáčení kola. Otáčejí se buď stejným krokem, jenže opačným směrem jako prve, nebo ustupují obyčejnými přikračovanými přísunnými kroky doleva, vykračuje levá noha. Spojené paže komíhají při každém kroku přísunném (jeden v taktu) dovnitř a ven.

Píseň Teče vodička z hráze do rybníčka (takt 3/4)

Zpívají ženy i muži. Muži dopíjejí pivo a ustupují se džbánky stranou. Ženy mezitím tančí za zpěvu v kole cupavými kroky ("cupají").

1. takt: 3 dupavé kroky (na každou dobu jeden) směrem šikmo vpravo vpřed s přídupem na celé chodidlo, vykročí pravá noha. Ve druhých dvou dobách vykročí levá noha k noze pravé a pravá noha přešlápne ještě jednou na místě bez silného přídupu. Spojené paže kmihnou vpřed do středu kruhu.

2. takt: Ženy ustoupí 1 vyšlapaným valčíkovým krokem nazad s otočením asi o 1/4 kola doleva. Výkročná noha - levá - na 2 a) provede větší krok vzad na přední části chodidla a přešlapy na b), c) se provedou na místě rovněž na přední části chodidel. Kmih spojenými pažemi vzad.

Hudba opakuje nápěv předzpívané písně.

Ženy pokračují v tanci doprava jako prve, muži dozpívávají a připojují se ke konci mezi ně.

Píseň Žádnej neví, neuvěří... (takt 2/4)

Zpívají muži i ženy. Při zpěvu se otáčí kolo doprava jednoduchým "cupáním".

1. takt -a: CH i D vydup pravou nohou šikmo vpravo vpřed do středu kola, levá noha pokrčena v koleně, kmih vpřed. Spojené paže kmih vpřed.

b: Levá noha ustoupí nazad mírně šikmo za pravou nohu (došlápne na zem celým chodidlem bez přídupu). Současně kmih pokrčené pravé nohy vzad. Spojené paže kmih vzad.

Takto až do konce písně.

Hudba přehrává nápěv k tanci.

Všichni v kruhu se uchopí za ruce vzadu křížem: Paže chlapců jsou překříženy shora přes paže dívek. D se pak drží zespod křížem se sousedními dívkami a CH shora se sousedními CH. Za mohutného výskání se kolo, které se těsně drží vzadu křížem, otáčí odrazy ze stoje snožmo a výskoky s ohýbáním nohou zánožmo. V každém taktu 2 výskoky od země.

Píseň Bramborová polívka ... 2 sloky (takt 2/4)

Tančící se rozvinou do velkého kruhu a v držení za ruce v mírném odpažení se kolo otáčí vpravo kolem obyčejnou chůzí (v taktu 2 kroky), při prvním kroku pravou nohou kmih spojenými pažemi dovnitř, při druhém kroku levou nohou vzad, kmih spojenými pažemi vzad.

Hudba přehrává nápěv k tanci.

Kruh (držení v mírném odpažení) se otáčí cvalovými skoky vpravo kolem.

Tímto končí první tuš. Někdy navazuje bezprostředně další tuš. Jindy se tančí o další přestávce mezi kolovými a figurálními tanci.

Pokračování v tušování.

Píseň My kozlovský formani...(takt 2/4)

Píseň se přezpívá (tančící stojí po obvodu kruhu) - ve zpěvu jim přizvukují muzikanti.

Hudba přehrává nápěv k tanci.

Smíšené kolo čelem do středu (střídavě CH a D) v držení v mírném odpažení se otáčí vpravo kolem jednoduchým "cupáním" jako u písně *Žádnej neví, neuvěří*. Stejně se zpívá a tančí druhá a třetí sloka.

Pozn.: Po tušování někdy následovalo tzv. "hačó".

Hačó je dovětek buď tušování nebo série tanců, která začíná pomalým valčíkem - sousedskou (lendlerem) pokračuje polkou a je zakončena kvapíkovým dovětkem hačó.

Jednotlivé figury hačó:

1. figura

Dvojice ve stojí čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za ruce zkřížmo, pravé ruce nahoře.

1. takt - a: Dvojice nízkým výskokem z odrazu snožmo dopadne na místě do podřepu.
b: Výdrž.
2. takt: Dva běhové krůčky vpřed po kruhu, CH vykročí levou nohou vpřed, D pravou nohou vzad. Došlapuje se zlehka na celá chodidla s vypérovanými koleny.
3. - 4. takt = 2. takt.

Tato figura se může ještě jednou opakovat.

2. figura

Převedení D s podtečením pod zvednutými překříženými pažemi od levého boku zadem k pravému boku CH. D přebíhá celkem osmi běhovými krůčky a dvakrát se přitom podtáčí pod spojenými pažemi doleva: poprvé hned na začátku figury u levého boku CH a podruhé za zády CH u jeho pravého boku. CH přešlapuje na místě (noha výkročná zůstává u obou stejná jako v prvé figurě).

Celý pohyb se děje ve dvou taktech.

Po dokončení druhé podtáčky stojí D po pravé straně CH maličko vpřed, CH stojí šikmo vlevo za ní a drží se v pokrčení předpažmo za obě ruce: pravá ruka D spojená s napjatou pravicí CH je asi ve výši hlavy D a druhé spojené paže směřují šikmo vlevo vpřed.

3. figura

V postoji a držení z konce drahé figury CH a D v 1. taktu - a) nízkým výskokem z odrazu snožmo dopadnou do podřepu snožmo na místě, b) - výdrž.

2. - 4. takt: Dvojice postoupí šesti běhovými krůčky vpřed, oba vykročí levou nohou.

Tato figura se ještě jednou nebo i vícekrát může opakovat.

4. figura

Od 4. figury postupují dvojice cvalovými kroky vpřed (galopem). Vykračuje levá noha.

Tuto galopádu ukončí přetočením a převedením D předem na druhou stranu CH. Podobně pak po galopádě vpřed převádí CH D zpět na původní místo.

- 1.-2. takt: Čtyři cvalové kroky vpřed, vykročí levá.
3. - 4. takt: D se přetáčí před CH jednou doleva, CH se současně podtáčí také pod spojenými pažemi. D po podtáčce skončí na levé straně před CH. Držení je podobné jako na začátku této figury, ale naopak. Celá tato figura se provede cvalovými krůčky.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt. ale nyní se podtáčkou s přetáčením vrací D předem před CH na své původní místo. CH se rovněž opět podtáčí.

5. figura

Obyčejný cval (galopáda) vpřed v držení a postavení jako na začátku 4. figury.

6. figura

Střídání figury 3. vždy dvakrát po sobě a figury č. 5.

Celý tanec končí figurou č. 5 až do konce hry skřipáků.

Pozn.: Jednotlivé figury a jejich délka se řídí podle taneční skladby. Tanečníci citem vycítí kolikrát mohou kterou figuru opakovat.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Jiří Berka /1947/ a Martina Vlčková /1973/, Zbyněk Berka /1974/ a Lenka Orlíčková /1970/, Miloslav Brtník ml. /1951/ a Dana Bulantová /1966/, Jaroslav Dřevo /1947/ a Lenka Macková /1972/, Josef Fišar /1972/ a Lenka Šubová /1944/, Pavel Ohánka /1942/ a Iveta Urbanová /1964/, Jiří Partl /1955/ a Eva Michálková /1950/, Josef Prokeš /1956/ a Miluše Mrkvičková /1964/, Emil Šuba /1941/ a Daniela Kratochvílová /1964/, Jaroslav Zeman /1947/ a Iveta Královská /1968/, skřipácká muzika ve složení Miloslav Brtník st. /1928/ prim, Jan Pech /1944/ 2. housle, František Kredl /1933/ 3. housle a František Koch /1912-1944/ basa.

D. 16 BAJERYŠ - GALOPPOLKA - HAČÓ Z JIHLAVSKA
(2:06.53)

Bajeryš ♩=96

Galop polka ♩=136

$\text{♩} = 140-150$

1. 2. || 3. || %

Fine

% *D. S. al Fine*

Je to trojice tanců, které navazovaly v uvedeném pořadí na sebe. Někdy docházelo k malým obměnám (tančí se například dva třídobé tance za sebou nebo dvě různé polky za sebou), ale vždy v závěru následovalo hačó. Tato trojice tanců byla známa i u jihlavských Němců. Zhusta se stávalo, že v německých skřipáckých hudbách hrávali i čeští muzikanti (např. bratři Chlupové).

Bajeryš

Podle pana Cyrila Chlupa z Bítovčic se říkalo tomuto tanci v českých vesnicích Jihlavska "loudavá". "pomalý valčík" nebo "pajeriš" (srov. též v obci Cerekvička). V jiných obcích (např. Jiřín) se tento tanec nazýval "volná" nebo "pomalý". Podobně jako u "sousedských" nebo "ländlerů" se v tanci mohly střídat různé figury.

Figura č. 1

Tančí dvojice smíšené po kruhu, levým bokem do středu, D po pravici CH. Drží se za ruce vpředu křížem, pravé nahoře. Dvojice postupuje kroky jako v české sousedské mírně vpřed.

1.-2. takt: Dva kroky sousedské vpřed. Vykračuje vnější noha.

Kroky jsou zlehka našlapovány přes přední část chodidla - v každém taktu tři. První je nejdelší, druhé dva jsou téměř na místě. Při každém kroku se mírně pohupují v kolenou.

3.-4. takt: CH postupuje dvěma kroky sousedské nepatrně vpřed a převádí přitom D předem na svoji levou stranu. D přechází zprava k levému boku CH šesti krůčky (= 2 kroky sousedské). Přetáčí se přitom jednou kolem. Po dokončení této figury stojí po levici CH.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt. ale nyní přechází D zpětně na své původní místo. Rovněž s přetočením o 360°, nyní doprava.

Figura č. 2

1.-2. takt jako v 1. figuře.

3.-4. takt: Nyní převádí CH D zvednutím své pravice spojené s pravicí D nad hlavu jednou kolem sebe až na původní místo. D se při tomto převádění přetáčí jednou kolem své osy doleva o 360°. CH se při převádění D nepřetáčí. Po skončení převedení D stojí D po pravici CH, CH ji přidržuje levou rukou ohnutou v lokti u svého levého ramene za její levici nataženou přes jeho záda. Pravou rukou šikmo dolů napjatou přidržuje CH pokrčenou pravici D. D stojí vlastně zčásti za ním u jeho pravého boku.

5. - 8. takt = 1.-4. takt. ale nyní převádí CH D stejným způsobem zpět.

Figura č. 3

Plynule navazuje na předcházející figuru. CH uvolní D levou rukou. Oba založí levé ruce v bok. D skončí v postavení čelem proti CH, pravým bokem do středu. Spojené pravé paže vzpaženy.

V dalších několika taktech nyní postupuje CH krokem volného tance - sousedské - bajeryše vpřed po kruhu, vykračuje levá noha. D se před ním stejným krokem podtáčí pod spojenými pravicemi doprava s postupem vpřed po kruhu. V každém taktu se otočí jedním krokem bajeryše o půl kola. Vykračuje pravou nohou.

Figura č. 4

Dvojice se uchopí ke kolovému tanci - držení zavřené, CH levým, D pravým bokem do středu. Spojené paže jsou volně napjaty do středu knihu. V tomto postavení a držení tančí dvojice sousedskou vyšlapávaným krokem s pérováním v kolenou dokola vpřed po kruhu v několika dalších taktech.

Délka 3. a 4. figury je závislá na kompozici tanečního kousku. Tanečníci tyto jednotlivé figury mohli ještě několikrát opakovat - pokud hrála hudba.

Pozn: Při tomto tanci - a podobně i při dalších - nekombinovaly jednotlivé dvojice figury podle vlastní vůle a citu, ale řídily se předtančícím vedoucím párem.

Galoppolka

Tančila se houpavým polkovým krokem v živém tempu.

V této polce se střídají jednotlivé figury, tak jako předtím v trojdobém bajeryši, i ve stejném pořadí. Polkový krok jim umožňoval větší švih a rychlejší průběh celého tance.

Hačó

Hačó vyvrcholilo celou trojici tanců, vázaných na sebe pevným pořadím.

Popis jednotlivých figur viz nahoře u tušování (D.15).

Objevovaly se zde některé podobné figury jako v obou předcházejících tancích (např. podtáčení a převádění tanečnice na jednu a druhou stranu atp.).

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Zbyněk Berka /1974/ a Lenka Orličková /1970/, Miloslav Brtník ml. /1951/ a Dana Bulantová /1966/, Jaroslav Dřevo /1947/ a Iveta Královská /1968/, Josef Fišar /1972/ a Miluše Mrkvičková /1964/, Jiří Partl /1955/ a Daniela Kratochvílová /1964/, Josef Prokeš /1956/ a Lenka Šubová /1944/, muzika jako v D. 3.

D. 17 HAČAUPOLKAZ VELKÉHO BERANOVA

(2:11.04)

Tančí dvojice smíšené po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném - CH drží D oběma rukama v pase, D se opírá rukama o jeho ramena, CH zády, D čelem do středu.

1.-2. takt: Dvojice tančí houpavou polku po kruhu, CH vykročí levou, D pravou nohou.

3.-4. takt: CH vyzvedne D. které se odrazí a vzepře se na jeho ramenou. CH se otočí i se zvednutým D čtyřmi krůčky o 360° doprava, vykročí levá noha. Po dokončení otáčky postaví opět D na zem v poslední době 4. taktu.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až do konce tance.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Zbyněk Berka /1974/ a Iveta Královská /1968/, Miloslav Brtník ml. /1951/ a Dana Bulantová /1966/, Jaroslav Dřevo /1947/ a Iveta Urbanová /1964/, Josef Fišar /1972/ a Lenka Orlíčková /1970/, Jiří Partl /1955/ a Daniela Kratochvílová /1964/, Josef Prokeš /1956/ a Lenka Macková /1972/, muzika jako v D. 3.

D. 18 JÁ MÁM BUCHTU MAKOVOU, SVATEBNÍ TANEC
ŽEN ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA
(2:12.19)

$\text{♩} = 69$

A ta na-še sou-sed-ka ta nám da-la bu -
a ta bu-chta vá - ži-la půl de - vá-ta fun -

chtu, Je - den funt, dva fun-ty, tři fun-ty,
tu.

čty - ři fun - ty, pět fun - tů, šest fun - tů,

se-dum fun - tů, o - sum fun - tů, půl - de - vá - ta

fun - ta, vá - ži - la ta buch - ta!

$\text{♩} = 132$

Jak-ži-va sem ne-vi-dě - la ta-ko-vý-hle cim-bál,
a-by on měl čty-ry ro-hy a já na něj cim-bal.

Čím dál, čím dál, ztra-tí se ten cim-bál.

$\text{♩} = 130$

Já mám buchtu ma-ko-vou, ma-ko-vou, ma-ko-vou,
 žád-nej ne-má ta-ko-vou, ja-kou já mám.

Já mám buchtu samej mák, |: samej mák, :|
 Pepíček mi |: na ni šmák, :| juch.

$\text{♩} = 136-140$

O-že-nil se Hej-ba-lí-ček, o-že-nil se Hej-bal,
 Hej-bal-ka mu za-to-pi-la, a-by do-ma
 bej-val. Tra-la, la-la, la - la, tra-la la-la la - la,
 Hej-bal-ka mu za-to-pi-la, a-by do-ma bej-val.

Zatopila rozmarýnem, zatopila koprem,
 bude-li to dítě živo, že mu bude kmotrem.
 Trala, lala, lala - trala, lala, lala.
 bude-li to dítě živo, že mu bude kmotrem, juch, juch, juch.

O svatební muzice přicházely ženy před muzikanty s jedním nebo více svatebními koláči nebo buchtami, které byly různě pojmenovány, např. cimbál, maková buchta anebo buchta ve tvaru dítěte - "mládě". S těmito buchtami tančily za doprovodu příslušných písní. Jednak buchtu "vážily" podle písně A ta naše sousedka ta nám dala buchtu. Jednak se buchtou vychloubaly a předváděly ji tanečními pohyby všem jakou mají krásnou buchtu - "cimbál". Podobně předváděly tanečními pohyby v rytmu tanečních písní, zpívaných často ženami v kole. buchtu ve tvaru dítěte - "mládě". Šlo vesměs o určité symboly spojené se svatbou a s budoucím životem novomanželů (buchta - "mládě").

Na počátku této scény přicházela buďto jedna žena (stará "svarbí") nebo více vdaných žen s pekáči s buchtami, které nesly v rukou nebo nad hlavou, v rytmu písně jimi pohupovaly, ukazovaly je svému okolí a tančily s nimi. Nakonec mládě předaly novomanželům, ostatní buchty se pak rozkrájely na mnoho dílů a rozdaly všem svatebčanům.

Píseň č. 1 - A ta naše sousedka...

Stará svarbí v čele hloučku žen přistupuje s buchtou k hudbě za zpěvu písně. Nejprve volným krokem se s buchtou natáčí na jednu a druhou stranu. Ženy vedle ní se také natáčejí v rytmu zpívané písně od svarbí a k ní. Jakmile začne počítat jednotlivé funty (jeden funt, dva funty atd.) zastaví se ostatní ženy také a pozorují kolik funtů buchta váží. Stará svarbí přitom zvedá buchtu do výšky a zpět. Závěrečným "půldeváta funta vážila ta buchta" předvede buchtu ještě jednou svému okolí.

Píseň č. 2 - Jakživa sem neviděla takovýhle cimbál

Stará svarbí uprostřed vázaného kruhu žen, podobně jako při první písni, rytmickými pohyby a tanečními kroky s natáčením předvádí buchtu - cimbál. Ženy v kruhu kolem ní tančí kolo valčíkovými kroky jedním a druhým směrem.

Píseň č. 3 - Já mám buchtu makovou

Svarbí s makovou buchtou uprostřed kola žen, podobně, ale v rychlejším tempu, se otáčí sem a tam s makovou buchtou. Ženy chodí kolem ní rychlou chůzí, kterou posléze změní v rychlý cval.

Píseň č. 4 - Oženil se hejbalíček ...

Další z písní k tanci s buchtou. Stará svarbí s buchtou uprostřed kola žen nebo žena s dítětem - mládětem nebo obě dvě současně se pohybují rytmicky i s upečenými rekvizitami buď uprostřed kola žen nebo v prostoru kolem. Ženy v kole nejprve v první části písně se otáčejí ráznějšími kroky s komíháním pažemi do středu a zevnitř a ve druhé části pak přejdou do cvalových kroků - paže v klidu. Při další sloce se otáčejí opačným směrem. Stará svarbí s buchtou uprostřed kruhu se otáčí vždy proti směru točícího se kola obyčejnými kroky nebo přísunnými rychlými krůčky. Koláč drží ve vzpažení nad hlavou. Mohutným výskáním a výskoky na místě ženy ukončí tanec.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Květa Brtníková /1927/, Dana Bulantová /1966/, Helena Hovězáková /1937/, Daniela Kratochvílová /1964/, Eva Michálková /1950/, Miluše Mrkvičková /1964/, Lenka Šubová /1944/ a Iveta Urbanová /1964/, muzika jako v D.3., zpívá také Věra Hromádková /1938/.

D. 19 ČÍ JE DĚVČE I Z PANSKÉ LHOTY
(2:16.16)

$\text{♩} = 136-140$

Čí je, čí je, čí je děvče, v té čer-ve-né ka-ca-baj-ce,
čí je, čí je, čí je děv-če, to je děvče můj. A
proč a nač a proč a nač a zač, a
proč a nač a proč a nač a zač.

Tančí tři D ve vázaném kroužku čelem dovnitř. Drží se za ruce v odpažení.

1. - 8. takt: Kroužek se otáčí šestnácti krůčky (vykročí pravá noha) vpravo stranou.
9. takt - a: Jeden řezankový poskok pravou nohou vpřed, váha je rozložena na obou chodidlech stejnoměrně, DD jsou natočeny čelem do kroužku.
b: Výdrž.
10. takt = 9. takt. ale opačnou nohou.
11. takt: Dva řezankové poskoky pravou a levou nohou.
12. takt - a: Jeden řezankový poskok pravou nohou vpřed.
b: Výdrž.
13. - 16. takt = 9- 12. takt. ale opačnou nohou.
17. - 18. takt: DD se pustí, prostřední se zavěsí s pravou D za pravé lokty a zatočí se jednou kolem čtyřmi nízkými poklusovými krůčky. Levá D ruce v bok, opíše sama kroužek čtyřmi nízkými běhovými krůčky šikmo vlevo zevnitř a zpět ke střední D
19. - 20. takt: Prostřední D se pustí s pravou D a zavěsí se s levou D za levé lokty, opíše zátočku čtyřmi běhovými krůčky jednou kolem. Pravá D, ruce v bok. zatím pokračuje po kroužku od středu doleva čtyřmi nízkými běhovými krůčky ke svému původnímu místu. Takto se střídají vždy v zátočkách s prostřední D a v postupování po kroužku opět k prostřední D. Při zátočkách vykračují prostřední a pravá D pravými nohama a levá D vykročí levou nohou. Obvykle se levá D přizpůsobuje oběma dalším D a vykročí do obloučku zevnitř na začátku zátoček také pravou nohou.

Tančí členky souboru *Pramínek* z Jihlavy Magda Kalinová /1977/, Kateřina Šuhajová /1979/ a Marcela Valdezová /1978/, hraje muzika souboru *Vysočan* z Jihlavy jako v D. 3.

D.20 ČÍ JE DĚVČE II Z PANSKÉ LHOTY

(2:17.22)

Píseň jako v D. 19

Tančí CH a dvě D ve vázaném kroužku. Celý tanec se tančí jako Čí je děvče I (D. 19).

Poznámka: při řezance v závěru 16. taktu a) místo řezankového kroku ještě levou nohou vpřed provedou seskok do stoje spojitelného, b) výdrž.

Tančí členové souboru Pramínek z Jihlavy Radek Růžička /1975/, Hana Čermáková /1978/ a Magda Doležalová /1975/, hraje muzika souboru Vysočan z Jihlavy jako v D. 3.

D.21 POHUPOVANÁ POLKA ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA

(2:18.27)

Na západním Horácku (na Novoměstsku, Žďársku, Velkomeziříčsku aj.) se tančovala polka i ve 3/4 taktu. tzn. že se tančila přes takt, tzn. že ve dvou taktech 3/4 se zatančily tři kroky polky. Nápěv pohupované polky, podložený často i texty písní (Ty Čajovi koně), je ve volnějším tempu. Pomalejší tempo i celkový ráz melodie a hudebního doprovodu podněcují tanečníky k tomu, že netančí polku houpavě, ale pohupovaně zvláště v závěru, kde se

nadnesou až do výpérovaného polovýponu. CH vykračuje levou, D pravou nohou a tančí se v běžném kolovém držení.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Jiří Berka /1947/
a Miluše Mrkvičková /1964/, Pavel Oháňka /1942/ a Eva
Michálková /1950/, Emil Šuba /1941/ a Lenka Šubová /1944/
Jaroslav Zeman /1947/ a Lenka Macková /1972/, muzika jako
v D. 3.

D.22 TŘASÁK NA TŘI ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA
(2:19.26)

Na Novoměstsku, Žďársku, Velkomeziříčsku atd. se tančí třasák na tři, tj. se třemi pohupy. Začíná z dvihu tanečníků v předtaktí a v prvních třech osminách se tančí s pérováním v kolenou (péruje se shora dolů, jako by se třikrát zmáčklo pero). Ve čtvrté osmině taktu dvojice pouze odpérují nahoru.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Jiří Berka /1947/
a Miluše Mrkvičková /1964/, Pavel Oháňka /1942/ a Eva
Michálková /1950/, Emil Šuba /1941/ a Lenka Šubová /1944/,
Jaroslav Zeman /1947/ a Iveta Urbanová /1964/, muzika jako
v D. 3.

D.23 TŘASÁK NA ČTYŘI ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA
(2:21.12)

Tančí se ve stejných oblastech jako třasák na tři. Při třasáku na čtyři se v prvních třech osminách tančí natřásavě jako u třasáku na tři a ve čtvrté osmině se prudčeji odpěruje a dopadne zpět chodidlem na zem ještě s jedním jemným zatřesením.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Jiří Berka /1947/ a Miluše Mrkvičková /1964/, Pavel Oháňka /1942/ a Eva Michálková /1950/, Emil Šuba /1941/ a Lenka Šubová /1944/, Jaroslav Zeman /1947/ a Iveta Královská /1968/, muzika jako v D. 3.

D.24 VIKLAVÁ Z LOUDILKY
(2:22.18)

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném. CH zády do středu. V třidobé melodii se místo sousedské nebo přísunného valčíku tančí obkročákem houpavým s velkými výkyvy stranou ve směni nohy výkročné - jeden krok v taktu. Noha při našlápnutí povolí v koleně a při otočení z celého chodidla s nadením paty se postupně mírně v koleně uvolňuje nahoru. Krok je širší, aby měla dvojice větší stabilitu při úklonech. Ve výkyvech pomáhají také spojené paže, které napomáhají při udržování rovnováhy.

Název viklavá je odvozen právě z těchto výkyvů stranou, při nichž se tanečníci viklali sem a tam.

Tančí a hrají členové souboru Vysočan z Jihlavy Miloslav Brtník ml. /1951/ a Iveta Urbanová /1964/, Jaroslav Dřevo /1947/ a Daniela Kratochvílová /1964/, muzika jako v D. 3.

D.25 TAJČ ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA

(2:24.20)

Tajč je starším typem valčíku. Tančí se volněji, vláčněji, v podstatě vlastně obkročákem houpavým v každém taktu jeden krok. rovněž s mírnými úklony stranou. Někteří obzvlášť dobří tanečníci jej tančili se zvláštními ozdobami - "kudrlinkami" volnou nohou před došlápnutím do obkročákového kroku. Někdy tyto kudrlinky (malé kroužky špičkou nohy) tančili jen tanečníci. Někdy se jim přizpůsobily i ženy.

Tento tanec se tančil nejlépe v držení: CH i D se uchopí za obě ruce. každý přitáhne svoji levou ruku, ve které drží pravou ruku tanečnice, ke svému levému boku. tím vzniká pevné držení k tanci, ale zároveň dosti volné pro rozsah ozdobného tajčového kroku.

Tančí a hrají jako v D. 24.

D. 26 SKÁKAVÁ MAZURKA ZE ZÁPADNÍHO HORÁCKA (2:25.36)

Na Novoměstsku, Žďársku a Jimramovsku, ale i v jiných částech Horácka se tančivala kolová mazurka, které říkali skákavá. Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném po kruhu nebo v rozptylu po taneční ploše. Dvojice se otáčí kolem společné osy a současně postupuje vpřed po kruhu v každém taktu třemi skoky z nohy na nohu, přičemž se vždy druhá noha ohýbá vysoko zánožmo. Tanečníci se mohou otáčet doprava nebo i doleva. Někdy také střídají pravidelně třeba po čtyřech taktech otáčení doprava s otáčením doleva. Jednotlivé skoky v mazurce se provádějí lehce s nadneseným a dobře ovládaným těžištěm. Dopadá se na přední část chodidla. Ihned po dopadu se noha opět prudce odrazí od země a švihne v koleně do ohnutí zánožmo, špička napjata.

Tančí a hrají jako v D. 24.

D. 27 HRY A TANCE PŘI TRHÁNÍ LNU
NA ZÁPADNÍM HORÁCKU

(2:26.31)

$\text{♩} = 100$

Pe-tro-len - ko, Pe-tro-len - ko, vi - je - me - ti

vě - ne - ček, a - bys ty nám po - že - hna - la

na - přes - rok zas le - ní - ček.

Recitativ:

Vijeme Helence věneček,
aby nám dala napřesrok leníček,
na ty dlouhý léta, aby panímáma
dobrý buhty pekla.

$\text{♩} = 136-140$

Náš ta - tí - ček, ne - bo - žtí - ček, dej mu Pán - bu
 ne - be - sa, on vo - zí - val sta - rý bá - by
 na tra - ka - či do le - sa.

Náš tatíček, nebožtíček, já jsem jeho vlastní syn,
 on měl pytel dvacetníků, já sem mu je roznosil.

$\text{♩} = 120$

Tlu - če - me dud - ka, tlu - če - me dud - ka!
 Pa - se - me srn - ky!

$\text{♩} = 120$ $\text{♩} = 130$

Tlu - če - me ko - zla, Dud - ku, dud - ku,
 dudečku, dudečku, dud - ku, dud - ku, dudečku náš.

$\text{♩} = 136-140$

Pa-ní-má-mo zla - tá, o - tví-rej-te vra - ta,

1.
my vám ve-zem pěk-nej vě-nec ze sa-mý-ho zla-ta,

2.
ze sa-mý-ho zla - ta. Pan-tá - ta má

$\text{♩} = 136$
hod-ný ko-ně, o - ni svá - ží do sto-do-le,

do sto-do-le, do skle-pů, na ce-lý rok fo-ro-tu.

Len, jako jedna z nejdůležitějších hospodářských rostlin na Horácku vyžadovala mnoho práce, ale také se kolem něj soustředilo i mnoho různých zvyků i zábav. Nejvíce jich bylo při trhání lnu. Ženy, které trhaly len a skládaly jej do snopků vedle na louku, aby se usušil, nechaly v rohu "lniště" několik trsů lnu. Z toho upletly od spodu nahoru copánek, stočily jej do věnečku nebo do spirály a zatížily kamínkem. Říkaly tomu, že to nechávají "P. Marii na košilky", někdy též "Helence na košilky" atp. Zpívala se přitom též píseň "Petrolenko, Petrolenko ..." Pokud bylo v okolí nějaké kvítí, natrhaly z něho kytici, upletly věneček a

položily ho kolem věnečku ze lnu. Je to zřejmě prastarý zvyk ponechávání obětiny na poli pro zajištění příští úrody.

Některé veselejší ženy odříkávaly ještě říkanku: "Pleteme Helence věneček ..." Pak se uchopily za ruce buď dvě a dvě, nebo utvořily kolem věnečku kolo a cválaly kolem jedním i druhým směrem buď mlčky nebo za hlasitého výskání nebo za zpěvu písní. Zpívaly se různé písničky známé z dívčích kol u muziky (Náš tatíček, nebožtíček...). Z toho se pak uchopily dvě a dvě v objetí čelem proti sobě a prudkým obkročákem obtančily několikrát kolem věnečku. Pak přišel na pole mezi ženy obvykle hospodář a přinesl jim počastování na oslavu dokončení trhání lnu. Panímámy výskaly, utvořily kolo kolem pantáty, skákaly kolem něj cvalem i za zpěvu různých písní a konečně jej uchopila některá do tance a tančila s ním rovněž obkročákem. I další ženy s ním tančily a nezdálo se, že se svalili na jednu hromadu.

Len se rozložil na sousedním poli a ženy mezi tím, co se sušil, prováděly různé hry, které měly napomoci k tomu, aby se len uležel.

Tak jedna za druhou dělaly po rozloženém lnu nebo vedle po louce "kotrmelce" (metaly kozelce). Nebo jedna za druhou se natáhly na zem a válely sudy jednotlivě s hlasitými pokřiky, nebo i ve dvojicích. Pokud měly ještě dosti síly a domnívaly se, že len není dosti uležen, posedaly různě po louce a po lnu, stáhly si zezadu dopředu kanafasové sukně a uchopily jejich čipy mezi kolena, paty nohou opřely o zem a nyní střídavým nadzvedáváním se cípem sukně a odrážením patami od země se posunovaly vpřed, "tloukly dudka", narážejíce hýžděmi na zem.

Další podobnou hrou bylo pasení srnek. Někdy říkaly také "tlučení kozla". Dvě a dvě ženy čelem proti sobě, první v předklonu až k zemi, prostrčí hlavu mezi kolena druhé a obejmě zvenčí její nohy. Druhá se přes ni předkloní a uchopí ji pevně oběma rukama za hýždě. Nyní střídavě jedna a druhá si zvedají nohy od země a pevně jimi zpět narážejí na zem postupující různě po lništi.

Dalším z prvků bylo i koulení po zemi. Ženy si sedly zkřížmo na zem, uchopily rukama špičky překřížených nohou a v tomto posedu se válely po zemi tak, že přepadly na pravý loket, hlavu sklonily dopředu, převalily se přes záda zprava doleva, pak přes levý loket na překřížené nohy a kolena a zase se takto válely jako hlávky zelí dále. Tímto koulením se dostávaly mírně z místa

vpřed. Tzn., že se každá koulela po malém kroužku. Pak ještě zaskákaly v dřepu dudka podle písničky "Dudku, dudečku...".

Na konec všech těchto her naložily své nářadí, případně i některou z žen na trakař, a s veselým výskáním a zpěvem ujížděly ke vsi.

Tančí Bohumila Doležalová /1972/, Hana Doležalová /1974/, Lenka Musilová /1977/, Dana Sedláková /1975/, Jitka Sedláková /1976/, Simona Špačková /1973/ a Jana Tomášková /1976/ ze souboru Rožíňka z Dolní Rožínky, Hana Čermáková /1978/, Magda Doležalová /1975/ a Marcela Valdezová /1978/ ze souboru Pramínek z Jihlavy.

Literatura a prameny

- Adámek, K. V.: Tance lidové v okrese hlineckém. In: Český lid 6, 1897 a 17, 1908.
- Bakešová, L.: Jak jsem sbírala královničky. Zvláštní otisk z časopisu Od Horácka k Podyjí 8, 1930-31.
- Bartoš, F.: Moravská svatba. Praha 1892.
- Bartoš, F.: Moravský lid. Telč 1892.
- Bartoš, F.: Národní písně moravské v nově nasbírané. Brno 1889.
- Bartoš, F.: Nové národní písně moravské... Brno 1882.
- Bartoš, F.: Zpráva o rukopisných sbírkách národních písní moravských z r. 1819, chovaných ve Františkově musei v Brně. In: Časopis Museum Francisceum Annales 1895. Brunae 1896.
- Baroš, F. - Janáček, L.: Národní písně moravské... Praha 1901.
- Berkovec, J.: České pastorely. Praha 1987.
- Berkovec, J.: Kantorská hudební tradice na Pelhřimovsku. In: Příspěvky k hudebním tradicím Pelhřimovska. Sborník Okresního muzea v Pelhřimově. 1984. s. 4n.
- Bělík, V.: Horácká chasa. Zvykoslovné podání a obrázky z Třebíčska, Náměšťska, Mor. Krumlovska, Mor. Budějovicka a Znojemska. I. - III. díl., Třebíč, nedat. (I. 1965. II. 1966. III. 1967).
- Bělík, V.: Horácký zpěvník. Havlíčkův Brod 1954.
- Bělík, V.: Starý kroj a dnešní oblékání na Moravskokrumlovsku a Třebíčsku. In: Vlastivědný sborník moravský, 1947, s. 306.
- Boudar, F.: Horácká svatba. In: Ročenka západní Moravy na rok 1946, Třebíč, s. 59n.
- Brabec, J.: Královničky v Kozárově na Tišnovsku. In: Od Horácka k Podyjí, 1931.
- Brabenec, F.: Opatovští muzikanti. In: Ročenka západní Moravy na rok 1947, Třebíč, s. 52n..
- Dufek, J.: Naše Horácko jindy a nyní. Velké Meziříčí 1893.
- Erben, K. J.: Prostonárodní české písně a říkadla. Praha 1886.
- Holas, Č.: České národní písně a tance. V. Chrudimsko a Polabí. Praha 1910.
- Holas, Č.: České národní písně a tanec. VI. Nástrojová hudba. (Z různých končin Čech). Praha 1910 (v jednom svazku s dílem V.).
- Holek, Č.: Stínání berana na Poličsku o hodech. In: Český lid 18, 1909, s. 42.
- Hosák, L.: Městečko Vémyslice 1234 - 1947. Vémyslice 1947.

- Hošek, I.: Jak se stínal beran. (Z Bystrého ve východních Čechách.) In: Český lid 6, 1897, s. 378n.
- Hrkalová, L. (choreografie) - Císař, M. (hudba): Nabíhaná. (Lidový menuet.) In: Taneční repertoár 1, Praha 1966.
- Jelínková, Z.: Dívčí kola na západní Moravě. In: Lidová tvořivost 6, 1955, s. 165n.
- Jelínková, Z.: Horácké tance a písně. In: Třebíčsko v tanci, zvycích a nářečích. Třebíč 1949, s. 1n.
- Jelínková, Z.: Horácké tance z Novoměstska, Jihlavska, Velkomeziříčska, Telečska, Třebíčska a Poličska. Jihlava 1953.
- Jelínková, Z.: Horácké tance z Telečska, Třešťska a Dačicka (3 svazky). Jihlava 1989.
- Jelínková, Z.: Královničky z Tišnovska a Velkobíteška. Brno, nedat. (1988).
- Jelínková, Z.: Lidové tance na Horácku. In: Tělesná výchova mládeže 17, 1950-51. s. 60n.
- Jelínková, Z.: Lidové tance z Nedvědice, Olešnicka a Kunštátska. Žďár nad Sázavou 1988.
- Jelínková, Z.: Lidové tance z Velkomeziříčska. Třebíč 1980.
- Jelínková, Z.: Lidové tance z Tišnovska. Brno 1989.
- Jelínková, Z.: Lidový tanec na Horácku. In: Lidová píseň, hudba a tanec. Místo, funkce, proměny. Sborník příspěvků ze 16. etnomuzikologického semináře. (Jihlava 23. - 25. 9. 1986.) Brno, 1987, s. 23n.
- Jelínková, Z.: Lidový tanec na Moravě a ve Slezsku ve sběratelském a publikačním díle Františka Bartoše. In: Slovácko 30, 1988, s. 147n.
- Jelínková, Z.: O výzkumu lidových tanců na Moravě a ve Slezsku, In: Lidový tanec, píseň a hudba v tradici a současné praxi. Sborník příspěvků z 12. etnomuzikologického semináře. (Valtice 17. - 19. 5. 1982.) Brno, 1983, s. 25n.
- Jelínková, Z.: Průzkum lidových tanců na západní Moravě. In: Národopisné aktuality 5. 1968. s. 147n.
- Jelínková, Z.: Tance z Bystřicka a Pernštejska (2 svazky). Strážnice 1992.
- Jelínková, Z.: Tance ze Žďárska (2 svazky). Žďár nad Sázavou 1986.
- Jelínková, Z.: Tance z Náměšťska a Oslavanska. Třebíč 1976.
- Jelínková, Z.: Zpráva o nejstarším zjištěném vyobrazení horáckých tanců. In: Český lid 48, 1961, s. 35n.

- Jelínková, Z.: Zprávy o lidovém tanci a hudbě na Moravě a ve Slezsku v Bartošově pozůstalosti. (Z nepublikovaných archivních pramenu ve Státním archivu v Brně.) In: Slovácko 29, 1987, s. 89n.
- Jelínková, Z. - Kubeš, R.: Horácké tance I. Havlíčkův Brod 1956.
- Jelínková, Z. - Kubeš, R.: Tance ze Znojemska. In: Lidová tvořivost 7, 1956, s. 138n.
- Jelínková, Z. - Laudová, H. - Podešvová, H.: Lidový tanec. In: Československá vlastivěda, díl III. Lidová kultura, 1968, s. 364n. (Viz s. 379n. - rody, druhy a formy lidových tanců, dělení podle pohybové a choreografické struktury.)
- Kotoun, F.: Lidové tance na Pelhřimovsku. In: Český lid 14, 1905, s. 294n a 340n.
- Krejčí, M.: Vzpomínky z mládí na rodiště. In: Od Horácka k Podyjí, r. 2, s. 43n.
- Krušina, J.: Dějiny Trpína a okolí. Trpín 1948.
- Langer, J.: České prstonárodní obyčeje a písně. In: Časopis Českého museum, Praha 1834.
- Lidové písně z Pelhřimovska I. (Počátecko, Žirovnicko). Pelhřimov 1984. Poznámka Z. J.: nejde ani o Pelhřimovsko, ani o Počátecko a Žirovnicko. Písně jsou z Moravy, z Telečska a Dačicka. Z titulu zmizelo i jméno sběratelky Františky Jandové.
- Mančal, J.: Tance chasy zálesácké. In: Vlastivědný sborník okresu humpoleckého, r. IX.
- Neruda, J.: České národní tance. In: Obrazy života I, č. 1. 1859.
- Pavelka, J. J.: Horácká svatba. Brno 1926.
- Pernica, B.: Rok na Moravském Horácku a Podhorácku. Havlíčkův Brod 1951.
- Pernica, B.: Říkadla, škádlivky, lidové hry a písně. Moravské Horácko a Podhorácko. Havlíčkův Brod 1952.
- Plaček, P. O: Lidové tance na Pacovsku. In: Český lid 13, 1904, s. 310.
- Smetana, J.: Lidové tance ze západní Moravy. In: Od Horácka k Podyjí 2, 1924.
- Smetana, J.: Lucky v Sumrakově. In: Od Horácka k Podyjí 2, 1924, č. 4, zadní strana obálky.
- Smetana, J.: Tance z okolí Sumrakova u Telče. In: Od Horácka k Podyjí 2, 1924-25, s. 67n, 122n a 140n.
- Sušil, F.: Moravské národní písně. Praha 1951.

- Svoboda, J. F.: Lidové tance ze západní Moravy. In: Od Horácka k Podyjí 2, 1924. s. 4n.
- Svoboda, J. F.: Rokem s Moravským Horákem. In: Horácké listy, 1940.
- Švejda, F. - Veselý. S.: Z minulosti do přítomnosti Kamenicka. Kamenice nad Lipou 1955.
- Tazatel pro sběratele národopisného materiálu. Vydalo Vlastenecké museum v Olomouci, 1892.
- Tenora, J.: Kunštátský okres. Vlastivěda moravská II. Místopis. Brno 1903.
- Tesařová, D.: Máje v obci Nevcehle u Telče. In: Telečsko III., s. 216.
- Urbánek, J. F.: Tišnov a Tišnovsko. Rukověť pro školu i domácnost. Nedat, (předmluva Tišnov 1908).
- Veselý, J.: Lidové zvyky a pověry ve Staré Říši a okolí. In: Časopis Moravského musea zemského 3, 1903. č. 2, s. 121n.
- Veselý, J.: O zpěvu a sbírání písní na Horácku. In: Jihlavské listy, "Besídka", začátkem 40. let.
- Vetterl, K.: Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819. Strážnice 1994.
- Vetterl, K.: Volkslied - Sammelergebnisse in Mähren und Schlesien aus dem Jahre 1819. In: Sborník prací fil. fak. UJEP v Brně, H 8, 1973/74, s. 95n.
- Zemánek, J.: Tance z Chrudimska. Chrudimsko a Nasavrcko III, 1912, s. 457n.
- Zíbrt, Č.: Hrály dudy. Dějiny starodávné selské muziky české. Praha 1917.
- Zlatuš, M.: Naše staré pověsti, pohádky a zvyky. 1928.

Das Mährische Horácko erstreckt sich entlang der mährisch-slowakischen Grenze, ungefähr von Svitavy bis zur Grenze mit Österreich. Es befindet sich in dem mährischen Teil des Böhmischo-Mährischen Höhenzuges und das Böhmischo Horácko bildet sein Gegengebiet (auch Vysočina benannt - Tänze aus diesem Gebiet sind in dem II. Teil des Programms Die Volkstänze aus Böhmen, Mähren und Schlesien unter der Benennung Ostböhmen aufgenommen).

Das Gebiet von Mährischen Horácko ist sehr ausgedehnt und bildet kein einheitliches Territorium von dem dialektologischen oder ethnographischen Gesichtspunkt, was sich in allen Ausdrücken der Volkskultur, meistens in Volkstanz und Musik, widerspiegelt. Trotzdem bilden einige Nachbarnuntergebiete die größeren Einheiten, die enger mit den folkloristischen, sowie einigen anderen Ausdrücken verwandt sind, in vielen Fällen nähern sie sich sehr viel den böhmischen Nachbarnbezirken.

So sind die größeren Einheiten den Žďársko und Novoměstsko, Jimramovsko, nördlichem Teil von Bystřicko pod Pernštejnem und böhmischem Poličsko Gebieten. Das Ähnliche gilt auch für das Telčsko-Gebiet zusammen mit Gebieten von Dačicko und Jemnicko, mit den kräftigen sudböhmischoen Einflüssen. Die typische Form des Gesang- und Tanzausdruckes ist die Runde (D. 1 und D.2 auf der Videokassette), vor allem bei Frauen, aber auch Männern, und die groe Verbreitung der Dudelsackmusik.

Die nächste größere Verwandteinheit wird durch die Gebiete von Třebíčsko und Velkobýtešsko zusammen mit dem Gebiet von Náměšťsko nad Oslavou gebildet, während die Gebiete von Rosicko zusammen mit Oslavansko, Ivančicko, Moravskokrumlovsko und Moravskobudějovicko bilden eine andere Einheit, die mit der ehemaligen tschechischen Besiedlung in den Podpálaví und Znojensko Gebieten verwandt ist. Für das zuletzt genannte Untergebiet (zusammen mit Třebíčsko) finden wir in der Literatur die Benennung Podhorácko, das durch das Tišnovsko Gebiet in das Gebiet von Brněnsko übergeht. Aber die Gebiete von Tišnovsko zusammen mit Nedvědicke, Kunštátsko und mit Gebieten, die sich der Kleine Hanna nähern, bilden eine andere Einheit.

Das Gefiedelgebiet (Fiedel - die heimverfertigte Volksform der Geige und des Kontrabasses) in Jihlavsko kann sich mit den typischen Tanz- und Musikausdrücken loben, in den zwar die tschechisch-deutschen Elemente durchdringen (z.B. die Runde während Tuschblasen und Tanzsuiten - D.15 und D.16), das Gebiet knüpft aber mit den figuralen und Tanzspielen an die Umgebungsuntergebiete von Horácko an.

Mit Ausnahme des Rundetanzes, der sich in den spezifischen Formen durch das ganze südwestlichen Mähren bis zum Brunn und

weiter zur Grenze zwischen den Slovácko und Hanna Gebieten verbreitet hat, tanzt man in dem ganzen Horácko die Tänze, die sehr nah den böhmischen, evtl. hannakischen Tänzen stehen.

Was Anzahl der Tänze anbelangt, gehört Horácko zu den reichsten Gebieten und Menge der eingetragenen und veröffentlichten Tänze aus der böhmischen, sowie mälirischen Seite übersteigt weit andere Gebiete der tschechischen Republik. Es wurden hier ungefähr 2500 Tänze beschrieben, wobei fast eine Hälfte in den getrennten Publikationen und in den Zeitschriften herausgegeben wurde. Mehr als 2100 Tänze kommt von dem mälirischen Teil Horáckos', was meist das Verdienst der Sammlerin Zdenka Jelínková ist (rund um 2000 Tänze aus 240 Dörfern von beiden Horácko).

Mit ihrem musikalischen und beweglichen Charakter gehören die Tänze von Horácko zu dem westlichen - böhmischen Typen und sie haben der selbe gemeinsame Grund wie Mehrheit der böhmischen Tänze. Sie sind mit einem musikalischen Thema verbunden (mit den Instrument- oder Liedskomposition, oft mit den Nachspiel bereicht), dem auch die gegebene feste Zusammensetzung der Bewegung entspricht - also sie sind die figuralen Tänze. Der Bewegungsbereich ist sehr bunt - von den üblich bekannten böhmischen und mälirischen Tanzschritten zur ganzen Skala von anderen Bewegungselementen und Gesten, die oft die charakterisierenden und illustrativen Eigenschaften haben. Die Tänze aus der Böhmisches und Mälirischen Horácko sind miteinander verwandt und ihre Bewegungs- und Melodievariabilität, sowie Menge der Grundtanzschritte merkwürdig ist. Unter mehr als 2100 Tänzen aus dem mälirischen Horácko wurden 300-400 Grundsorten identifiziert und es wurde mehr als 1000 Varianten gebildet. Die rückständigen von der Menge der eingetragenen Tänze sind entweder identisch mit den Grundsorten oder es handelt sich nur um die kleinen Melodie- und Textabweichungen oder -Varianten. Hand im Hand mit der Bewegungs- und Melodievariabilität geht auch die Variabilität von Benennungen einzelner Tänze.

Ein besonderer Teil ist durch die Rituellen Tänzen gebildet. Die meisten von ihnen sind mit der Hochzeit verbunden, vor allem der Frauentanz in der Runde, mit der Braut in der Mitte, vor und nach dem Haubenaufsetzen (z.B. D.2). Hier gehört auch der Tanz der Hochzeitsmutter mit den Frauen, oder der Brautjungfern mit dem Kuchen oder mit der Buchtel oder mit dem "Jungen" - d.h. mit der Buchtel in der Form vom Wickelkind (D.18). Am Hochzeitsende, nach dem festlichen Tanz des Brautpaares folgte der übermütige Tanz *kot (Kater)*, von den Frauen mit der Braut in dem Raum und drauen getanzt, damit die Braut nicht die Heimweg vergesse. Niemals bei der Hochzeit fehlte der Tanz *Sivá holubičko (Oh, du graues Taübchen)* (C.5). Zu dieser altertümlichen Gruppe gehörte auch das Menuett - *minet* (B.22,

CIO) und der altertümliche "hannakische" Tanz (in den Sammlungen von Z. Jelínková).

Von anderen Rituellen Tänzen mu man den Frauentanz rund um den Leinenkranz beim Leinenplücken (D.27) nennen, der mit verschiedenem Herumwälzen auf dem ausgedehnten Leinen und mit verschiedenen Tanzspielen ergänzt wurde.

Mit den Jahresbräuchen hängt auch der Tanz unter dem Maibaum am ersten Mai (z.B. D.4), bei dem Frühlingsfest "Kränzchen", der von den Mädchen für die Jungen veranstaltet wurde, und bei dem "Sträuchen", der wieder die Jungen organisierten, weiter der Tanz beim Brunnen- und Brunnleinreinigen und beim Maibaumstellen vor den Häusern der Mädchen zusammen.

Was die Kirchweih Tänze anbelangt, neben den Tänzen der Scharfrichter rund um dem Widder und neben dem Tanz bei der festlichen Maibaumversteigerung, gehörte zu den rituellen Tänzen über das ganze Podhorácko - Gebiet auch die festliche Zeremonie beim Einführen der Mädchen in die Runde (A.5). Dieses Einführen erinnert auf das Einführen von Hanna und Slovácko und hat die direkte Beziehung zu ähnlichen Vorgängen in dem Brněnsko-Gebiet.

Von den Rituellen Tänzen des alten Ursprungs mu man auf den Pfingstenrundspaziergang der "Königinnen" bemerken.

Die Tanzunterhaltungen fanden früher mehrmals im Jahr statt: beim Faschingsfest, nach Ostern, im Mai, bei der Kirchweihe und Hochzeit, die letzte Unterhaltung im Jahr war die "Katharintanzunterhaltung". Aber es gab mehrere unoffizielle Gelegenheiten zu tanzen. Man tanzte zum Schlu des Federnschleiens oder der Kunkel, beim sog. "Auf Wiedersehen" (bevor die Dienstmädchen aus dem Dienste traten oder auf Winterurlaub gingen), beim Erntefest, Powidelnkochen und beim Frauenfest zum Schlu der Flachsbreche.

Bei den offiziellen Tanzunterhaltungen spielten die vermieteten Musikkapellen (Streich- oder Blaskapelle), früher die "alten" Kapellen, wie z.B. Dudelsackkapellen im Telčsko-Gebiet, Gefiedelkapellen im Jihlavsko-Gebiet, in dem böhmisch-mährischen Grenzgebiet, im Poličsko-Gebiet dann auch zwei Geigen, Klarinette mit Zymbal oder Harfe mit Zymbal (Nachricht von dem letzten Dudelsackpfeifer ist vom 1820, im Fryšava-Gebiet wurde Zymbal noch im Jahre 1827 aufgenommen). Im Hlinecko-Gebiet spielten zwei Geigen, Klarinette, Flöte und Kontrabass zusammen, im Bystřicko-Gebiet dann zwei Geigen, zwei Waldhörner und Zymbal. Bei den Heimunterhaltungen spielte nur Schlaginstrument mit Geige, evtl. Mundharmonika.

Einige Tanzunterhaltungen wurden mit der Versteigerung der rituellen Gegenstände - der Geschenke von Jungen und Mädchen für ihre Gegenüber - verbunden. In Želetava, in Jemnicko-, Dačicko- und Telčsko-Gebieten versteigerte man die Maibäume, im Velkomeziříčsko-Gebiet dann die Teigkränze. In dem Dorf Motišťe bei Velké Meziříčí

rösteten die Mädchen Teigsträuchen für die Jungen, die die Rundgänge machten; am Aschenmittwoch, beim nächsten Rundgang, erhielten die Jingen von den Mädchen einen Teigkranz. Die Tradition der Fasching-rundgänge war sehr lebendig besonders im nördlichen Horácko-Gebiet, in den Dačicko- und Jemnicko-Gebieten waren auch die Faschingtanz-unterhaltungen, und sogar die Kinder hatten ihren "kleinen" Faschingfest mit der "kleinen" Tanzunterhaltung, wo der Lehrer die Geige oder der Dudelsackpfeifer spielten.

In dem Telečsko-Gebiet gingen die Mädchen am zweiten Weihnachtstag die Jungen herum und sangen die Liebesweihnachtslieder vor ihren Häusern. Am Abend fand dann die Tanzunterhaltung im Gasthaus statt.

Der älteste Beleg über dem Volkstanz in dem Horácko-Gebiet befindet sich auf der Rokokowandgemälde im Ezimmer des Schlosses in Velké Meziříčí, der Ursprung von welcher in die zweite Hälfte des 18. Jahrhunderts reicht.

Das Tanzrepertoire in den Dörfern änderte sich im Laufe der Zeit. Bis den zwanzigen Jahren des 19. Jahrhunderts wurde offensichtlich die Entwicklung der älteren Formen beendet, zu denen auch die schon erwähnten Menuette (minet) und die "hannakischen" Tänze gehörten, von welchen der direkte Weg zu den nächsten Tänzen, wie z.B. *viklavá* (der wackelnde Tanz) (D.24), *sousedská* (Ländler) (D.9), *tajče* (D.25) und die anknüpfenden Tänze - *lendler*, *bajryš* (der erste Tanz der Suite D.16), die seit den dreizigen Jahren des vorrigen Jahrhunderts die älteren Formen ersetzten. Neben den langsamen Dreivierteltänzen tanzte man auch mehrere dynamische Zweivierteltänze, wie z.B. *skočná* (Sprung-tanz), *maděra*, *kalamajka* (C.14-16), *hulán* (C.1 und B.12).

Unter Einfluß des neu entstandenen Gesellschaftstanzes seit den dreizigen Jahren 19. Jahrhunderts dringen in das Tanzrepertoire auch Waltz und Polka in mehreren Formen ein (der zweite Tanz der Suite B.10a und D.16, weiter D. 17a und D.21), die Schritte von denen nach und nach in anderen, entweder neu entstandenen, oder in die veränderten älteren Tänzen eindringen.

Die Perle unter den Tänzen des Horácko-Gebietes sind die Tänze mit dem Wechseltakt, *mateniky* ("Verwirrtänze"), die in den Nordhorácko- und Poličsko-Gebieten "směsky" (Gemische) (C.2, C.4, C.6, C.11, C.18, C.22, C.24-25, D.5) oder "přes nohu" (über Bein) genannt werden.

In dem Tanz von Horácko ist die breite dynamische Skala von den langsamen, lyrischen Tänzen zu den lustigen, frohen und Springtänzen erhalten. Mehrere Schritte werden im Laufe des Tanzes mit Aufstampfen gradiert und betont (Tuschblasen D.15). Genauso reichhaltig ist die Skala der Intensität, Spannung und des vertikalen Gradierens bei den Tanzschritten (Gang, Spring, Veränderungsschritt) oder in den

Drehungen (die glatten, schüttelnden, schaukelnden, doppelschüttelnden, dreischüttelnden, Hupf- und Sprungtänze mit Umschreitschritt).

Bei der Tanzauswahl ist es darauf geachtet worden, um die charakteristischen Sorten jedes Subregions aufzunehmen; ebenfalls sind die Tänze ausgewählt worden, die mit den Jahres- oder Familinzereemonien verbunden sind. Die Tanzspiele sind auch nicht vergessen worden.

An dieser Videokassette sind die Tänze von Hanácké Slovácko (Sektion I), Podluží und Tänze der Mährischen Kroaten (Sektion J) aufgenommen. Die Tänze sind in der Publikation mit demselben alphabetisch-numerischen Symbol wie an der Videokassette bezeichnet; in den Klammern unter der Tanzname ist die Zeit des Tanzanfanges an der Videokassette ab Anfang der Aufnahme angeführt; die Reihenfolge ist: Stunde, Minute, Sekunde; die nach den Interpretersnamen angeführten Zeitrechnungen bezeichnen ihr Geburts- evtl. Todesjahr.

Jan Miroslav Krist

Resumé

Moravian Horácko extends along the Bohemian-Moravian border and it reaches from Svitavy to the frontier with Austria. It is lying in the Moravian part of the Bohemian-Moravian Uplands while Bohemian Horácko, also called Vysočina, is its counterpart on the Bohemian part of the Uplands (dances typical for this region are recorded in "Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska" - " Folk Dances of Bohemia, Moravia and Silesia", Volume III, East Bohemia).

The region of Moravian Horácko is very large and so it is neither from dialectological nor from ethnographical point of view a compact region. This heterogeneity reflects in all genres of the folk culture, especially in folk dances and music. Nevertheless some neighbouring parts of the region form wider units because they are related, having similar folklore or sometimes non-folklore features. In some cases Moravian districts are close to the neighbouring Bohemian districts, as far as the character of folklore is concerned.

So Žďársko is brought together with Novoměstsko and Jimramovsko, northern part of the Bystrice pod Pernštejnem district is related to the adjacent district of Polička. Similarly the Moravian district of Telč is influenced by South Bohemian Dačicko and Jemnicko. In this regional part the "round" is a typical form of the men's and women's dance performance accompanied with a song (D.1, D.2). Wide-spread bagpipe music is another common feature.

Another larger related unit covers the districts of Třebíč and adjacent districts of Velká Bíteš and Náměšť nad Oslavou while the districts of Rosice, Oslavany, Ivančice, Moravský Krumlov and Moravské Budějovice form another unit which has some features in common with inhabitants of Czech origin in Podpálaví and Znojensko. The term of Podhorácko is often used in literature with the last-named sub-region (together with Třebíčsko). The adjacent Tišnovsko is a linking chain between Podhorácko and Brněnsko. On the other hand the district of Tišnov together with the districts of Nedvědice, Kunštát and with the area stretching almost to so-called Malá Haná form another larger unit.

The area of music called "skřípácká", in Jihlavsko ("skřípky" is a sort of home-made violin or bass - D.15), boasts of unique dance and music performances which are penetrated by Czech-German elements (for example "rounds" where dancers continue dancing while the flourish is played, and suites of dances - D.15, D.16). But in regard to figure dances and dance games, it is linked up with the neighbouring districts of Horácko.

With the exception of the dance performed in a round which is widespread in various forms all over south-west Moravia as far as Brno and farther to the border of Moravian-Slovakia and Haná, most common

dances in Horácko are those which are close to Czech dances or to dances of the Haná region.

As far as the number of dances is concerned, Horácko belongs to the richest regions and in the amount of recorded and published dances it exceeds other regions of the Czech Republic. About 2 500 dances were recorded and described, approximately a half of which was published in separate publications and magazines. More than 2 100 dances were collected in the Moravian part of Horácko. Prevailing number of them (about 2 000 dances from 240 villages in both the parts of Horácko) was recorded by Zdenka Jelínková.

As far as the movement and music character is concerned, the dances of Horácko belong to the western type - Czech type, because they have the same basis as majority of Czech dances. They are connected with the only music theme (an instrumental composition or a composition of a song, enriched with codas) which is put together with settled movement composition. From this point of view these dances represent figure dances. Nevertheless their movement nomenclature is varied - from the Czech and Moravian dance steps, which are in general use, to a wide range of other elements of motion and gestures which are often of descriptive character. The dances of Czech and Moravian Horácko are closely related, and their immense variability of movement, tunes and numerous sorts of basic dances as well are remarkable. Among more than 2 100 dances of Moravian Horácko, 300-400 basic types were identified. By means of variation process more than 1000 variants originated. The rest of the dances are either identical with the basic types or they contain little variations of tunes and texts. At the same time the names of dances were changed, too.

A special group is formed by ceremonial dances. Most of them were performed on the occasion of the wedding, especially the dancing of women around the bride before and after putting a bonnet on the bride's head (for example D.2). Also the match-maker's dance with women or the bridesmaids' dance with a wedding cake or "mládě" (a cake in the shape of a baby) belong to this group (D.18). At the end of the wedding the festive dance of the groom and the bride was followed by the lively chasing dance "kot" which was performed by the bride together with women in the room and outside the house. They danced it in various curves so that the bride might forget her way homeward. At the wedding entertainment the dance "Sivá holubičko" was never omitted (C.5). "Minuet", also called "minet" (B.22, C.10), and the ancient "hanácká" (contained in the collection of dances by Zdenka Jelínková) also belong to these ancient ones.

Among other ceremonial dances, the dance of women around the flax wreath, demonstrating gathering the flax, is worth mentioning as well. It was enlarged with the demonstration of various activities during processing the flax and with various dance games and games of dexterity.

The dancing under the may-pole on May, 1st is also connected with yearly customs (for example D.4). It is held on the occasion of the spring festivity of girls called "věneček", arranged by girls for boys, and the festivity of boys, "kytička", which is in turn organized by boys for girls. Other traditional dances are performed during the festivity of the "clearing" of wells and fountains and on the setting up may-poles outside the girls's houses.

The dance of "executioners" of a ram, which is condemned to the beheading, the dance connected with the ceremonial auction of may-poles, as well as the festive ceremony of taking a girl, called "stárka", and other girls to the dance floor belonged to ceremonial dances all over Podhorácko (A.5). This taking a girl to the dance floor resembles the same custom carried out in Hanácko and Slovácko and it has close connection with similar phenomenons in Brněnsko.

Another ceremonial dance of ancient origin is the "princesses' Whitsun walking-about".

Dancing events were held several times a year in the past: at Shrovetide, at Easter, in May, on the occasion of the annual village fair, or someone's wedding. The last entertainment of the year was the village feast on St. Catherine's Day. But there were more unofficial opportunities of dancing, for example when feather-stripping, flax-combing and flax-spinning were finished, or on the occasion of so called "rozchodník" event (an entertainment of maids and maid-servants before leaving the service or before going on the winter leave). Also the harvest festival or making the plum jam were the opportunities for dance and entertainment.

At official dancing events people danced to the music of a hired band (brass band, "štrajch"), or they preferred music bands of an "old" type, such as bagpipe bands in Telečsko, "skřípácká" music bands in Jihlavsko, and music ensembles consisting of two violins, a clarinet, a dulcimer or a harp which were frequent on the borderline between Moravia and Bohemia (the report about the last bagpiper is from 1820, the dulcimer was used in Fryšava as late as 1827). In Hlinecko there were ensembles consisting of two violins, a clarinet, a flute and a bass, in Bystřicko they included two violins, two French horns and a dulcimer. At some private dancing events people usually danced to the accompaniment of a small band called "vrzna", formed by a violin, an "ozembouch" (a staff topped with a bow hung with rattles), and a mouth-organ, as the case may be. In some village pubs even a harp-player, as the only musician, was common. Sometimes the band, besides the traditional violins, contained an accordion, an "ozembouch" and a mouth-organ or a comb.

Some dancing events were connected with an auction of ceremonial subjects - boys' and girls' gifts to their counterparts. In the village of Želetava, as well as in the districts of Jemnice, Dačice and Telč

may-poles were auctioned off. Velkomeziříčsko had a similar custom with the auction of baked pastry rings on the occasion of Shrovetide. Girls in Mostiště, near Velké Meziříčí, fried paste "nosegays" which were worn on hats by the boys walking about the village, but on Ash Wednesday, boys received pastry rings from girls. The tradition of Shrovetide walking about the village was live, especially in North Horácko. In Dačicko and Jemnicko, besides the traditional Shrovetide entertainment, there was "little" Shrovetide with "little" dancing event for children where children danced to the accompaniment of a bagpipe or a teacher's violin.

Girls in Telečsko walked about the village singing love carols in front of boys' houses. In the evening there was a dancing event in a local pub.

The oldest evidence of the folk dance in Horácko is preserved in the Rococo mural in the dining-room of tire castle in Velké Meziříčí whose origin dates back to the half of the 18th century.

The dancing repertoire in villages changed gradually. It is evident that by the 20s of the 19th century the development of older forms was finished. The dances involved are: "minuet" ("minet") and "hanácká". Further development lead from the dances mentioned above directly to "viklavá" (D.24), "sousedská" (D.9), "tajč" (D.25), and to the dances called "ländler" and "bajryš" (the first dance of the suite - D.16) which replaced the older sorts of dances at the beginning of the 30s of the last century. Apart from slow dances in three-four time, there were lively and dynamic dances in two-four time, such as "skočná", "maděra", "kalamajka" (C.14-16) and "hulán" (C.1, B.12).

Under the influence of new ball-room dances, the Viennese waltz and the polka became a part of the village dance repertoire. The dance steps of waltz and of numerous sorts of polka (the second dance of the suite - B.10, D.16, D.18, D.21) penetrated into other dances, either new ones or transformed old ones.

Dances with the variable time are gems among the dances of Horácko. They are represented by the dance "mateník" which is sometimes called "směska" or "přes nohu" (C.2, C.4, C.6, C.11, C.18, C.22, C.24-25, D.5) in the north Horácko region and in the Polička district.

A wide dynamic range is preserved in tire dances of Horácko - from slow lyrical dances to lively ones. A lot of steps are graduated and accented by tramping slightly during the dance (for example while dancing during playing the flourish - D.15). Similarly, the range of intensity, tension and vertical graduation of dance steps (walking, skipping and "variable" steps) or of dance turnings is very extensive (e.g. there are several types of the "obkročák" dance in regard to the dance turnings - a "smooth" type, a "shaken" type, a "swung" type, a

"twice-shaken" type, "thrice-shaken" type, a "skipped" type and a "lively" type).

The dances on the video-cassette were selected for the recording in such a way that each sub-region could be represented by its characteristic types. Moreover the examples of dances performed at yearly folk festivals or family events were added. Neither dance games nor games of dexterity were omitted.

The dances in this publication are provided with alphabetical-numeral codes which can be found with the dances on the video-cassette as well. The number in brackets under the name of each dance refers to the time of the beginning of the recorded dance on the video-cassette in the following order: hour, minute, second. The years following the names of interpreters denote years of their birth (or death).

Jan Miroslav Krist

Résumé

La région de Moravské Horácko (Horácko de Moravie) s' étend le long de la frontière tchéco-morave, à peu-près de la ville de Svitavy jusqu' à la frontière autrichienne. Elle se trouve dans la partie morave de Českomoravská vrchovina (Collines tchéco-moraves) et la région de České Horácko (Horácko de Bohême) lui fait face. (La région de České Horácko est appelée aussi Vysočina - les danses de cette région sont enregistrées dans le tome III du programme Danses populaires de Bohême, Moravie et Silésie et ce tome est nommé Bohême de l'Est).

La région de Moravské Horácko est très vaste et elle n' est pas unie ni du point de vue de la dialectologie, ni du point de vue de l' ethnographie ce qui se reflète dans toutes les manifestations de la culture populaire et le plus dans la danse et la musiques populaires. Malgré cela certaines petites régions voisines forment les ensembles plus grandes, apparentés du point de vue folklorique, etc., et assez souvent ces ensembles, grâce a leur caractere, se penchent vers les régions voisines de Bohême.

Un ensemble, dont on a mentionné, est formé par les petites régions de Žďársko, Novoměstsko, Jimramovsko, la partie nord de Bystřicko pod Pernštejnem, Poličsko - région voisine de Bohème (il s' agit de région autour des villes de Žďár nad Sázavou, Nové Město na Moravě, Jimramov, Bystřice pod Pernštejnem, Polička) ou un autre ensemble formé par les petites régions de Telečsko, Dačicko, Jemnicko (les régions autour des villes de Telč, Dačice, Jemnice), portant des influences fortes de la Bohème de Sud. C' est la ronde qui est ici une formation caractéristique pour la manifestation de danse et aussi de chant, surtout pour les femmes, mais aussi pour les hommes (voir videocassette D. 1 et D. 2) et puis c' est la musique de cornemuse qui y est préférée.

Un autre grand ensemble apparenté est formé par les régions de Třebíčsko, Velkobítešsko, Náměšťsko nad Oslavou (autour des villes de Třebíč, Velká Bíteš, Náměšť nad Oslavou), tandis que un ensemble des régions de Rosicko, Oslavansko, Ivančicko, Moravskokrumlovsko, Moravskobudějovicko (autour des villes de Rosice, Oslavany, Ivančice, Moravský Krumlov, Moravské Budějovice) représente un autre type de l' ensemble apparenté avec l' ancien peuplement tcheque dans la région de Podpálaví (sous Pálava) et dans la région de Znojensko (autour de la ville de Znojmo). L' ensemble nommé comme dernier, ensemble avec la région de Třebíčsko (autour de la ville de Třebíč), est appelé dans la littérature aussi Podhorácko et voisine avec la région de Brno. Un autre grand ensemble est formé par les petites régions de Tišnovsko, Nedvědiccko, Kunštátsko (autour des villes de Tišnov, Nedvědice, Kunštát) et des territoires qui s' approchent de la région de Malá Haná dans Boskovická brázda (Sillon de Boskovice).

Une partie de la région autour de la ville de Jihlava, qui est appelée "skřipácká" (skřipky, c' est une tonne populaire du violon ou de la contrebasse fabriqué à domicile) peut se vanter des manifestations originales de musique et de danse, ou on peut trouver des éléments tchéco-allemands (par exemple les rondes avec les fanfares et les suites des garçons - D.15 et D.16), mais quant aux danses de figures et jeux de danses, on y trouve des influences des petites régions voisines de Horácko.

Dans toute la région de Horácko on danse les danses apparentées à celles de Bohême, éventuellement celles de Haná, sauf la danse en ronde qui s' est élargie en formes spécifiées en toute la Moravie de Sud-Ouest jusqu' à la ville de Brno et puis vers les frontieres des régions de Slovácko et Haná.

En ce qui concerne le nombre de danses, Horácko est une des plus riches régions et quant au nombre des danses enregistrées et publiées de la partie tchèque et morave, Horácko dépasse de beaucoup les autres régions de la République Tchèque. On y enregistra et décrit environ 2500 danses, dont presque la moitié fut publiée dans les publications et les revues. Plus que 2100 danses viennent de la partie morave de Horácko, et c' est surtout grâce à la collectionneuse Zdenka Jelínková (environ 2000 danses de 240 villages de toutes les deux parties de Horácko).

Du point de vue du caractère de musique et de mouvement, les danses de Horácko entrent dans le type d' ouest - de Bohême, sortent de la même base comme la plupart des danses de Bohême. Elles sont liées à un seul theme musical (la composition instrumentale ou celle de chanson, enrichie souvent des formes finales de musique) auquel correspond une composition fixe de mouvement, donc il s' agit des danses de figure. Les mouvements de ces danses sont très variés - des pas des danses tchèques et moraves couramment connues à travers toute une gamme des autres éléments de mouvements et des gestes qui ont souvent leur aspect de caractérisation ou d' illustration. Les danses de Moravské Horácko et České Horácko sont tres apparentées et leur immense variabilité de mouvement et de mélodie est remarquable, de même que la quantité des sortes fondamentales de danse. Parmi plus que 2100 danses de Moravské Horácko, on identifia 300-400 sortes fondamentales et grâce au proces de variation, on créa plus que 1000 variantes. Les danses restantes du nombre des danses enregistrées sont soit identiques aux sortes fondamentales ou il ne s' agit que des petits écarts ou des variantes de mélodie ou de texte. La variabilité des noms des danses correspond à la variabilité de mouvement et de mélodie.

Les danses de cérémonie forment une partie particulière. La majorité d'elles furent liées avec les noces, surtout la danse des femmes en ronde autour de la mariée avant de mettre la coiffe à la mariée et aussi après (p. ex. D.2). C' est aussi la danse de la marieuse avec les femmes

ou celle des demoiselles d'honneur avec le gâteau ou avec les chaussons ou avec "mládě" (le petit) - chausson en forme du bébé (D. 18). A la fin de la noce, après la danse solennelle du marié avec la mariée, on dansa une danse gaillarde de poursuite "kot" dansée par les femmes avec la mariée en tous sens dans la pièce et aussi dehors pour que la mariée oublie le chemin à la maison. La danse qui ne put pas manquer s'appelle Sivá holubičko (C.5). Ce fut aussi menuet - minet qui entre dans cette ancienne couche des danses (B.22, C.10), de même que une autre ancienne danse - "hanácká" (dans les collections des danses de Z. Jelínková).

Des autres danses de cérémonie il faut nommer la danse des femmes présentant la cueillette du lin autour de la couronne de lin (D.27), complétée par le roulement varié par le lin placé par terre (pour qu'il "murisse") et par les jeux différents de danse et jeux de l'adresse.

Certaines danses correspondent aux coutumes annuelles: la danse sous l'arbre de mai organisée le premier mai (p. ex. D.4), les danses de la fête des jeunes filles - "věneček" (petite couronne), organisée par les jeunes filles pour les garçons, les danses de "kytička" (petit bouquet), organisé au contraire par les garçons, la danse de la fête concernant l'épuration des puits et des fontaines et les danses liées avec la mise des arbres de mai devant les maisons des jeunes filles.

Pendant la kermesse, sauf la danse des bourreaux autour du béliér condamné à la décapitation et sauf la danse pendant la vente aux enchères solennelles des arbres de mai, on prépara aussi la danse solennelle et cérémonielle pour danser d'abord avec les premières jeunes filles et puis aussi avec les autres jeunes filles en ronde. Cette danse fut dansée dans toute la région de Podhorácko (A.5). Ces introductions rappellent des danses de la région de Hanácké Slovácko appelées "zavádky" et sont en relation directe avec les manifestations pareilles dans la région de Brno.

Quant aux danses de cérémonie de vieille origine, il faut mentionner le tour des jeunes filles - "králky" pendant la Pentecôte.

Auparavant les réunions dansantes furent organisées plusieurs fois pendant une aimée: pendant le carnaval, après les Pâques, au mois de mai, pendant la kermesse et pendant les noces, la réunion de Cathérine fût la dernière réunion de l'aimée. Mais on trouva beaucoup plus d'occasion officielles pour danser. On dansa en finissant l'ébarbage des plumes ou la veillée de fileuses de lin, en faisant "rozchodník" - réunion des filles de ferme et des servantes avant leur départ du service ou leur départ pour les vacances d'hiver, pendant la fête de la fin de moisson ou la préparation de la prunelée et à la réunion des femmes qui finissent le frottement du lin.

Les musiques embauchées jouèrent pendant les réunions officielles ("štrajch", fanfare), auparavant les "vieilles" musiques: dans la région de

Telč ce fut la musique de cornemuse, dans la région de Jihlava celle de violon ("skřipácká"), dans la région autour de la ville de Polička à la frontière entre la Moravie et la Bohême ce furent aussi deux violons, une clarinette et un cymbalum ou une harpe et un cymbalum (l'information concernant le dernier cornemuseur vient de l'année 1820, au village de Fryšava, on enregistra le cymbalum encore en 1827). Dans la région autour de la ville de Hlinsko, ce fût l'ensemble de deux violons, une clarinette, une flûte et une contrebasse, dans la région autour de la ville de Bystřice pod Pernštejnem deux violons, deux cors de chasse et un cymbalum. Au cours des réunions locales ce ne fût que "vrzna": "ozembouch" - une sorte de glockenspiel et un violon, éventuellement un harmonica, quelque part aussi dans les auberges seulement les "harfenice" (instruments en forme de harpe), éventuellement deux violons, un accordéon et parfois aussi "ozembouch" avec un harmonica et des peignes.

Certaines réunions dansantes furent liées avec la vente aux enchères des objets cérémoniels - des cadeaux des garçons aux jeunes filles et au contraire. Dans la ville de Želetava, dans les régions autour des villes de Jemnice, Dačice et Telč, on vendit les arbres de mai, dans la région autour de la ville de Velké Meziříčí on vendit pendant le carnaval les couronnes de pâte. Dans le village près de la ville de Velké Meziříčí, les jeunes filles firent frire des petits bouquets de pâte pour les garçons qui les portèrent sur les bonnets en faisant les tours à travers le village. Le Mercredi des Cendres, quand on organisa un autre tour à travers le village, les jeunes filles préparèrent pour les garçons la couronne de pâte. La tradition des tours de carnaval fut vivante surtout dans la région de Horácko de Nord, dans les régions autour des villes de Dačice et Jemnice on organisa aussi des réunions dansantes et même les enfants eurent leur "petit" carnaval avec une "petite" réunion dansante, pendant laquelle l'instituteur joua du violon ou on invita un cornemuseur.

Pendant la fête de Saint Etienne (Štěpán), les jeunes filles, dans la région autour de la ville de Telč, firent le tour en visitant les garçons et en leur chantant les chansons d'amour devant leurs maisons. Le soir on organisa une réunion dansante à l'auberge.

La peinture pariétale rococo, qui se trouve dans la salle à manger du château de Velké Meziříčí et qui date de la seconde moitié du 18e siècle, est le plus vieux document sur la danse populaire dans la région de Horácko.

Le répertoire de danse dans les villages se changea au cours des années. On suppose que dans les années vingt du 19e siècle l'évolution des tonnes plus vieilles soit probablement finie. Il s'agit des danses mentionnées déjà ci-dessus - des menuets - minets et des danses appelées "hanácká" qui influenceront les autres danses "viklavý" (branlante) - (D.24), "sousedský" (de voisine) - (D.9), "tajč" (D.25) et

puis les danses qui sont influencées aussi par celles précédentes - "lendlér", "bajryš" (la première danse de la suite D.16). Les danses "lendlér" et "bajryš" remplacèrent, des aimées 30 du 19e siècle, de plus vieilles formes. On dansa les danses libres de la mesure à trois-quatre et en même temps de nombreuses danses vives et dynamiques de deux-quatre comme la polka piquée, "maděra", "kalamajka" (C.14-16), "hulán" ("uhlan") - (C. 1 et B. 12).

Sous l'influence d'une danse sociale qui se forma nouvellement, des aimées 30 du 19e siècle, ce sont surtout la polka et la valse qui pénétrèrent dans le répertoire de danse de campagne en formes différentes (la deuxième danse de la suite B.10 et D.16, puis D.17 et D. 21), dont les pas pénétraient successivement aussi dans les autres danses qui furent nouvellement créées ou transformées.

Une perle parmi les danses de Horácko - ce sont les danses avec mesure alternative, appelées "mateníky", dans la région de Horácko de Nord et dans la région autour de la ville de Polička appelées "směšky" ("pêle-mêle") - (C.2, C.4, C.6, C.11, C.18, C.22, C.24-25, D.5) ou "přes nohu" ("par-dessus la jambe").

La danse de Horácko conserve une vaste gamme dynamique des danses, commençant par celles libres lyriques, à travers celles vives et gaies, finissant par celles piquées. Mains pas sont au cours d'une danse gradués et accentués par les battements du pied (D.15). Aussi la gamme de l'intensité, de la tension et de la gradation vertical en faisant les pas de danse (marche, petit saut, pas métamorphique) ou en faisant les tours (les danses appelées "obkročák" - celles plates, secouées, balancées, doubletrémoussées, tripletrémoussées, de petits saut, piquées) est étendue.

En choisissant les danses pour la cassette on veilla à ce qu' on enregistre les sortes caractéristiques de chaque sous-région, de même façon on choisit les danses liées avec les cérémonies annuelles et familiales. On ne manqua même pas les jeux de danse et de l' adresse.

Les danses dans cette publication sont indiquées du même nom et du même signe alphabétique et numérique comme sur la cassette. Entre parenthèses, sous le nom de la danse, on indique le temps de son commencement sur la cassette dès le début de l' enregistrement du programme (heure, minute, seconde), aimées écrites entre parenthèses après les noms des interprètes indiquent l' aimée de leur naissance, éventuellement de leur décès.

Jan Miroslav Krist

	čas na videokazetě	strana
Lidový tanec na Moravském Horácku a Podhorácku		3
A. Jižní Horácko - Podhorácko (Moravskokrumlovsko, Náměšťsko)	0:02.54	13
A. 1 Kola z Březníku	0:02.56	13
A. 2 Čí je děvče z Březníku	0:10.18	22
A. 3 Pluje kačka po rybníce z Březníku	0:11.14	24
A. 4 Řeznická z Březníku	0:11.56	25
A. 5 Vobcházení stárků a zavádění o hodech ve Vémyslických	0:13.06	27
B. Střední Horácko (Bystřicko, Nedvědiccko, Tišnovsko, Třebíčsko, Velkobítešsko, Velkomeziříčsko)	0:25.31	32
B. 1 Groš z Rojetína	0:25.35	32
B. 2 Krajcopolka z Rojetína	0:26.31	33
B. 3 Přeslica ze Zlatkova	0:28.06	35
B. 4 Tkalcovská ze Zlatkova	0:29.30	36
B. 5 Švec z Pivonic	0:30.43	37
B. 6 Židovská z Borače	0:31.57	39
B. 7 Očenáš ze Zlatkova	0:33.34	40
B. 8 Franta jede od Brna z Doubravníku	0:34.52	41
B. 9 Ti boračtí formani z Borače	0:36.29	42
B. 10 Ostatkové tance (Čím dál, drndavá polka, mazurka) z Rouchovan	0:37.57	43
B. 11 Balzamína z Velkomeziříčska	0:39.43	47
B. 12 Hulán z Velkomeziříčska	0:42.47	49
B. 13 Kohótek z Kozárova	0:43.52	50
B. 14 Křižák z Velkomeziříčska	0:44.51	51
B. 15 Manžestr z Velkomeziříčska	0:45.32	52
B. 16 Marjánka, mazurka z Velkomeziříčska	0:46.31	53
B. 17 Mysliveček z Velkomeziříčska	0:47.25	54
B. 18 Paterka z Velkomeziříčska	0:48.09	55
B. 19 Špacírka z Velkomeziříčska	0:48.53	56
B. 20 Teče voda proti vodě, mazurka z Třebíčska	0:50.01	57
B. 21 U sedláka dobře sloužit - sedlák z Kozárova	0:51.21	58
B. 22 Menuetto (minet) ze západní Moravy a českomoravského pomezí	0:52.03	59
C Severní Horácko (Jimravovsko, Novoměstsko, Olešnicko, Žďársko)	0:53.56	61
C. 1 Hulán z Ubušína	0:54.00	61

C. 2 Motovidlo, směsek z Olešnice	0:55.43	62
C. 3 Obkročák z Olešnice	0:58.14	63
C. 4 Pásla Nanyňka páva, směsek z Blatin	0:59.22	63
C. 5 Sivá holubička z Blatin	1:01.29	65
C. 6 Slepice, směsek z Unčína	1:03.38	66
C. 7 Šotyš z Blatin	1:04.59	67
C. 8 Tesařská z Ubušina	1:05.51	68
C. 9 Vyletěla holubička ze Sněžného	1:07.38	69
C.10 Minet z Velkomeziříčska	1:08.29	70
C.11 Ještě mě nemáš, směsek z Fryšavy a Sněžného	1:08.52	71
C.12 Haj husičky z Nového Města na Moravě	1:10.40	73
C.13 Haj husičky ze Slavkovic	1:11.37	74
C. 14 Kalamajka I z Krásného	1:12.35	75
C. 15 Kalamajka II z Krásného	1:13.10	76
C.16 Kalamajka III z Krásného	1:13.44	76
C.17 Křížák z Blatin	1:14.18	77
C.18 Latovák, směsek z Ubušina a Karasína	1:17.09	80
C. 19 Mazurka I z Nového Města na Moravě	1:17.54	81
C.20 Mazurka II z Nového Města na Moravě	1:18.54	82
C.21 Plácavá ze Žďárska	1:19.54	82
C.22 Přišel k nám syneček, směsek z Fryšavy	1:20.34	84
C.23 Ráček z Blatin	1:21.31	85
C.24 Sedlák, směsek z Blatin	1:22.53	85
C.25 Vrták, směsek z Fryšavy a Tří studní	1:24.14	86
C.26 Vyletěla holubička z Ubušina	1:24.59	87
C.27 Holínková z Počítek	1:25.40	88
C.28 Hvězda - hodiny - kolo mlýnské z Počítek	1:26.07	89
C.29 Na ševce z Počítek	1:26.47	90
D. Západní Horácko (Dačicko, Jemnicko, Jihlavsko, Telečsko, Třešŕsko)	1:27.47	91
D. 1 Kola ze Sumrakova	1:27.53	91
D. 2 Źenská svatební kola z Telečska	1:30.59	93
D. 3 Svatební procházkový tanec z Telečska a Moravskobudějovicka	1:32.19	94
D. 4 Tanec se zaplétáním máje ze Źeletavy (rekonstrukce)	1:35.11	96
D. 5 Furiant, mateník z Nové Říše	1:43.12	100
D. 6 Já řezník, ty řezník z Telečska	1:44.22	101
D. 7 Mazurka ze Sumrakova	1:45.31	102
D. 8 Podolák z Růžené	1:46.22	104
D. 9 Proplítavá sousedská z Telečska	1:47.48	105
D. 10 Řezanka z Býkovce	1:49.00	106
D. 11 Špacírka ze Sumrakova	1:49.56	107

D.12 Tancovaly dvě panenky - švec z Velkého Jeníkova	1:50.58	108
D.13 Liščí ocas z Budiškovice	1:52.07	110
D.14 Slouha ze Sumrakova	1:54.37	111
D.15 Kola a tušování z Jihlavska	1:55.46	112
D.16 Bajeryš - galoppolka - hačó z Jihlavska	2:06.53	123
D.17 Hačaupolka z Velkého Beranova	2:11.04	127
D.18 Já mám buchtu makovou, svatební tanec žen ze západního Horácka	2:12.19	128
D.19 Čí je děvče I z Panské Lhoty	2:16.16	131
D.20 Čí je děvče II z Panské Lhoty	2:17.22	133
D.21 Pohupovaná polka ze západního Horácka	2:18.27	133
D.22 Třasák na tři ze západního Horácka	2:19.26	134
D.23 Třasák na čtyři ze západního Horácka	2:21.12	135
D.24 Viklavá z Loudilky	2:22.18	135
D.25 Tajč ze západního Horácka	2:24.20	136
D.26 Skákavá mazurka ze západního Horácka	2:25.36	137
D.27 Hry a tance při trhání lnu na západním Horácku	2:26.31	138
Literatura a prameny		143
Cizojazyčná resumé		147

LIDOVÉ TANCE Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA. Díl V.
Moravské Horácko. Popisy tanců ke stejnojmenné videokazetě.

Zpracovala Zdenka Jelínková. Přepisy písní Josef Hora, sazba písní Editio Moravia, Brno. Seznamy účinkujících, resumé a redakce Mgr. Jan Miroslav Krist.

Odpovědný redaktor PhDr. Jan Krist.

Vydal Ústav lidové kultury ve Strážnici 1997
Tisk LELKA, Dolní Bojanovice

1997